

**T.C
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

MADDESEL KOMPOZİSYON VE ÜNİVERSALİZM

Yüksek Lisans Tezi

MURAT SEVENGÜL

İSTANBUL, 2020

T.C
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MADDESEL KOMPOZİSYON VE ÜNİVERSALİZM

Yüksek Lisans Tezi

MURAT SEVENGÜL

Tez Danışmanı: ENİS DOKO

İSTANBUL, 2020

T.C. BAĞÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**..... YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

Tezin Adı:

Öğrencinin Adı Soyadı:

Tez Savunma Tarihi:

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

**Doç. Dr. Burak
KÜNTAY
Enstitü Müdürü**

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Program Koordinatörü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

	Ünvan / Ad	İmza
Tez Danışmanı		
Üye		
Üye		

TEŞEKKÜR

Hocalarım, Prof. Dr. Ayhan Bıçak, Doç. Dr. Burhan Köroğlu, Doç. Dr. Enis DOKO, Dr. Hakan KURUNÇ'a çok teşekkür ederim.

Felsefe yolculuğuna birlikte başladığımız, yaptığı eleştirilerle verdiği çok değerli destek için Sn. A. Birol TOYGAR'a çok teşekkür ederim.

ÖZET

MADDESEL KOMPOZİSYON VE ÜNİVERSALİZM

Murat Sevengül

Felsefe Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Enis Doko

Haziran 2020, 148 sayfa

Maddesel kompozisyon, analitik metafizik literatüründe, önemli bir tartışma konusudur. Temelde özel kompozisyon sorusu adı verilen “Hangi gerek ve yeter şartlarda, nesneler bir başka nesneyi oluşturur?” sorusuna cevap aranır. Bu soruya cevap arayan felsefi görüşler geniş bir yelpazede toplanır. Sorunun kendisinin gereksiz olduğunu iddia eden ya da bu konu çerçevesinde yapılan ontolojik tartışmaların önemsiz, hatta anlamsız olduğunu savunan görüşler dahi mevcuttur.

Günlük hayatımızda, bilim ve felsefede kullandığımız “nesne” kavramı, kompozisyon açısından incelendiğinde, bazı problem ve belirsizliklere yol açmaktadır. Bu olgu, sağduyuya aykırı gözüken revizyonist ontolojik görüşlerin gelişmesine yol açmıştır.

Bu çalışmamızda özel kompozisyon sorusunun gereksiz ya da anlamsız bir tartışma olmadığı, bilakis, maddesel nesnelerin, dolayısıyla ontolojik gerçekliğin metafizik olarak yapısının anlaşılmasında, bu soruya verilecek cevabın önemli olduğu savunulmuştur. Bu kapsamda, tüm mereolojik görüşler analiz edilmiş, tüm pozisyonların argüman ve karşı argümanları ortaya konulmuş, birbirleriyle karşılaştırılmış, ontolojik ve ideolojik ekonomi açısından değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın temel tezi, universalizmin, özel kompozisyon sorusuna cevap arayan mereolojik görüşler arasında gerek ontolojik, gerek ise ideolojik ekonomi açısından en tutarlı görüş olduğudur.

Anahtar Kelimeler: SCQ, CAI, Ünlversalizm, Nihilizm, Sağduyu Ontolojisi

ABSTRACT

MATERIAL COMPOSITION AND UNIVERSALISM

Murat Sevengül

Philosophy Master's Program Thesis

Advisor: Doç.Dr. Enis Doko

June 2020, 148 Pages

Material Composition is an important discussion in analytical metaphysical literature. The search is to seek an answer for the question named Special Composition Question, that is, "Under what necessary and sufficient conditions, some objects compose a further object?" The mereological positions seeking an answer to this question are gathered in a wide range. There are even opinions that argue that the problem itself is unnecessary or that the ontological discussions under this issue are insignificant or even meaningless. In this context, all mereological views are analyzed, arguments and counter-arguments of all positions are presented, compared with each other and evaluated in terms of ontological and ideological economics.

When we examine the concept of "object" that we use in common sense language, science and philosophy in terms of composition, it causes some problems and uncertainties. This phenomenon led to the development of revisionist ontological views that seem contrary to common sense. In this study, it was argued that the question of special composition is not an unnecessary or meaningless discussion, but the answer to this question is important in understanding the metaphysical structure of material objects, and therefore the structure of ontological reality.

The main thesis of our study is that universalism is the most consistent view in terms of both ontological and ideological economics among the mereological views seeking answers to the question of special composition.

Keywords: SCQ, CAI, Universalizm, Nihilism, Common Sense Ontology

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER.....	vi
KISALTMALAR	ix
SEMBOLLER.....	x
1.GİRİŞ.....	1
2.MEREOLOJİK NİHİLİZM.....	6
2.1 NİHİLİZM VE SCQ	6
2.2 SINIRLI NİHİLİZM.....	10
2.3 PROBLEM ÇÖZME.....	15
2.4 NEDENSEL AŞIRI BELİRLENİM	16
2.5 İDEOLOJİK EKONOMİ (Basitlik)	20
2.6 SAĞDUYU ARGÜMANI	23
2.7 ZUHUR EDEN ÖZELLİKLER.....	25
2.7.1 Dolanık Kuantum Sistemler	29
2.7.2 Zihin.....	31
2.7.2.1 İndirgemeci Fizikalist Teoriler: Davranışçılık ve Özdeşlik Teorisi	32
2.7.2.2.İndirgemeci Olmayan Fizikalist Teoriler	36
2.7.2.3 Zihnin İndirgenemezliği.....	39
2.8 GUNK PROBLEMİ	41
2.9.GENEL OLARAK NİHİLİZM.....	52
3.SAĞDUYU ONTOLOJİSİ	54
3.1 CARNAP METAONTOLOJİSİ	55
3.2 QUINE METAONTOLOJİSİ.....	62
3.3 CARNAP-QUINE TARTIŞMASI	65
3.4 KOLAY ONTOLOJİ	68

3.5 NİCELEYİCİ DEĞİŞKENLİĞİ.....	79
3.6 SINIRLI KOMPOZİSYON.....	93
3.7 KABA GERÇEKLİK GÖRÜŞÜ (Brutal Fact)	96
4.MEREOLOJİK MONİZM.....	100
4.1 MONİST ARGÜMANLAR.....	100
4.2 VARLIK MONİZMİ.....	102
4.3 SCHAFFER ÖNCELİK MONİZMİ	104
4.4 MONİZME KARŞI ARGÜMAN.....	106
5.MEREOLOJİK ÜNİVERSALİZM.....	109
5.1 MUĞLAKLIK ARGÜMANI	113
5.2 ÖZDEŞLİK OLARAK KOMPOZİSYON(CAI).....	116
5.3 ZAMANSAL PARÇALAR.....	120
5.4 DÖRT BOYUTÇULUK.....	122
5.5 JUNK VE HUNK ARGÜMANLARI	124
6.SONUÇ.....	129
KAYNAKÇA	135

ŞEKİLLER

Şekil. 2.1: İkiz Dünya ve Nihilizm.....51

Şekil. 3.1: Temas.....93

KISALTMALAR

AUFBAU	: Carnap kitabı “Der logische Aufbau der Welt” (Dünyanın Mantıksal Yapısı)
CAI	: Composition as identity-Özdeşlik olarak Kompozisyon
ÇEV	: Çeviren
DAUP görüşü	: Doctrine Of Arbitrarily Undetached Parts-Ayrık olmayan Parçalar görüşü
ESO	: Rudolf Carnap Makalesi “Empiricism, Semantics, and Ontology”
ME	: Mereological Essentialism-Mereolojik Özcülük
PV	: Pointy View-Noktasallık Görüşü
SCQ	: Special Composition Question-Özel Kompozisyon Sorusu
YAY	: Yayınları

SEMBOLLER

$\forall$: Tüm

$\exists$: Bazı

1.GİRİŞ

Analitik felsefe tarihinde Quine'ın "On What There Is" makalesi ile birlikte "Orada ne vardır?", "Ne tür şeyler vardır?" sorularıyla, metafizik felsefe, yeni bir döneme girmiştir. "Orada ne vardır?" sorusunun klasik cevaplarından biri, maddesel nesnelerin olduğudur. Bu cevap "Nesne nedir?", "Nesneyi oluşturan parçalar nedir?" ve "Parça-bütün ilişkisi nedir?" gibi soruları beraberinde getirmiştir. Belirttiğimiz bu sorular günümüz ontolojisinin en temel problemlerinden birkaçıdır.

Antik Çağ felsefesinde rastladığımız, birlik-çokluk probleminin kapsamına giren, parçaların bütünü, nasıl ve hangi koşullarda oluşturduğu sorusu, Peter van Inwagen'in 1990 tarihli "Material Beings" adlı çalışmasıyla popülerlik kazanmıştır. Inwagen'in Özel Kompozisyon Sorusu (SCQ) adını verdiği bu soru, hangi koşullar altında birden fazla x lerin, bir başka objeyi oluşturduğu ile ilgilidir. Özetle, ne zaman:

$\exists y, x$ 'ler, y 'yi oluşturur?

SCQ neden önemlidir? Inwagen'in bu soruyu sormasının sebebi, bilimde, felsefede ve günlük dilde çokça kullandığımız "nesne" teriminin anlamının muğlaklığı ve çeşitli paradokslara yol açmasıdır. Sağduyusal olarak, bir masayı "nesne" olarak niteleriz. Bunun açıklaması olarak, masadaki atomların birbirini çekmesi olgusunu verebiliriz. Fakat, Samanyolu Galaksisi'nde de atomlar, gezegenler ve yıldızlar birbirini çekmektedir. Bu durumda, galaksiyi de masa gibi bir nesne olarak görmeli miyiz? Bir masadaki atomları tek tek koparmaya başlasak, masa ne zaman, kaçınıcı atomda, masa olma niteliğini kaybeder? Nesne olarak gördüğümüz okyanustaki bir ada, sular altında kalırsa, nesne olma özelliğini yitirmekte midir? Kilden yapılmış bir heykelin kapladığı mekanda kaç nesne vardır? Sadece heykel mi? Kil mi? Her ikisi de mi? Aynı anda aynı mekanda iki nesne olabilir mi? Yoksa hiçbiri olamaz mı?

Bu gibi sorular, kompozisyonun hangi şartlarda olduğu olgusunu, önemli hale

getirmektedir. Bu sorunun cevabı için Inwagen, ilk önce, temas, bağlama, yapışma ve kaynaklama gibi fiziksel seçenekleri analiz etmiştir. Özellikle, insan nesnelerden karşı argümanlar vererek bu seçeneklerin çözüm olmadığını savunmuştur.

SCQ'nun üç ana cevabı bulunmaktadır: Kompozisyon *bazı durumlarda* oluşur, *hiçbir durumda* oluşmaz ve *her durumda* oluşur. Bütün felsefi pozisyonlar “hiçbir zaman” ve “her zaman” arasında konumlanmıştır.

Sağduyusal cevapların yetersiz görülmesi, revizyonist ontolojilerin doğmasına yol açmıştır. Bunlar, kompozisyonun hiçbir zaman oluşmadığını öne süren “Nihilizm” ve her zaman oluştuğunu düşünen “Üniversalizm” dir.

Nihilizm, hiçbir bileşik nesnenin olmadığını savunur. Tüm nesneler en iyi bilimsel teorinin belirttiği basit parçalardan oluşur. Basitler, bölünemez, parçaları yoktur. Örneğin “masa” yoktur, “masa” şeklinde quarklar vardır. Masa, sandalye gibi orta ölçekli nesnelerin var olduğunu iddia etmek, ontolojik fazlalık yaratmaktır. Bu fazlalıkların elenmesi gerekir. Konu görüşün temel problemi, insan ve organizmaların nesne sayılıp sayılamayacağıdır. Bu hususta nihilistler kendi içlerinde bölünürler.

Üniversalizm anlayışına göre SCQ'nun cevabı kompozisyonun sınırsız olduğu fikridir. Tüm nesneler için bu nesnelerden oluşmuş bir nesne vardır. Üniversalizm, klasik mereoloji teorisiyle uyumludur. Herşey, herşeyle nesne oluşturabilir. “Masa”, “sandalye” gibi nesnelerin varlığı bizim nicelememiz ve niceleme yaptığımız alan ile ilgilidir. Pekala, bir otomobil ve Eiffel kulesi toplamı bir nesne oluşturabilir. Üniversalizm, Modal Realizm görüşüyle de uyumludur.

Sağduyu Ontolojisi, nesnelerin indirgenemezliğini savunur. Yapılanmacı (constitutional) bir görüş açısına sahiptir. Nesne, parçalarını aşar, yeni özellikler kazanır. Aristocu ontoloji anlayışının etkileri baskındır. Sınırlı kompozisyon, (temas, bağlama, yapışma ve kaynaklama ve seri çözüm) gibi fiziksel seçenekler

kompozisyon sorusuna verilen sınırlı cevaplar olup sağduyu ontolojisi kapsamında değerlendirilir. Bazı sağduyusal görüşler maddesel kompozisyon ile ilgili ontolojik tartışmaları anlamsız ya da önemsiz görürler. Mereolojik kompozisyon olgusunun kaba bir gerçeklik olduğunu savunan görüşler de mevcuttur.

Monizm, evrenin tek bir nesne olduğu fikridir. Bir nihilizm türüdür. İki ana monizmden bahsedilebilir: “Varlık Monizmi” ve “Öncelik Monizmi”. Varlık monizmine göre, gerçeklik, parçaları olmayan tek bir nesneden oluşur. Gerçeklik, bir jöleye benzetilebilir. Jölenin farklı yerleri farklı özelliklere sahip olup ayrı ayrı parçalardan oluşmaz. Öncelik monizmi ise parçaların varlığını red etmez, ama bütünün parçalara öncel olduğunu savunur.

İleriki bölümlerde, tüm mereolojik görüşler analiz edilmiş, tüm pozisyonların argüman ve karşı argümanları ortaya konulmuş, birbirleriyle karşılaştırılmış ve ontolojik ve ideolojik ekonomi açısından değerlendirilmiştir.

Revizyonist görüşlere yol açan maddesel nesnelerle ilgili metafizik problemlerin bazıları aşağıdaki gibidir.

Nedensizlik (Arbitrariness): Bu argüman, olağan nesnelerle ve olağan dışı nesneler arasında ontolojik bir farklılık olamayacağı tezini savunur. Argümanda “İncar” ile kastedilen garaj içinde bulunan arabalardır. Bu argümanda, adaların denizin yükselmesiyle ile suyun içinde kaybolması ve arabaların garaj içine girmesiyle kaybolması arasında bir paralellik kurulmaktadır.

N1. Adalar vardır.

N2. Adalar ve “incar” lar arasında anlamlı bir ontolojik farklılık yoktur.

N3. Eğer adalar ve “incar” lar arasında anlamlı bir ontolojik farklılık yok ise adalar varsa “incar” lar da vardır.

N4. “İncar” lar vardır.

“Incar” denilen bir nesne yoktur. Ada varsa incar neden yoktur?

Yığın (Sorites): Konu argüman “muğlaklık” olgusunu gösterir.

Y1. Bir saç teli olan adam keldir.

Y2. Bir saç teli olan adam kel ise iki saç teli olan adam da keldir.

Y3. İki saç teli olan adam kel ise üç saç teli olan adam da keldir.

.....

Y4. 200.000 saç teli olan adam keldir.

Yani, her n rakamı için, n saçlı biri kel ise, $n+1$ saçlı biri de keldir. Kel olmakla, kel olmamak arası sınır çizgisi nedir? Böyle bir sınır var mıdır?

Heykel ve Kil: Bir heykeltraşın bir kil parçası alıp bunu bir heykel haline getirdiğini düşünün. Heykeltraş yeni bir şey varlığa getirmiş gözükmemektedir: Heykel. Fakat kil, heykeltraşın heykeli meydana getirmesinden önce vardı ve hala varlığı devam etmektedir. Daha önce tek şey varken, şimdi iki şey var gözükmemektedir. Bu durum kafa karıştırıcı bir durumdur. İki şey varsa, nasıl aynı anda, aynı yerde olabilirler?

H1. Heykelin yapımından önce kil vardı, heykeltraşın eyleminden sonra heykel oluştu.

H2. Kilin, heykelden önce olduğu gibi, heykelin yapımından sonra da varlığı devam etmektedir.

H3. Heykel, heykeltraş onu yaptığında var olmuştur.

H4. Heykeltraşın işi bittiğinde hem heykel hem de kil vardır, ve farklı özelliklere sahiptirler. Heykel, heykeltraşın uğraşısıyla meydana gelmişken, kil bu şekilde meydana gelmemiştir.

H5. İki nesne farklı özelliklere sahipse farklı nesnelerdir.

H6. Heykel ve kil farklı nesnelerdir.

H7. Heykel ve kil aynı lokasyonu kaplamaktadırlar.

H8. İki farklı nesne aynı lokasyonu kaplayamaz.

H9. Heykel ve kil aynı nesnelerdir.

H10.Sonuç: Heykel ve kil hem özdeş hem de özdeş değildir.

Kedi Tibbles: t zamanında, kuyruğa sahip kedi Tibbles, t1 zamanında kuyruğunu kaybediyor. Kedinin kuyruğu olan haline “vücut” diyelim, vücudun kuyruksuz haline ise vücut- kuyruk anlamına gelen “vücut -eksi” diyelim. Doğal olarak kuyruk yitimi öncesi vücut ve vücut-eksi birlikte vardılar ve örtüşürler. Fakat açıkça “Vücut” ve “Vücut-Eksi” özdeş değildirler. Vücut -eksi, vücudun bir parçasıdır. Problem şu şekilde doğar:

K1. t zamanında Tibbles, Vücut ile özdeşdir.

K2. t’de Tibbles= Vücut

K3. t1’de Tibbles = Vücut-eksi

K4. Tibbles= Vücut & Tibbles= Vücut-eksi

Özdeşlik, geçişli (transitive) olduğu için:

K5 . Vücut= Vücut-eksi

(K5) sonucu yanlıştır. Doğru gözüken öncüllerle tutarlı bir çıkarımla yanlış sonuca ulaşıldı.

Konu tezimizde tüm mereolojik pozisyonlar değerlendirilecek ve belirttiğimiz problemlere en tutarlı cevabın Üniversalizm tarafından verildiği savunulacaktır. Tüm bu felsefî pozisyonlar materialist felsefe çerçevesinde kalınarak değerlendirilmiş olup idealizm açısından özel kompozisyon sorusu anlamlı bir soru olmayacaktır.

Bu görüşe göre kompozisyon “her zaman” oluşur. Üniversalizm, özellikle SCQ’ya verilecek muğlak cevapları aşabilmekte ve nihilizmin karşılaştığı, organizmanın nesnelliği ve zuhur eden özellikler problemlerini maruz kalmamaktadır. Ayrıca, nihilizmin tersine, üniversalizm sağduyusal nesneleri reddetmez. Ontolojik ve ideolojik ekonomi açısından optimum bir mereolojik pozisyonudur.

2.MEREOLOJİK NİHİLİZM

2.1 NİHİLİZM VE SCQ

Nihilizm için SCQ'nun cevabı “hiçbir zaman” dır. Nihilizme göre x'ler hiçbir şart altında herhangi bir nesne meydana getirmezler. Evren, basit, bölünemeyen, parçaları bulunmayan basitlerden oluşur. Basitler, en iyi bilimsel teorimizde kabul edilen temel parçacıklardır. Basit tanımı aşağıdaki gibidir:

$\exists y, x' \text{ ler, } y' \text{ yi oluşturur ancak ve ancak her bir } x, y \text{ ise.}$

Nihilizme göre “nesne” mereolojik olarak basittir, parçaları yoktur. Nihilizm, Demokritus'un atomcu felsefesine benzetilebilir. Buna göre, gerçeklik, bölünemeyen basit parçacıklar ve boşluktan oluşur.

Nihilizm, günlük hayatımızda görülen sıradan nesnelerin (masa, sandalye, taş, dağ...) varlığını inkar etmesi sebebi ile, kimi filozoflarca sağ duyuya aykırı görülür. Bu kapsamda nihilizm, revizyonist bir ontoloji görüşüdür. “Masa vardır” cümlesi nihilist ontolojiye “Masa düzeninde basitler var” diye çevrilir. Bir masa gördüğümüzde masa şeklinde bir uzayı dolduran basitleri görürüz. Yukarıda belirtildiği üzere en iyi fizik teorisinin temel parçacıkları baz alındığı için, örneğin “Masa şeklinde quarklar var” denebilir.

Eğer, nihilist filozofların iddia ettiği gibi bileşik nesneler yoksa, neden günlük hayatımızda onların varlığını algılıyoruz? Tüm insanların böyle bir yanılgıya düşebileceği iddiası, cüretkar bir argümandır. Bu sebeple, bazı nihilistler, sağduyuyu karşılarına alırken, bazıları aslında sağduyuya aykırılık olmadığını öne sürerler. Bu kaygıyı Peter Van Inwagen'de görürüz:

Sandalyelerin varlığı evrensel bir inanç mıdır? Eğer öyleyse, bu durum pratikte herkesin inandığı bir şeyi reddeden felsefeye zıttır ve aslında bu felsefeci, insanların doğruyu bilme kapasitesinde sorun olduğunu söylemiş olmaktadır. Felsefeci, neden kendi bilme kapasitesinde sorun olabileceğini, kendisinin de bir

istisna olmayabileceğini düşünmez?(Korman,2009 s. 244)

Nihilistlerin sagduyuya aykırı oldukları suçlamaları karşısında, geliştirdikleri en popüler strateji “açıklama (*paraphrase*)” dır.

“Masa vardır” cümlesi “Masa şeklinde basitler vardır” olarak açıklanır. “Masa” kelimesinin kullanılması günlük dilimizde bir pratiklik sağlamaktadır. Bu pratik kullanım, akılda tutulduğu müddetçe “Masa vardır” cümlesine yanlış denilemez. Fakat, ontolojik bir iddia olarak “Masa vardır” deniliyorsa bu cümle yanlıştır. Örneğin, “Masa üstünde bardak var” cümlesi aşağıdaki şekilde açıklanır: “Masa düzeninde x ler üstünde bardak düzeninde y ler var.”

$\exists(xs)\exists(ys)((M(xs)\wedge B(ys)\wedge \ddot{U}s(xs,ys))$

Inwagen “nesne düzeninde x’ lere ontolojik atıf yapabilmek için “xs” terimini önermiştir. “xs” terimiyle çoğul niceleme yapabilmek mümkün olmuştur.

Inwagen’ın “Bliggers” örneği konuyu ilginç bir şekilde açıklar. Göçmenler, hiç yerleşme olmayan Pluralia adlı bir bölgeye yerleşirler. Bölgede siyah renkli bir kaplana rastlarlar. Bu hayvana “bligger” derler. Bölge halkı, çiftçilikle uğraşır, hayvan avlamazlar. Bliggerlar korkak hayvanlardır insanlardan uzak dururlar. Bu sebeple, insanlar, onları hep uzak bir mesafeden görürler.

Yıllar sonra Pluralia’yı bir zoolog ziyaret eder. Zoolog, incelemeleri sonucu bliggerların kaplan olmadığını, aslında altı adet hayvanın kamuflaj amacıyla bir araya gelmesi olduğunu anlar. Bliggerların bacakları, dört maymun türü hayvandan, gövdesi bir sürüngenden ve başı bir baykuştan oluşmaktadır.

Bligger denen bir hayvan, gerçekten var mıdır? Inwagen’a göre böyle bir hayvan yoktur. Ama Pluralia’da yaşayan bir insan “Bligger koşuyor” dediğinde yanlış birşey söylememektedir. Inwagen “Bliggerlar yoktur.” dediğinde, altı hayvanın bir

araya gelip bir form, bir düzen oluşturmasını reddetmemektedir. Reddettiği, bu altı hayvanın yeni bir hayvan oluşturduğu iddiasıdır. Altı hayvanın olduğu yerde “bligger” denilen tek bir varlık yoktur. Olan şey, altı hayvanın bligger şeklinde bir araya gelmeleridir.

Aynı şekilde biz “Odada bir masa vardır.” derken “masa” dediğimiz ve nesne olarak kabul ettiğimiz şey, aslında basitlerin masa olarak adlandırılan bir düzende bir arada bulunmalarıdır. Inwagen “Odada bir masa vardır” cümlesini “Odada masa şeklinde basitler vardır” olarak açılar. Bu kapsamda “Masa yoktur.” demek, odanın boş olduğu anlamına gelmez. Hem günlük dilde kullanılan cümle, hem de açılım cümlesi, aynı gerçeğliğe atıf yapmaktadır. Bu nedenle iki cümle de doğrudur. Fakat günlük dildeki cümle dilsel olarak yanlıştır. Gerçeğliği yanlış bir tarzda ifade etmektedir.

Örneğin, “Türkiye’de ortalama ailenin çocuk sayısı 2.9 dur” cümlesinde “Ortalama aile” terimiyle bir varlığa atıf yapılmaktadır. Esasında, böyle bir varlık yoktur. Cümlenin açılımı “Türkiye’deki toplam çocuk sayısının, toplam aile sayısına bölümü 2.9 dur” cümlesidir. Dilde pratiklik adına, “Ortalama aile” kavramını kullanıyoruz. “Ortalama aile” diye bir varlığın olmaması, cümleyi yanlış yapmamaktadır. Söz konusu olan, dilin gevşek bir kullanımıdır. Açılımlama ile ortalama aileye atıf yapmadan doğru bir cümle kurabiliyoruz.

Odada bir masa vardır” cümlesi doğrudur fakat bizi “Masa” diye bir tür varlığa inanmamızı yol açarak yanlış yönlendirmektedir. Halbuki, odada masa şeklinde basitler vardır. “Masa vardır” ve açılımı olan “Masa şeklinde basitler vardır” cümleleri, kabaca aynı gerçeğliği ifade etmektedirler. Fakat açılım cümlesi, gerçeğliğin ifadesinde daha üstün iç görmektedir. Yani, temel gerçeği daha net ve açık belirtmektedir. Buna ragmen iki cümle de doğrudur. (Solodkoff 2014, s.572)

Açılımlama stratejisinde, günlük dilde kullanılan cümle ile açılım cümlesi arasında linguistik ve psikolojik bir bağlantı kurulmasında zorluklar görölmektedir. Nihilizm, insanların masa şeklinde basitleri gördüklerinde bunu, masa olarak adlandırmalarının dilsel ya da psikolojik bir izahını verememektedir.

Nihilizmin açılımı stratejisi, bileşik nesneleri ontolojik olarak ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Somut bir nesneyi, bir özelliğe ya da kümeye çevirerek, esasında bir ontolojik kategoriye, bir diğerine dönüştürmektedir. Marşlıların dünyaya geldiğini düşünelim. Marşlılar, nesneleri görmesin, gördükleri hep basitler olsun. Örneğin, masaları gördükleri zaman gördükleri “masa düzeninde basitler” dir. Zaman geçtikçe ve dünyayı tanıdıkça çeşitli basit düzenleri arasında benzerliği fark edip bunları gruplamaya başlıyorlar. Ortaya çıkan kümelere de isimler veriyorlar:

“Masa düzenindeki basitler” kümesi= Masa

“Sandalye düzenindeki basitler” kümesi= Sandalye

Sonuç olarak maddesel nesne kategorisini küme kategorisine dönüştürmüş oluyorlar. O halde “kümeler” var mı? Kümelerin varlığı daha problemlidir değil mi? Bu kapsamda nihilizmin açılımı stratejisinde ciddi sorunlar vardır. Nihilizm, ontolojide maddi nesneleri azaltmaktadır ama, bunu maddi nesneleri soyut varlıklar kategorisine sokarak yapmaktadır.

Nihilistler, organizmaların ve insanın birer nesne olup olmadıkları hususunda bölünürler. Aşırı nihilizm, canlılar dahil hiçbir bileşik nesne olamayacağını, dolayısıyla evrende sadece ve sadece basitler olduğunu savunur.

Diğer taraftan Inwagen gibi bazı filozoflar ise insan dahil tüm organizmaların nesne olduğunu düşünmektedir. Evren, basitler ve nesne (bileşik) olan organizmalardan oluşur.

Tüm Nihilistler, artifaktların (insan yapımı objeler) ontolojide yeri olmadığını savunur. Inwagen “Yılan” örneğini verir. Bir yılanın hamak olarak kullanıldığını düşünelim. Dolayısıyla, bu bir artifakt olmalıdır. Hamak olarak kullanılan yılanın bilinçli bir yaratık olduğunu ve “Benden nümerik olarak ayrı olan, ama aynı anda aynı konumda yer alan bir nesne mümkün mü?” diye düşündüğünü hayal edelim. Yılan akıllıysa eğer, bu soruya cevabı “Hayır hayır, sadece ben varım.” olacaktır. (Van Inwagen, 1990 s.128-29)

Inwagen’a göre, bir çölde askerlerin kumdan dozerlerle bir kale yapması dünyanın yapısına yeni bir nesne kazandırır mı? Hayır. Askerlerin yaptığı, sadece dünyayı yeniden düzenlemektir. Bu sebeple kale virtuel bir nesnedir. (Van Inwagen, 1990 s.124-25)

Özellikle, sağduyu ontolojisini savunan felsefecilere göre, bir heykeltraşın ortaya çıkardığı sanat eseri yeni bir nesnedir. Eğer, bu heykelin kilden yapıldığını varsayarsak, aynı filozoflar kilin de varlığının devam ettiğini söyleyeceklerdir. Bu şekilde aynı mekan ve konumu, aynı anda paylaşan, iki nesne varolabilmektedir. Konu filozoflara göre bu yargıda bulunabiliriz, çünkü heykel ve kil farklı özelliklere sahiptir. Heykel deforme edilip yok edilebilirken, kil edilemez.

Nihilizm, bizzat bileşik nesnelerin varlığının kabulünün, konu problemleri doğurduğunu belirtir. Nihilizme göre, çözüm, bileşik nesnelerin olmadığını kabul etmektir.

2.2 SINIRLI NİHİLİZM

Organizmacılık, nihilizm’in sınırlanmasıdır. Sadece yaşayan organizmaların nesne olduğunu kabul eder. Organizmacılar, görüşlerini savunurken kartezyen argümanlara başvururlar. Kişi kendi varlığından şüphe edemez. Kişinin, bilinç gibi, parçalarıyla açıklayamayacağı özellikleri vardır. Dolayısıyla, kişi, temel bir varlık olarak kabul edilmelidir. Aşırı nihilistlerin iddia ettiği gibi, eğer kişi olarak nesne değilsek, nesne olmadığımızı düşünen kimdir? Dolayısıyla kişinin nesne olmadığı görüşü, sonsuz bir döngüselliğe düşmektedir.

Organizmacı görüşün en önemli filozofu Peter Van Inwagen’dır. 1990 yılında yayınladığı eserinde Inwagen, SCQ’ya aşırı nihilizmden farklı bir cevap önermiştir. Inwagen’a göre günlük hayatımızda kabul ettiğimiz nesneler yoktur. “Masa” yoktur, “masa şeklinde basitler mevcuttur. Dolayısıyla, nihilizm görüşü paralelinde dünya

basit, parçası olmayan ve bölünemeyen basitlerden oluşur. Nesne olabilen tek şey organizmadır.

Genellikle, parçaların nesne oluşturması için aralarında mekansal olarak sabit bir ilişkinin olması yeterli görülür. Özellikle temas, çekme, bağlanma görüşünde olanlar bu hataya düşerler. Fakat bir nesnenin parçaları arasında nedensel ilişkilerin de olması gerekir. Örneğin bir hayalet ve bir insan mekansal olarak “temas” ilişkisinde olabilirler, ama aralarında nedensel bir ilişki yoktur. Öyleyse parçalar arasında olması gerekli olan bu nedensellik ne tür bir ilişkidir?

Inwagen parçaların nesne oluşturması için nedensellik ilişkisinin şart olduğunu düşünmektedir. SCQ’ya verdiği cevabı aşağıdaki şekilde oluşturur: $\exists y, x'$ ler, y' yi oluşturur ancak ve ancak x' lerin faaliyeti bir *yaşam* meydana getirirse.

1.Ben varım

2.Ben parçalara sahibim.

3.Sonuç olarak ben bir nesneyim

4. Aşırı Nihilizm yanlıştır. Çünkü en az bir tane nesne vardır.

Inwagen görüşü, nesnelerin hep birlikte faaliyet göstererek bir etkinlik (olay) oluşturması ve bir yaşam ortaya çıkarması gibi problemleri beraberinde getirmektedir. Yaşam ne demektir? Basitler, nasıl bir yaşam meydana getirerek bir nesne olurlar?

Bu tanımda faaliyet, olay ve yaşamın ontolojik tanımlamalarının yapılması gerekir. Inwagen bu terimlerler ilgili analogi ve örneklere başvurur. Faaliyete örnek olarak askerlerin oluşturduğu törenler, bir koyun sürüsünün hareketleri verilebilir. Inwagen, olay kavramının mahiyeti üzerinde durmaz. Tekrarlanan değil, bir defalık ve nesnelerin bir araya gelerek faaliyetleri ile meydana getirdikleri olayları ele alır. Bir olayda esas olan, olayı meydana getiren ana faaliyettir. Bir askeri törende yürüyen

bir askerin uygun adım, kollarını iki yana sallayarak yürümesi, olayı oluşturan faaliyetin bir parçasıdır. Fakat bunu yapmaktan sıkılma duygusu, olayın bir parçası değildir.

Inwagen, yaşam kelimesini dar anlamında kullanır. Çünkü “Peter van Inwagen” in yaşamı dediğimizde, onun yapıp ettikleri ve yaşadığı olaylar akla gelir. Burada ise “yaşam” kelimesiyle kastedilen sadece biyolojik yaşamdır.

Inwagen yaşamın ne olduğu sorusuna, bir analogi oluşturarak yanıt verir. Bir kulüp hayal edelim. Bu kulübe yeni bir üye gerektiğinde, mevcut üyelere bir ekip, kulübe uygun üyeyi bulur ve zorla kulübe getirerek üye yapar. Üyelik töreni o kadar güzeldir ki, yeni üye, üyeliği sürdüğü müddetçe, kulübe bağlı kalır. Üyelerin kulübe bağlılığı çok yüksektir. Fakat bazı üyelerin, zamanla yorulması ve enerjisinin tükenmesi gibi sebeplerle üyeliklerine acımasızca son verilir. Dolayısıyla, üyelere sürekli bir değişim söz konusudur. Sabit kalan tek şey, kulübün organizasyonudur. Bu organizasyon, elbetteki, somut bir nesne değildir. Organizasyon ile kastedilen yeni üyelere devamlı surette muhafaza edilen kural, eğilim, görev ve amaçlardır. Üye bulan ekip, eski üyeye benzeyen ve onun görevlerini aynen yerine getirebilecek başka üyeler bulur. Bu sebeple yıllar geçse de ve üyeler sürekli değişse de kulüp, hep aynı kalmış gözükür.

Burada önemli bir nokta, bu görece aynı kalma durumunun sebebinin “içsel” olmasıdır. Üyelerin kendi aralarında bulunan nedensel ilişkiler, bunu sağlar. Bu ilişkiler, dışsal bir faktöre bağlı değildir. Örneğin, bir hapisane bize görece bir değişmezlik görüntüsü verir. Mahkumlar ortalama üç yıl hapis yatmaktadır. Ama bu durum mahkumların birbirleriyle olan ilişkilerine bağlı değildir. Kapıları açtığınız takdirde, mahkumlar hızla dağılacaktır. Hapisane nüfusundaki görece sabit kalış, dışarda bulunan otoritenin amaç, kontrolü ve zorlama gücüyle sağlanmaktadır. Halbuki, “Yaşam Kulübü”, bu tür bir kulüp değildir.

Bu noktada, Inwagen analojiyi biraz değiştirir. Kulübün üyelerinin, bilinçli insanlar yerine, hepsi birer makine olan, bilinçsiz otomatlar olduğunu düşün. Yeni üye bulan ekip, artık yeni üye değil, otomat parçaları aramaktadır. Zorla bir otomat yakalamakta ve onu parçalara ayırıp, ihtiyacı olan üyeyi, bu parçalardan oluşturmaktadır.

Inwagen yaşamı bahsettiğimiz bu analogi ile açıklar. İlginç olan, bilinçli bir yönelimi olmayan üyelerin, kulüp olarak bilinçli bir yönelimi olması olgusudur. Kendi kendini muhafaza eden, parçalarının sürekli değiştiği, ama yapısını koruyan bir olay. Inwagen bu olguyu “Homeodinamik Olay” diye adlandırır. İşte bu tür olaylar “yaşam” olarak adlandırılır. Yaşam, kendi kendini sürdüren bir olaydır. Bununla birlikte, her kendini sürdüren olay, yaşam değildir. Alev ya da dalga da kendini sürdürür ama yaşam değillerdir. Yaşamı bunlardan ayıran bazı özellikler vardır.

Birincisi, hayat bireysellik taşıyan bir olaydır. Herhangi bir zaman ve yerde gördüğümüz yaşamı (organizmayı) başka bir yer ve zamanda gördüğümüzde tanırız. Çünkü, yaşam, kendi kendini yöneten, kendi kendine yol alan bir olaydır. Şu an “hayat” x’lerin faaliyetlerinden oluşuyorsa, ama on yıl önce, “hayat” y’lerden oluşuyor olsa da, bu iki olayın birbirine özdeş olduğunu, aynı yaşam olduğunu biliriz. Çünkü, kendisini oluşturan y ler değişip x olmuş olsa bile, hayat uzay-zamanda sürekli bir çizgi izler, yani kimliğini korur. Alev ise, her ne kadar kendini muhafaza eden bir olay olsa da, bu şekilde bir kimlik sürekliliği göstermez.

x’lerin faaliyetlerinin oluşturduğu yaşam ile ortaya çıkan nesne, organizmadır. Organizma parçalara sahiptir. x’lerin faaliyeti iki organizma üretemez. İki organizma aynı yaşamı paylaşamaz. Inwagen bazı filozofların hem bedeni hem de “ben”i iki ayrı organizma (iki ayrı yaşam) olarak kabul etmelerini doğru bulmaz.

Bu durum şu şekilde formüle edilir:

$\exists y, x\text{'ler}, y\text{'yi oluşturur ancak ve ancak } y \text{ bir organizma ise ve } x\text{'lerin faaliyeti bir yaşam meydana getirirse (Van Inwagen, 1990, s.81).}$

Nihilizm birçok felsefeci tarafından red edilmektedir. Sağduyuya fazlasıyla aykırı bir felsefî pozisyon olarak görülür. Genellikle “masa yoktur” argümanı ile anılır. Nihilizmin masa, sandalye, gibi sıradan nesnelerin olmadığını iddia etmesi, sağduyu ontolojisini savunan felsefecilerin itirazlarına maruz kalmaktadır.

Esasında nihilizm sıradan nesnelerin varlığını red ederken onları oluşturan maddeyi reddetmemektedir. Sadece, en iyi bilimsel teorimizin kabul ettiği temel parçacıkların bileşik nesne oluşturmadığını savunmaktadır. Basitler, mekansal ve zamansal bir düzenleme içinde olabilirler. Masa şeklinde görünebilirler. Ama bir nesne oluşturamazlar.

Sağduyu ontolojisi, “Masa yoktur.” argümanını amacından saptırıp, nihilizmi, sağduyuya tamamıyla aykırı ya da saçma bir felsefî konuma düşürmeye çalışmaktadır. Nihilizm, sıradan nesnelere baktığında, parça ya da basitlerden oluşmuş tek bir nesne görmez. Bu nesnelere baktığında, gördüğü basitlerden oluşmuş bir çoğulluk, bir basitler bulutudur. Başka deyişle, masa, sağduyunun “masa” adını verdiği bir şekil biçimini almış, bir basitler topluluğudur.

Dolayısıyla problem “masa”nın madde olarak var olup olmaması değil, var olan basitlerin “masa” nesnesini oluşturup oluşturamadıklarıdır.

Tüm bilimlerde bu sorunla değişik platformlarda karşılaşılmaktadır. Örneğin sosyolojide en temel tartışmalardan biri toplumun bireylerden oluştuğu fakat bireyler üstü varlığı olmadığını kabul edenlerle, toplum, bireylerden oluşsa da, toplumun bireylerden farklı kimi özellikleri ve yasaları olduğunu iddia edenler arasında yaşanmaktadır.

Sonuç olarak, nihilizm, sağduyu ontolojisinin yukarıda belirtilen argümanlarına karşı yanlıştır.

2.3 PROBLEM ÇÖZME

Günlük hayatımızda yer alan sıradan nesneler kapsamında “nesne” kavramı çeşitli sorun ve paradokslara yol açmaktadır. Kedi Tibbles, Çokluk Problemi, Belirsizlik (Vaqueness) ve Yığın (Sorites) problemleri en önemli problemlerdir. Nihilizm, tüm bu problemleri bileşik nesnelerin olmadığını iddia ederek aşar. Örneğin, Heykel ve Kil Argümanı’nda “iki nesnenin aynı anda aynı mekanda bulunmaları” sorunu çözülmektedir. Heykel de, kil de yoktur. Çünkü, ne heykel ne de kil, var olan nesneler değildir. Var olan sadece basitlerdir.

Nihilizm, özellikle belirsizlik probleminin çözümüne önem verir. Doğa, belirsizlik kabul etmez. Belirsizlik problemini bir masaya uygulayalım. Masanın teker teker atomlarını kopardığımızı hayal edelim. Bu durumda masa, ne zaman bir masa olmaklığını yitirmektedir? Masa olmaklıktan, masa olmamaya geçtiği nokta, hangi noktadır? Nihilizme göre, zaten “masa” diye bir nesne yoksa, herhangi bir belirsizlik ortaya çıkmayacaktır. Nihilizme göre, dünyada belirsizlik olamaz, belirsizlik, dilin kullanımındadır. Dildeki yanlışlık ise, olmayan nesnelerden bahsetmektir.

Bununla birlikte, nihilizm, belirsizlik problemini ortadan kaldıramamaktadır. Daha önce belirttiğimiz üzere, nihilizm için “masa” diye bir nesne yoktur, “masa şeklinde basitler” vardır. Belirsizlik hususunu basitlere uygulayalım. Teker teker basitleri “masa şeklinde basitler” den ayıralım. Hangi noktada basitleri oluşturan “Masa şekli” masa şekli olmaktan çıkmaktadır. Görüldüğü üzere, aslında belirsizlik devam etmektedir. Nihilizmin buna verebileceği tek cevap, masa şeklinin bir özellik olduğudur. Nihilizme göre, özellikteki bir belirsizlik, maddi nesnedeki belirsizlik kadar vahim değildir.

2.4 NEDENSEL AŞIRI BELİRLENİM

“Nedensel aşırı belirlenim” argümanı, nihilizmi desteklemek için kullanılan en önemli savlardan biridir. Trenton Merricks’in 2001 yılı tarihli “Objects and Persons”, Türkçesiyle, “Nesneler ve Kişiler” kitabıyla gündeme gelmiştir. Merricks, bu kitapta yer alan “Nedensel aşırı belirlenim” argümanıya, nesnelerin nedensel bir gücü olmadığını, nedensel etkinin, basitler tarafından yapıldığını savunarak, nesnelerin var olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Esasında Merricks’in argümanı daha önce Jaegwon Kim’in zihin felsefesinde öne sürdüğü ve bu alanda etkili bir görüş olan “Dışlama Argümanı” na (Exclusion Argument) benzemektedir. Kim’e göre, mental özelliklerin olası nedensel etkilerini açıklamak için fiziksel özellikler, nedensel olarak yeterliyse ve eğer bir nedensel bir aşırı belirlenim de yoksa, iki olasılıktan biri geçerlidir:

- i. Mental özellikler ve fiziksel özellikler, özdeşdir.
- ii. Mental özellikler nedensel olarak etkisizdir.

Merricks aynı argümanı, maddesel nesnelere uygular. Nesnelerin, olası nedensel etkilerini açıklamak için “nesne şeklindeki basitler” nedensel olarak yeterliyse ve eğer nedensel bir aşırı belirlenim de yoksa iki olasılıktan biri geçerlidir:

1. Nesne ve nesne şeklinde basitler, özdeşdir.
2. Nesne, nedensel olarak etkisizdir.

Merricks’e göre, eğer nesneler var olsaydı, nedensel etkileri olurdu. Bu nedenle, -eğer varsa- nedensel etkiye sahip nesneler, kendisini oluşturan basitlerle özdeş olamaz. Merricks ikinci olasılığı savunur. Var olmanın, nedensel etkiye sahip olmayı gerektirdiği fikrinden yola çıkarak, nesnelerin, aslında var olmadığı sonucuna ulaşır.

Bir olayın aynı anda birden fazla yeterli sebebi olabilir. Bu olgu, nedensel aşırı belirlenim olarak adlandırılır. Merricks’in savunduğu argümanın geçerliliği hususunda önemli nokta, gerçekten nedensel aşırı belirlenim olup olmadığı ve eğer varsa, ne şekilde ele alınacağıdır. Çünkü, nedensel bir aşırı belirlenim varsa, nesnenin nedensel etkisi var demektir. Bu sebeple, nesnelerin var olmadığı iddia

edilemez ve Merriks argümanı geçersiz olur.

“Nedensel aşırım belirlenim” olgusu aşağıda açıklanmıştır. Bir “e” olayının nedeni hem “O1” hem de “O2” ise “e” olayı nedensel olarak aşırı belirlenmiştir. Buna göre;

- 1.O1, e’ ye sebep oluyor
- 2.O2, e’ ye sebep oluyor
- 3.O1, O2 nin e’ ye sebep olması ile nedensel olarak ilgili değil
4. O2, O1 in e’ ye sebep olması ile nedensel olarak ilgili değil
- 5.O1 $\neq$ O2 (Korman, 2015 s.192)

Bir adamın kalp krizi geçirirken aynı anda üzerine yıldırım düşmesi sonucu ölmesi veya cama aynı anda atılan iki taşın camı kırması gibi durumlar, nedensel aşırı belirlenim olgusuna örnektir. Bu olaylarda, iki farklı ve birbirinden bağımsız sebep vardır. Bu iki sebepten biri ortadan kalktığında, olay gerçekleşmiyorsa bu sebepler birbirinden bağımsız değildir.

Sebeplerden biri olmadığında, olay yine de gerçekleşiyor ise, sebepler bağımsızdır. Taşlardan biri olmasaydı dahi, cam yine kırılacaktı.

- (NA1) Bir futbol topu -eğer varsa- kendisini oluşturan basitlerin, -birlikte hareketiyle- camı kırmasıyla nedensel olarak ilgisizdir.
- (NA2) Cam, basitlerin birlikte hareketiyle kırılmıştır.
- (NA3) Camın kırılması nedensel olarak aşırı belirlenmemiştir.
- (NA4) Sonuç olarak, eğer, futbol topu varsa, camın kırılmasına sebep olmamıştır. (Korman, 2015 s.8)

Daha önce belirtildiği üzere basitler, en iyi bilimsel teorimizdeki parçasız, mikroskopik nesnelerdir. Bir topun, camı kırdığını düşündüğümüzde, bu argümana göre, camı kıran top değil, topun basitleridir. Topun meydana getirdiği her olay, topu meydana getiren basitlerin fiziksel hareketiyle açıklanabilir. “Cam kırılması” olayı, sadece basitlerle açıklanabiliyorsa, “top” un varlığının varsayılmasına ihtiyaç yoktur. Occam’un Usturası prensibine göre, sadece basitlerin varlığı, açıklama için yeterli olup, hem top ve hem de basitlerin varlığını varsaymak gereksizdir. Olayı

açıklayabilmek için topun varlığına ihtiyaç yoktur. Alexander's Dictum prensibine göre "Var olmak, nedensel güce sahip olmaktır". Bu sebeple, eğer topun bir nedensel gücü yoksa, varlığı da yoktur. Nihilizme göre top ontolojik bir fazlalıktır, ontolojiden elenmesi ya da basitlere indirgenmesi gerekir.

Trenton Merriks, nedensel aşırı belirlenim argümanını kullanarak, insan hariç, diğer nesnelerin varlığını reddeder. Merricks, makro nesnelerin (eğer varsa), nedensel gücünün, kendilerini oluşturan mikro nesnelerin nedensel gücüne indirgenebileceğini belirtir. Dolayısıyla Merricks, makro nesneleri *epifenomen* olarak görmektedir. Günlük hayatımızda var olan makro nesnelerin, nedensel bir gücünün olmadığını iddia eder. Makro nesneler, nedensel güçlerinin olmaması sebebiyle gerçekte yoktur.

(NA1) de belirtilen nedensel ilgisizlik ilkesi aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

- 1 Top, basitlerden biri değildir.
2. Top, basitler ile birlikte camın kırılmasının kısmi bir sebebi değildir.
3. Basitlerden hiçbirisi, topun camı kırmasına sebep olmamıştır.
4. Top, hiçbir basitin camı kırmasına sebep olmamıştır.

Merriks, camın, top ve basitler tarafından birlikte kırıldığının kabulünün, makro nesnelerin rol oynadığı tüm nedensel ilişkilerde, aşırı belirlenim olgusuna yol açacağı ve bu ölçüde yaygın ve sistematik aşırı belirlenim olgusunun, kabul edilemeyeceğini belirtir. Argümanı desteklemek için "çete" örneğini verir:

Bir çeteye mensup kişilerin, bir parkta vandalizm yaptıklarını düşünelim. Parkta yapılan vandalizmin aşırı belirlenmediğini varsayalım. Benim de vandalizm yapan kişilerle nedensel olarak alakasız olduğumu düşünelim. İlk olarak, ben üyelerden biri değilim. İkincisi, ben, diğer üyelerle birlikte vandalizmin kısmi sebebi de değilim. Üçüncüsü, ben, üyeler ve vandalizm arasındaki sebep zincirinde yokum. Üyeler vandalizme, beni kullanarak yol açmamaktadırlar. Son olarak, ben hiçbir üyenin vandalizm göstermesine sebep olmadım. Yukarıdaki varsayımlarla, parktaki vandalizme ben sebep olmadım (Trenton Merricks, 2001 s.57)

Nedensel aşırı belirlenim argümanı, çeşitli eleştiriler almaktadır. En temel eleştirisi, aşırı belirlenimin neden kötü olduğu, neden olumsuzlandığıdır. Neden hem topun hem de basitlerin camı kırabileceği reddedilmektedir?

Birçok filozof aşırı belirlenimi sorunsal görmemektedir. Topun ve basitlerinin nedenselliği birbirinden bağımsız değildir (Sider, 2003 s.719–726).

Hatta Jonathan Schaffer, “Aşırı belirlenim her yerdedir”, diyerek aşırı belirlenimin hem kabul edilebilir hem de yaygın bir olgu olduğunu belirtmektedir (Schaffer, 2003 s.26).

Merriks, sistematik aşırı belirlenimin olmadığı bir teoriyi, sistematik aşırı belirlenimin olduğu bir teoriye tercih etmektedir. Bu tercihini bir teori ile temellendirmez.

Eric Funkhouser, aşırı belirlenimi ikiye ayırmaktadır: Bağımsız Aşırı Belirlenim ve Anonim Aşırı Belirlenim.

İki kurşun” durumu bağımsız aşırı belirlenime örnektir. İki askerden oluşan bir idam mangası bir mahkuma ateş eder ve iki askerin kurşunu aynı anda mahkumun kalbine girer. İki kurşun aynı anda mahkumu öldürmüştür. Anonim aşırı belirlenimde ise, sebepler “ardıllık (Supervenience)” ya da “oluşum (constitution)” gibi olgularla birbiriyle ilişkilidir. Bu gibi durumlar, bağımsız aşırı belirlenim durumlarının tersine, sistematik ve yaygındır (Funkhouser, 2002 s.3).

Argümanda konu olan “top-basitler” ikilisinin paraleli, esasında çete -üyeler ikilisi olmasına ragmen, yukarıdaki “çete” örneğinde, Merriks üyeler-ben ikilisini konu etmektedir. Funkhouser sınıflamasını baz alırsak, “çete” örneğinde, çete üyeleri ve ben bağımsız sebepleriz. Halbuki, top ve basitler, ayrı ve bağımsız sebepler değildir. Top ve basitler arasında mereolojik bir ilişki vardır. Merricks bu ilişkiyi göz ardı etmektedir.

Amie Thomasson da argümanda top ve basitlerin bağımsız olarak görülmesini eleştirir. “Top şeklinde basitler camı kırdı.” cümlesinin “Top camı kırdı” cümlesini analitik olarak içerdiğini belirtir (Thomasson, 2007 s.19).

Argümanda yer alan basitlerin “birlikte hareketi” olgusunu eleştirenler vardır. Merricks’in bu terimle kastettiği, her top basitinin ayrı ayrı kendi nedensel gücüyle,

camı oluşturan basitlerle etkileşime geçtiği ve tüm bu ayrı olayların toplamının, camın kırılma olayına sebep olduğudur. Fakat bu olgu basitlerin, bir nesne oluşturduğu anlamına gelmez. Hepsi aynı an ve yerde nedensel güçlerini kullanmaktadır. Bu toplam etki bir birlik gerektirmez. Bir analogi kullanırsak: Bir arabayı iten on kişi ayrı ayrı nedensel etkiye yol açmakta ve bunun sonunda araba hareket etmektedir. Fakat bu durum, bu kişileri tek bir obje olarak görmemize yol açmaz. Buradan hareketle, Merricks topun bir nesne olmadığı, top şeklinde basitler olduğunu vurgulamaktadır. Fakat basitlerin “top” adı verilen bir düzenlemeye sahip olması, basitlerin kendi aralarında bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu öyle bir ilişkidir ki top şeklinde basitleri, diğer x şeklinde basitlerden ayırabilmekteyiz. Cam, basitlerin, sıradan bir toplamı ile değil, x şeklinde bir düzende bulunmaları sebebiyle kırılmaktadır. Dolayısıyla “x şeklinde basitler” ifadesinin bir birliğe atıf yaptığı açıktır. Bu birlik, sağduyu ontolojisinin “nesne” dediği şeyi göstermekte ve argümanı çürütmektedir. Basitler, ayrı ayrı kendilerinde bulunmayan bir nedensel güce x şeklinde bir yapıda kavuşmaktadırlar (Halady, 2009 s.14-28).

Bir diğer eleştirel görüş (NA2) öncülünü red etmektir. Top ve basitler, ayrı olaylara sebep olmaktadır. Konu argümana karşı olanlar, ya top ve basitlerin özdeş olduğunu söyleyecekler ya da ayrı olduğunu söyleyip, ancak bu durumun aşırı belirlenime yol açmadığını kanıtlayacaklardır.

Sonuç olarak aşırı belirlenim argümanı top ve basitleri, bağımsız sebepler olarak görmesi nedeniyle tutarlı gözükmemektedir. Halbuki, top ve basitleri arasında mereolojik ilişki bulunmakta olup bağımsız sebepler olamazlar.

2.5 İDEOLOJİK EKONOMİ (Basitlik)

Günümüz metafiziğinde ana akım görüş olan Quine ontolojisine göre, teorilerin başarısında en önemli olgu, ontolojik ve ideolojik ekonomidir. “Ontolojik Ekonomi”

ve “İdeolojik Ekonomi” dir. (*Ontological Parsimony-Ideological Parsimony*). Nihilizm, ontolojik ve ideolojik olarak en ekonomik görüş olduğu iddiasındadır.

Ekonominin ölçüsü, ontolojik ekonomide en az sayıda ya da en az türde varlığa atıfta bulunmak, ideolojik ekonomide ise analiz edilemeyen temel kavramların en az sayıda olmasıdır. Birbiriyle özdeş gözüken iki teoriden, ontolojik ve ideolojik olarak en ekonomik olanı seçilir. Günümüz felsefesinde “ekonomi” bir teoriye epistemik üstünlükte sağlar. Ekonomi, teorinin doğruluğunu destekleyen bir unsurdur.

Bir teorinin ideolojisi, temsil ettiği fikir ve kavramlardır. Her teoride diğer kavramlar aracılığıyla tanımlanamayan bazı temel kavramlar vardır. Dolayısıyla felsefeciler metafizik teorilerde, primitif kavramları mümkün olduğu kadar açıklamaya çalışıp, en az sayıda temel kavrama ulaşmaya çalışırlar.

Örneğin felsefe tarihinde uzun süre modal kavramlar (zorunluluk, imkansızlık, mümkünlük) primitif kabul edildi. Bu kavramlar birbirleriyle tanımlanıyordu. Herhangi bir modal kavramı, modal terimler kullanmadan tanımlamak olanaklı değildi. Daha sonra özellikle David Lewis’in “Mümkün Dünyalar” kavramını kullanıp Modal Realizm fikrini ortaya attıktan sonra modal kavramlar tanımlanır hale gelmiştir. Aristoteles ten beri kullanılan geleneksel tanımlama:

Zorunlu: İmkansız olmayan

İmkansız: Zorunlu olmayan

Mümkün: Zorunlu olmayan ve imkansız olmayan

Görüldüğü üzere birbirleriyle tanımlanan üç temel kavram, modal olmayan terimlerle tanımlanamadığı için bu şekliyle herhangi bir teoride primitif kabul edilir.

David Lewis’in savunduğu Modal Realizm’de, yaşadığımız aktüel dünya haricinde, tüm mümkün dünyalar reel kabul edilir. Bu dünyalar gerçekten vardırlar. Aktüel dünyadan, nedensel olarak ayırılırlar. Aralarında haberleşme ya da herhangi bir etki

olamaz. Bu kabulde, modal terimler modal olmayan terimlerle analiz edilebilir:

Zorunlu: Tüm dünyalarda doğru olan önermeler

İmkansız: Tüm dünyalarda yanlış olan ya da hiçbir dünyada doğru olmayan önermeler

Mümkün: En az bir dünyada doğru olan önermeler

Bazen teoride bir problemi çözmek için ödemeniz gereken bedel büyük olabilir. Lewis'in ideolojik ekonomi için mümkün dünyaların varlığını kabul etmesi kimi felsefeciler tarafından çok sert eleştirilmiştir. Lewis'e yöneltilen eleştiri, ideolojik ekonomi için ontolojik ekonominin feda edilmesidir. Buna göre mümkün dünyaların kabulü, ontolojide atıf yapılan varlıkları sonsuzca artırmıştır. Dolayısıyla ontolojik ve ideolojik basitlik ilişki içerisinde. İkisi arasında optimum bir nokta yakalanmaya çalışılmalıdır. Biri, diğerine tercih edilmemelidir.

Ontolojik basitliğin en az sayıda varlığa atıfta bulunmak olduğundan bahsettik. Burada bahsedilen “en az sayıda varlık”ın niceliksel ya da niteliksel olup olmadığı, tartışma konusudur.

Küme Teorisi, matematikçilere primitif kavramlar ve öncüller açısından büyük bir ekonomi(parsimony) sağlamaktadır. Bunun sonucu ise insanlarca daha önce bilinmeyen çok fazla sayıda varlığın kabulüdür. Quine'in ideoloji dediği alanda, ilerleme sağlamak için ontolojide yüksek bir bedel ödenmektedir. Fakat bu reddedilemeyecek bir tekliftir. Bedel yüksektir ama teorik bütünlük ve ekonomi, bu varlıkların ontolojik fazlalığına değer (Lewis 1986)

Yukarıda belirtildiği üzere, Lewis, Küme Teorisi'nde ontolojik ve ideolojik ekonomi olarak, dengeyi ideoloji lehine bozmuştur. Lewis bunun farkındadır ve bu soruna bir çözümü vardır. Lewis ontolojik basitliği ikiye ayırır: Niceliksel ve niteliksel ontolojik ekonomi.

Niceliksel ekonomi, teoride atıfta bulunulan varlıkların sayısı ile ilgilidir. niteliksel ekonomi için ise teoride kaç tür varlığa atıfta bulunulduğu önemlidir. Lewis için önemli olan niteliksel ekonomidir. Örneğin modal realizme göre, mümkün dünyaların kabulü, varlık adedini sonsuzca arttırmış olabilir fakat bu artış türsel bir artış değildir. Tek bir türün, yani dünyaların adedi artmıştır. Lewis'e göre türsel bir

artış yoksa bir ontolojik fazlalıktan söz edilemez. Yine aynı şekilde, kümelerin fazlalığı türsel bir artış değildir.

İdeolojik olarak da niteliksel ekonomi, niceliksel olandan daha önemlidir. Temel kavramların sayısı değil, tür sayısının azlığı, teoriyi tercih sebebi yapar.

Bu bilgiler ışığında, nihilizm, ideolojik ekonomi olarak en üstün mereolojik teori olduğunu iddia eder. Ted Sider, bu durumu şöyle açıklamaktadır:

Kompozit nesnelerin ontolojimizden elenmesine ek olarak, nihilizm aynı zamanda, mantık alanı dışında olan (ya da mantığı taklit eden) “parça” kavramını da ontolojimizden çıkarmıştır. Bu şekilde bir ideolojik basitlik epistemik bir üstünlük sağlamaktadır. Nihilizm, ideolojik olarak daha basit bir teori, dolayısıyla doğru bir teoridir. Basitlik tek teorik üstünlük değildir. Tercih edeceğimiz teoriler aynı zamanda kanıtlarla uyumlu olmalı ve olguları tahmin etmede üstünlük sağlamalı. İşte tüm bunları nihilizm sağlıyor. Çünkü matematikte, fizikte en iyi teorilerimizin de kompozit nesnelere ihtiyacı yoktur (Sider, 2013 s.3)

Sider’ın başlıca iki iddiası vardır. Biri nihilizmin ideolojik ekonomisi, diğeri ise kanıtlarla uyumlu olması. Ona göre ideolojik ekonomi örneği, “kompozisyon” kavramının teoriden çıkarılmasıdır. Sider’ın bu iddiasının doğruluğu şüphelidir. “Masa düzeninde basitler” örneğinde gördüğümüz üzere, nihilistler “kompozisyon” terimini elemekte, yerine “düzen” terimini ikame etmektedir ve bu terimin anlamı üzerinde de çok durmamaktadırlar. Halbuki, aynı özel kompozisyon sorusunda olduğu gibi “Hangi şartlar altında basitler bir “düzen” oluşturmaktadır?” sorusu sorulabilir. “Parça” teriminin ortadan kalktığını iddia eden nihilist, “masa bacağı şeklinde basitler”in “masa şeklinde basitler” ile ne tür bir ilişkiye sahip olduğunu açıklamalıdır. Nihilist kabul etmese de, bu ilişki parça ve bütün ilişkisidir. Nihilizm, “Özel Kompozisyon Sorusu” nu “Özel Düzen Sorusu”na dönüştürmekte, iddia ettiği üzere “parça” ya da “kompozisyon” gibi analiz edilemez primitif terimlerin sayısını azaltıp, iddia edildiği üzere “ideolojik basitlik” sağlamamaktadır.

2.6 SAĞDUYU ARGÜMANI

P1.İki elim olduğunu biliyorum.

P2.Eğer nihilizm doğruysa iki elim yok.

C.Dolayısıyla nihilizm yanlıştır.

Yukarıdaki argüman Moore’cu bir itirazdır. Nihilizme karşı geliştirilen ve sağduyuya dayanan itirazları çok iyi ifade etmektedir. Tüm insanlar açıkça, bileşik nesnelerin varlığını algılamaktadır. Bütün insanların yanıldığı söylenebilir mi? Eğer herkes yanılıyorsa, nihilizm bu hatanın sebebinin ne olduğunu da belirtmelidir. Sağduyu argümanına göre hepimiz nesnelerin varlığını açık ve seçik gördüğümüz için nihilizm yanlıştır. Nesneleri algılamamız nihilist argümanları çürütmek için yeterlidir.

Bir başka argüman:

P1.Vücudumun parçaları var (Örnek olarak, ellerim)

C. Sonuç olarak parçaları olan şeyler var.

Sağduyu Ontolojisi’ne göre, günlük hayatımızda etrafımızda gördüğümüz nesneler (masa, sandalye, dağ, araba..) vardır. Bu nesneler parçalardan oluşmaktadır.

Özellikle, bilimde sağduyuya aykırı görülen ama güçlü şekilde doğruluğu kabul edilen Görecelik Teorisi gibi teoriler bulunmaktadır. 16.yüzyıl Bilimsel Devrimi’nden evvel kozmolojik teori, dünya merkezliydi. Dünyanın merkez olması, gök cisimlerinin dünya etrafında dönmesi, sağduyuya uygundu. Kısacası, bilim tarihi sağduyunun yanıldığı pek çok örnekler doludur. Buradan indüktif bir mantıkla, sağduyunun hep yanıldığı sonucu çıkarılamaz, ama bu durum nihilizme karşı sağduyucuların elini zayıflatmaktadır. Gerek üniversalizme ve gerek nihilizm’e karşı geniş bir literatür vardır. Bu görüşler sağduyu ontolojisini oluşturmaktadır. Sağduyunun revizyonist pozisyonlara karşı argümanlarına “Sağduyu ontolojisi” bölümünde değineceğiz.

2.7 ZUHUR EDEN ÖZELLİKLER

Zuhur eden özellikler argümanı, aşırı nihilizme getirilen argümanlardan biridir. Nihilizm, zuhur eden özellikleri reddeder. Aşırı nihilizmin kökeninde fizikalizm vardır. Fizikalizm, dünyadaki tüm olguların mikro düzeyde parçacık ve alanların, hareket, ilişki ve özellikleriyle açıklanabileceğini iddia eder. Dolayısıyla, aşırı nihilizme göre, mikro düzeyin üzerinde, mikro parçacıkların özellikleriyle açıklanamayacak, makro düzeyde bir özellik olamaz.

Zuhur eden özellikler tartışması, 19. yüzyıla dayanmaktadır. Başlıca zuhurcular J. S. Mill, Samuel Alexander, C. Loyd Morgan ve C.D Broad dur. O günlerde, esas tartışma, ana akım bilimi temsil eden indirgemeci mekanistik görüş ile indirgemecilik karşıtı dirimselciler (*vitalists*) arasındaydı. Mekanistik görüş, tüm olguların ve özelliklerin, kendilerini oluşturan parçacıkların özellikleri ile fiziksel olarak açıklanabileceğini iddia ediyordu. Buna karşılık dirimselci görüş, organik madde ve inorganik maddelerin farklı olduğunu, aynı yasalarla açıklanamayacaklarını ve indirgemeciliğin hatalı bir görüş olduğunu savunuyordu. Çünkü, canlılık fenomeni maddi parçacıkların arasındaki ilişkilere indirgenemezdi. Canlıların ruhu vardı ve bu sebeple maddi atomlarla açıklanamazdı.

Bu tartışmada, Zuhurcular orta yolu temsil ediyorlardı. Ruhi terimlere başvurmadan fiziğin içinde kalarak, bazı fenomenlerin indirgemeciliğine karşı çıkıyorlardı. Doğayı aşan (*supernatural*) ruhlar ve güçler yoktu. Bu kapsamda, onlar da mekanistikçiler gibi doğalcıydı. Bu doğalcılık, indirgemeci olmayan bir doğalcılıktı. Bazı özellikler temel parçacıklarının özellikleri ve ilişkileri ile açıklanamıyordu. Kimya, biyoloji gibi bilimler fizik bilimine indirgenemezdi. Fakat, 1920'lerden itibaren moleküler biyolojinin gelişmesi ve kuantum fiziği ile kimyanın fiziğe indirgenebilmesi, zuhurcu görüşün popülerliğini yitirmesine yol açtı.

Zuhurcular, indirgemecilerden farklı olarak dünyayı katmanlı bir yapıda görürler. En

altta fizik vardır. Karmaşıklık arttıkça yeni katmanlar zuhur eder ve yeni bilimlere ihtiyaç olur. Başka deyişle hiyerarşik bir doğa anlayışını savunurlar.

Nihilizm görüşü, bir mikro determinizm görüşüdür. Bu görüşe göre, tüm gerçekliği temel ve basit parçacıklardan oluşan mikro düzlemden hareketle açıklayabiliriz. Dünyayı açıklayabilmek için maddi parçacıklar yeterlidir. Matematik, özellikler, basitlerin mereolojik pozisyonları ve doğa yasalarını bildiğimizde, dünyanın nedensel hikayesi eksiksiz anlatılabilir (Schaffer, 2007 s.171-190). Terriks argümanında gördüğümüz gibi “topun camı kırması” olayında ne topa ne de cama ihtiyacımız bulunmamaktadır.

Zuhur eden özelliklerin en önemli ayırteci niteliği, “yeni” olmasıdır. Kendisini oluşturan parçacıklar düşünöldüğünde, tahmin edilemez olandır. Bu kapsamda değeriendirildiğinde, zuhur eden özelliklerin neliği konusunda, geniş tartışmalar mevcuttur. Güçlü zuhur, zayıf zuhur, epistemolojik zuhur ve ontolojik zuhur gibi ayrımlar yapılmaktadır. Hangi özelliklerin zuhur eden olduğı hususunda bir kafa karışıklığı görölmektedir. Bir özelliğin “zuhur eden” olması için bir kriter bulma zorunluluğı bulunmamaktadır.

Bu amaçla, bazı terimleri açığa kavuşturmak gerekmektedir. İlk olarak, “tahmin edilememe” özelliği açısından zuhur edici özelliklere bakalım. Eğer bu özelliği, parçacıkların kendilerinde olmayan bir özelliğın zuhur etmesi olarak anlarsak, yanılırız. İki tip mikro açıklama bulunmamaktadır: Empedoklesçi ve Democratesçi. Örneğın, bir nesnenin kütlesi kendisini oluşturan parçaların kütlesine bağıdır. Tek tek parçaların özelliği, nesne özelliğini belirlemektedir. Bu Empedoklesçi bir açıklamadır. Democratesçi açıklamada ise parçacıklar, bütöünün sahip olduğı özelliği taşımaz. Örneğın, bir cismin rengi, kendisini oluşturan parçacıkların özelliği değildir. İlk başta tahmin edilemez ve yeni olmasına ragmen “renk” özelliği, parçaların birbirleri ile ilişkileri ile açıklanabilir. Bir diğeri örnek, oksijen ve hidrojenin suyu oluşturmaları ve sudan farklı özelliklere sahip olmalarıdır. Oksijen ve hidrojen atomları ilişkileri sonucunda kendi doğalarında olmayan bir özellik

meydana getirmektedirler. Bu kapsamda, zuhur eden bir özellik olarak kabul edilse dahi, özelliğin sadece “yeni” ve “önceden tahmin edilemez” olması, indirgemeci fizikalist görüşe dolayısı ile konumuz olan mereolojik nihilizme bir aykırılık teşkil etmemektedir (Klee, 1984 s.41-64).

Dolayısıyla farklı türde zuhur eden özellikler mevcuttur. Bu türlerin bazıları indirgemeci fizikalizm ile uyumlu bazıları uyumsuzdur. Zayıf zuhurluluk görüşüne göre, zuhur eden özellikler, sistemik özelliklerdir. Nesnenin parçaları, bu özelliğe sahip değildir. Sistemin eğilim ve özellikleri mikro yapısına bağlıdır. Mikro yapıda bir değişiklik olmadan, özelliğin kendisinde değişiklik olmaz. İndirgemecilik ile güçlü bir şekilde uyumludur. Bu sebeple, makro objeler ve özellikler, mikro parçaların özellik ve ilişkilerine indirgenebilir ya da epifenomendir.

Bir özellik aşağıdaki şartlarla açıklanabiliyorsa, zuhur eden bir özellik değildir:

- a. Daha alt düzeydeki parçaların içsel(*intrinsic*) özelliklerinin bilinmesi
- b. Alt düzeydeki parçaların özelliklerini yöneten yasaların elde edilmesi
- c. Bu alt düzeydeki temel parçaların arasındaki ilişkileri düzenleyen yasaların bilinmesi

Zuhur eden bir özellik ise yukarıda belirtilen hususların bilinmesi ile açıklanamaz. Zuhur eden özellik “yeni” dir. Kendisini oluşturan alt düzeylerde ya da zamansal önceki aşamalarında bulunmaz. Bir epifenomen değildir, kendine has ontolojik ve nedensel yapısı vardır (Santos, 2015).

İndirgemeci teoriler için sorun oluşturan zuhur olgusu, ontolojik zuhur eden özelliklerdir. Bu özellikler ontolojik olarak kendilerini oluşturan basitlere bağlı olmalarına rağmen onlara indirgenemezler ve nedensel olarak tesirlidirler. Başka bir deyişle, parçalarının nedensel güçlerinden farklı nedensel güçlere sahiptirler.

Fizik biliminin tarihsel mekanistik görüşünü David Bohm aşağıdaki gibi özetlemektedir.

Mekanistik görüşün en temel özelliği evrendeki herşeyi tamamıyla ve mükemmellikle birkaç temel tür varlıkta gerçekleşen niceliksel değişikliklere indirgemektir. Bu varlıklar niteliksel olarak hiç değişmez...En temel düzeyde, ancak niceliksel değişimler mümkündür. Temel varlıklar ve temel yasalarda değişim söz konusu değildir. Dolayısıyla bu mekanistik pozisyonun sabit, değişmez niteliksel değişim görüşüne göre, yasalar niceliksel ilişkilerdir. (Santos, 2015)

Halbuki zihin felsefesi ve quantum fiziğindeki bazı gelişmeler bize bu tür özelliklerin olabileceğini göstermektedir. Bir nesnenin zuhur eden özellikleri, kendisini oluşturan parçaların özellikleriyle açıklanamaz. Bilincin nöronların özelliklerine indirgenemeyeceği iddiası bunun bir örneğidir.

Nöronların olmadığı durumda, zihin olmayacaktır ama nöronların doğası ya da kendi aralarındaki ilişkilerden fiziksel bir yolla zihni açıklayamıyoruz. Ultra karmaşık nöronsal ilişkilerden bir sıçrama sonucu daha önceden tahmin edilemeyen, yeni bir fenomen ortaya çıkmış gözüküyor (Chalmers, 1997s.12.)

Dolayısıyla zuhur eden özelliklerin varlığının kabul edilmesi nihilistik ontoloji ile çatışmaktadır. Çünkü nihilistin ontolojisi basitlere dayanmaktadır. Nihiliste göre, farklı düzeylerde ortaya çıkabilecek yeni özellikler ve farklı düzeylerde bir gerçeklik yoktur. Basitlerin oluşturduğu tek bir gerçeklik düzeyi bulunmaktadır. Eğer bilim bize zuhur eden özelliklerinin varlığını gösterirse, bu nihilistler açısından büyük sorun teşkil edecektir. Özellikle, zihin felsefesi alanında bu tür özelliklerin varlığı savunulmaktadır. Bilincin nöron aktivitesiyle açıklanamayacağı görüşü, zuhur eden özellikler kavramını varsaymayı gerektirmektedir. Aynı şekilde kuantum fiziği alanında dolanık sistemler, kendisini oluşturan atom altı olgularla açıklanamamaktadır.

Eğer, en az bir tane mikro parçacıklar ile açıklanamayacak bir özellik bulduğumuz takdirde bu nihilizmi yanlışlayacaktır. Bu kapsamda, zuhur eden özellik oldukları güçlü bir şekilde savununabilecek iki fenomeni ele alacağız: Kuantum dolanıklığı ve zihin.

2.7.1 Dolanık Kuantum Sistemler

“Kuantum teorisinde...Kompleks bir sistemin fiziksel durumu, her zaman parçalarına ya da parçaları arasındaki ilişkilere indirgenemez, hatta bu parçalar uzayın farklı bölgelerinde olsalar bile” (Maudlin 1998 s.55)

Dolanık sistemler, zuhur eden özelliklerin varlığı konusunda en önemli kanıtlardan biri olarak görülmektedir. Atom altı parçacıklar, dönme yönlerini gösteren, “spin” özelliğine sahiptir. Bu olgu, elektron spininin yukarı ve aşağı olması ile belirtilir. Aynı kaynaktan çıkan iki parçacık evrenin iki farklı ucunda olsa dahi, birinin spini yukarı olarak ölçüldüğünde, aralarında bir nedensel ilişki olmadan diğ erinin spini aşağı yönlü olmaktadır.

(P1 spin yukarı ve P2 spin aşağı) olma olasılığı 0.5

(P1 spin aşağı ve P2 spin yukarı) olma olasılığı 0.5

P1 ve P2 nin ikisinin birden yukarı yada aşağı yönlü spin olma olasılığı 0 dır.

Tüm sistemin total spin durumu 0 dır. (Parçacıkların ters yönlerde olan spin durumu nedeniyle)

Sistemin 0 total spin durumuna sahip olma özelliği P1 ve P2’nin içkin ya da ilişkisel özelliklerine bağlı değildir. Dolayısıyla, total sistemin bu özelliği, kendisini oluşturan parçacıkların yapısıyla ya da ilişkileri ile açıklanamaz. Bu kapsamda zuhur eden bir özelliktir. Dolanık sistemler, indirgemeci bilim anlayışında büyük bir problem arz etmektedir. (Brenner, 2018 s.657-678)

Bu duruma “Mekansal Ayrılmazlık” adı verilmektedir: Mekansal ayrılamazlık, bir bileşik fiziksel sistemin, niteliksel, içsel, hiç bir fiziksel özelliğ inin, mekansal olarak ayrılabilen ve kendisini oluşturan alt sistemlerin niteliksel ve içsel özelliklerine ve yine bu sistemler arası mekansal ilişkilere bağlı olmamasıdır (Richard Healey, 1991, s.393–421,).

Yani yukarıda belirtilen sistemin “0” total spin değ erinde olması kendisini oluşturan

iki elektronun birlikte gerçekleştirdiği bir değerken, bu değer elektronların içsel özelliklerine ya da birbirleriyle mekânsal ilişkilerine bağlı değildir. Elektronlar arasında nedensel ya da başka bir nitelikte hiçbir ilişki yoktur (Brenner, 2018 s.657).

Total spin değeri bu iki elektronun oluşturduğu bütünün gerçekleştirdiği bir özelliktir. Elektronların özellikleriyle açıklanamaz. Total olarak sistem elektronlarına indirgenemez. “Sadece elektronlar vardır, total sistem ontolojik fazlalıktır” denemez. Total olarak sistem kendisini oluşturan elektronların üstündedir.

Esfeld in belirttiği üzere: “Dolanıklığın gösterdiği üzere, sadece bütünün tasviri parçacıkların yerel özellik ve ilişkilerini belirlemektedir... Bu sebeple Kuantum fiziği gerçek bir Holizm göstermektedir” (Esfeld,1999 s.330).

Bazı nihilistler bu duruma itiraz etmektedir. Örneğin Anrew Brenner, elektronların, müştereken sistemin 0 spin değeri almasını sağladığını belirtmektedir. Ona göre, bu durumda bu özelliği gerçekleştiren elektronların haricinde bir “bütün” yoktur. Bu hususla ilgili bir örnek verir. “Karşılaştıralım: Köpekler bir kedinin çevresini müştereken sarabilirler. Bu kedinin çevresini saran köpeklerin bir nesne oluşturduğu anlamına gelmez” (Brenner, 2018 s.670).

Kuantum gibi karmaşık bir konuda böyle basit bir örnek verilmesini bir kenara bırakırsak, verilen örnek, dolanık sistemlerle paralellik arzetmemektedir. Elektronların oluşturduğu dolanık sistemde elektronların değerini bir olasılık çerçevesinde bilebiliyorsunuz. Her ölçümde her bir elektron farklı bir spin değeri alabilmesine rağmen sistemin “0” total değerinden emin olabiliyoruz. Sistem değişmeyen bir özelliğe sahipken, elektronlar sabit bir içsel özelliğe sahip değildir.

Sistemin total olarak bir “Uzamlı Basit” olduğunu iddia etmek de mümkün değildir. Böyle bir iddia elektronların varlığının ortadan kalkmasını gerektirir Dolayısıyla bu şekilde bir varsayım kabul edilemez.

Bu olgu karşısında bazı nihilistler, zuhur eden özelliklerin olduğunu kabul etmiş, nihilizmin yanlışlığını ya da en azından yanlış olma olasılığı olduğunu kabul etmiştir. Schaffer örneğinde gördüğümüz üzere bazı nihilistler, monizme yönelmektedir. Monizm tüm evrenin tek bir obje olduğunu kabul etmektedir. Bu kapsamda bir nihilizm türüdür. Schaffer, dolanık sistemlerin zuhur eden bir özellik olduğunu belirtip, bu olgunun tüm evrende yaygın olduğunu savunmaktadır. “...Bundan dolayı Nihilist’in Monizm’den başka alternatifi yoktur. Sadece, Nihilizm’in maksimum versiyonu, empirik olarak mümkün olan çok geniş bir dolanık evren senaryosunu açıklayabilir” (Schaffer 2007 s.186).

Bilimsel teoriler “bileşik nesnelere” atıf yapmaktadır. Nihilizm, bilimde nesnelerin varlığının realizm kapsamında yer almadığını, teorilerin terminolojisinde pratik kaygılarla yer aldığını iddia eder. Kuantum dolanık sistemler, bize bunun geçerli bir argüman olmadığını göstermektedir. Nihilizmin düşündüğünün tersine, bileşik nesneler “*reel*” dir.

2.7.2 Zihin

Zihin felsefesi ile ilgili teorilerin tarihine baktığımızda birçok problemle ilgili başarı sağlamış teorilerin, “qualia” nın açıklanmasında zorluklar yaşadığını görüyoruz. Bu sebeple bilincin indirgenememezliği olgusuna çözüm arayışları, teori değişimlerine neden olmuştur. Zihinle ilgili özelliklerin çoğu nöronların işleyişine indirgense de, birinci şahıs özelliği olan “farkındalık” indirgenememekte, hatta tüm nöronların fonksiyonlarını açıklasak da, neden beynin fonksiyonlarına bir “farkındalık” eşlik ettiği sorusu açıkta kalmaktadır. Tüm bedeni ve beyni bizimki gibi olan bir zombiden bizi ayıran şey nedir? Chalmers’ın belirttiği üzere, bu bir “*zor problem*” dir.

Bu bölümde zihin teorilerinin bilincin fiziğe indirgenmesinde yaşadığı problemler, bu probleme çözüm arayışları, zihnin zuhur eden özellik olma olasılığı ve mereolojik nihilizmin zihnin zuhur eden özellik olması olgusu karşısındaki durumunu analiz edeceğiz.

2.7.2.1 İndirgemeci Fizikalist Teoriler: Davranışçılık ve Özdeşlik Teorisi

1920’lerde bilimsel gelişmeler sonucu İngiliz zuhurcularının mağlubiyeti ile zuhurcu görüşler bir süre etkisini yitirmiştir. Fakat 1970’lerde Hilary Putnam ve Donald Davidson’ın zihin felsefesi alanındaki görüşleri, zuhurcu anlayışa tekrar popülerlik kazandırmıştır. Zamanla zihinsel fenomenleri açıklamak, indirgemeci fizikalizm için soruna dönüşmüştür.

20.yüzyılın başında Moore-Russel gerçekçiliğinde, William James ve C.I Peirce pragmatizminde ve Edmund Husserl fenomenolojisinde bilincin ele alınmasında iki ortak yön vardı. Birincisi, bilincin zihnin belirleyici bir özelliği olması, ikincisi ise bilinç ve düşüncenin ayrılmaz birlikteliğiydi. Bilinç ve düşünce daima birlikte ele alınmalıydı. 20 yüzyıl sonunda ise artık bilinç, zihnin ana özelliği değildi, ayrı bir fenomen olarak görülmeye başlandı. Fizikalizm problemi öne çıktı. Fiziksel şeylerden nasıl bilincin oluştuğu sorusu zihin felsefesi tartışmalarına yön çizdi. Bilincin bilimi olarak görülen psikoloji ve zihin felsefesi tartışmaları, bilinç probleminin zorluğu karşısında objektiflik adına “bilinç” konusundan uzaklaştı. William James’e göre bilinç “olmayan bir varlığın” adıydı. Bilimin temel ilkelerinde yeri yoktu. (Tim Crane, 2015)

Modern Psikoloji 19.yüzyılda özellikle Wundt’un çalışmalarıyla pozitif bilim olma yolunda ilerlemeye başlamıştır. Wundt’un kurduğu ilk psikoloji laboratuvarlarında uygulanan temel metot, içebakış tekniğiydi. Bu tekniğin, kişi beyanına dayanması, pozitif bir bilimin gerektirdiği objektifliği sağlamıyordu.

20.yy başından itibaren özellikle Watson’ın çalışmalarıyla hız kazanan davranışçılığın temel motivasyonu bu başarısızlıktı. Felsefi olarak ise bu teori, mantıksal empiristler’den etkilenmiştir. Mantıksal empirisistlerin, her psikolojik cümleyi fiziksel bir gözlem cümlesine çevirme girişimleri, davranışçılar için de mihenk taşı olmuştur.

Davranışçılar, bilinç konusunda ikiye bölünmüşlerdi. Bazıları bilincin araştırmaya uygun olmadığını düşünürken, bazıları tamamıyla bilincin varlığını reddediyorlardı. Aslında davranışçılık, bilinç hakkında konuşmanın reddedilmesi idi. (Jaynes 1976) Davranışçılık, psikolojiye objektif bir bilim hüviyeti kazandırılması adına, “bilinç” gibi zor bir problemin bilinç altına süpürülmesi idi. Davranışçılığa göre, bütün anlamlı psikolojik cümleler, yani doğrulanabilir cümleler, psikolojik kavramların olmadığı, sadece ve sadece fiziksel kavramların olduğu cümlelere çevrilebilir (Hempel-1949).

Gilbert Ryle, 1949’da Kartezyen görüşün zihin-madde ikiliğini “bedendeki hayalet” görüşü ile eleştirmiştir. Ona göre, bir dansın dansçısından ayrı olamayacağı gibi, zihin de bedenden ayrı olamaz. Descartes’in cogitosunu düşünelim. Kendi içinde bir zihin, başkalarının zihinsel durumlarını objektif bir şekilde nasıl anlamlandırabilir? Aslında zihinden bahsetmek insanın gözlemlenebilir davranışlarından bahsetmektir. Davranışçılara göre kendi zihnimiz ve diğer insanların zihinlerini ancak sözlü ya da sözlü olmayan gözlemlenebilir davranışlarından bilebiliriz. Bir arabayı araba yapan, bizi bir yerden bir yere taşımasıdır. Arabanın iç işleyişinin, arabayı hareket ettirmek haricinde bir önemi yoktur. Fakat yine de şu soru açıkta kalmaktadır: Zihin ne için var? Zihin, bilimsel araştırma için gereksiz mi? Ya da zihinsel terminoloji, fiziksel terminolojiye indirgenebilir mi? (Guttenplan, 2017).

Nihilizmi de kapsayan fizikalizmin zihin fenomenine nasıl baktığını anlamak bu kapsamda önemlidir. Fizikalizm, evrendeki tüm olguların fiziksel olduğu ya da fiziksel olgulara ardıl (supervenience) olduğu görüşüdür. Fizikalizme göre fiziksel bir olayın ancak yine fiziksel bir sebebi olur. Bu “*fiziğin kapalılığı*” prensibidir. Bu sebeple Materyalist zihin teorileri, “fiziğin kapalılığı” prensibini koruma ile zihinsel özelliklerin doğası hususunda bir gerilim yaşarlar. Bir şekilde, zihinsel özelliklerin fiziksel olduğu ya da “supervenience”, “realization” gibi kavramlarla fiziksel olana bağlı olduğunu, ispatlamaya çalışırlar. Dolayısıyla zihin felsefesinde baskın olan materyalist teorileri anlamak için onların fizikalist motivasyonlarını akılda tutmak gereklidir.

Özellikle, mantıksal empirisistlerin, her psikolojik cümleyi fiziksel bir gözlem cümlesine çevirme girişimleri olan semantik fizikalizm çökünce, 1950 lerde özdeşlik teorisi (identity theory) öne sürülmüştür.

Özdeşlik teorisi, 1950’lerde Avustralya’da J.J.C Smart tarafından popüler hale getirildi. Smart, H₂O nun su olması gibi ya da şimşegin elektrik boşalımı olması olgularının özdeşliğinin, bilimsel araştırmayla, apriori keşfedilmesinden yola çıkarak, zihin ve beynin de bu şekilde özdeş olduğunu iddia etmiştir. “Acı” bir zihinsel durum olarak beyinde C- Fiber ateşlenmesidir. Smart’ın bu özdeşlik için nitelmesi “teoretik özdeşlik” tir. Dikkat edilmesi gereken husus, özdeşlik teorisi, acının sebebinin C-fiber ateşlemesi olduğunu söylemiyor. Daha güçlü bir iddiada bulunuyor: “Acı dediğimiz, bu nöron ateşlemesinin ta kendisidir.”

Bu teoriye göre aslında kullandığımız zihinsel terimler zamanla oluşmuş bir folk teorisidir. Bilimin gelişmesiyle folk teorideki her zihinsel durum, beyinsel süreçlere indirgenecektir.

Frege’nin özellikle anlambilim ile ilgili kullanılan popüler bir örneği vardır: Sabah Yıldızı ve Akşam Yıldızı. Buna göre Sabah ve Akşam Yıldızı farklı anlamlara sahiptirler. Fakat aynı referansa atıf yaparlar: Venüs Gezegeni’ne. Tek referans ve iki anlam vardır. Anlam referansa giden yoldur. Bir dağın zirvesine iki farklı yoldan çıkılması gibi bir analogi kullanabiliriz. Özdeşlik teorisi de benzer şekilde, iki anlama sahiptir: Zihinsel ve fiziksel (nöronlar). Bunlar bir madalyonun iki yüzü gibidir. Zihinsel durumlar aslında beynin nörolojik durumlarıdır. Başka deyişle özdeşlik teorisinde, zihin, fiziğe tamamıyla indirgenmiştir.

Özdeşlik teorisi iki yönden itiraza uğrar. Zihinsel durumlar, kendilerine özgü nedensel etkiler göstermektedir ve fiziksel olgulara indirgenmelerinde sorunlar yaşanmaktadır. “bilinç” hangi zihinsel duruma özdeştir?

Özdeşlik teorisi, türsel bir özdeşliği savunmaktadır. Putnam'ın 1967 makalesiyle (Putnam, 1967) bir ve aynı zihin durumunun, birden fazla türde fiziksel özelliklerle gerçekleştirilebileceği tezi, “çoklu gerçekleşme (*multiple realizability*)” özdeşlik teorisini sarsmış ve indirgemeci olmayan fizikalist tezlere kapı aralamıştır. Çoklu gerçekleşme kavramı, bir zihinsel duruma, farklı fiziksel özelliklerle ulaşılabilineceğini anlatır. Bir Marslı, bir kedi ve bir insan “acı” durumunda olabilir. Ama bu acı farklı beyinsel özellikler ile gerçekleşebilir. Zihinsel özellikler gerçekleştiricilerinin maddesel yapısına bağlı değildir.

“Acı” zihinsel çoklu gerçekleşen durum olarak hem bir insanda, hem değişik türden hayvanlarda, hatta bir uzaylıda olabilir. Tüm bu durumlarda “acı” beyinsel olarak C-Fiber ateşlemesi olmayabilir. Bu durumda, özdeşlik teorisinin ilk tepkisi türsel olarak özdeşliği sınırlandırmak olmuştur. İnsan türünde acı C-fiber dir ama x canlısında D-fiberdir. Doğal olarak böyle bir liste sonsuza kadar gitmektedir. Fakat böyle bir liste de özdeşlikçileri desteklemez. Aynı canlı türünde, farklı bireylerde, aynı zihinsel durumların farklı beyinsel durumlara karşılık gelebileceği de anlaşılmıştır. Örneğin “Yarın yağmur yağacak.” önermesine, iki kişi aynı anda inanabilir. Ama bu zihinsel durum, ikisinin beyinlerinde aynı süreçlere denk düşmeyebilir. Özetle, türsel özdeşlik bu sorunu çözmemektedir.

1970’lerde özdeşlik teorisine karşı ikinci güçlü argüman Donal Davidson’ın “kuralsız monizm (*anomalous monism*)” argümanıdır. Kuralsız monizm görüşü “supervenience” görüşünün temellerini atmıştır. Bu görüşe göre her zihinsel olay “z1” ortaya çıktığında, onun karşılığında bir fiziksel olay “f1” ortaya çıkmaktadır. Zihinsel bir özelliğe sahip her olay, aynı zamanda fiziksel bir özelliğe sahiptir. Sadece zihinsel bir özelliğe sahip bir olay olamaz. Ama sadece fiziksel özelliğe sahip olaylar vardır. Bu nedenle her zihinsel olay bir fiziksel olaydır. Fakat bir olayda, zihinsel ve fiziksel özellikleri birbirine bağlayan bir yasa tesis edilememektedir. Jaegwon Kim’in verdiği örnekle: (Kim, J., 2010)

1. Rengi olan her nesne, şekli olan bir nesnedir.
2. Zihinsel bir özelliğe sahip her olay, fiziksel özelliğe sahip bir olaydır.

Görüldüğü üzere birinci cümlede renkli olmakla, şekli olmak arasında bir korelasyon vardır ama, renk ve şekil arasında nedensel bir ilişki yoktur. Aynı şekilde, ikinci cümlede zihin ve fiziksel özellikler arasında nedensel bir ilişki kuramasak da bir korelasyon vardır.

Özdeşlik teorisi, özellikle çoklu gerçekleştirme argümanı ile popülerliğini yitirmiştir. Gerek davranışçılığın gerek özdeşlik teorisinin, “bilinç” problemini çözememeleri, bilinci, fiziksel olgulara indirgeyememeleri, indirgemeci olmayan teorilerin gelişmesine yol açmıştır.

2.7.2.2 İndirgemeci Olmayan Fizikalist Teoriler

Fonksiyonelizm, supervenience ve fizikalizmi tehdit eden çoklu gerçekleşme argümanı karşısında, materyalist felsefe, indirgemeci olmayan fonksiyonalizme yönelmiştir. Bu gelişmede 1970’lerden sonra gelişmesi hızlanan bilişsel bilim ve bilgisayar teknolojileri de etkili olmuştur. Fonksiyonelizm, (davranışçılar gibi) zihinsel durumlar ve davranışlar arasındaki ilişkiyi önemser ama onlardan farklı olarak, (özdeşçiler gibi) zihinsel durumların davranışlardan farklı olduğunu, onlara indirgenemeyeceğini vurgular. Davranışlara yol açan, zihinsel durumlardır. Zihinsel durumların nedensel rolleri vardır. Beyni bir “hardware” gibi düşünürsek, zihinsel durumlar beynin “software” ‘i gibidir. Bilgisayarda kullanılan algoritmalara benzerler

Dolayısıyla, fonksiyonalizmde zihin soyuttur. Zihin, girdi ve çıktıların uygun şekilde korelasyonunu sağlayan bir fonksiyondur. Özdeşlikçilerin iddia ettiği üzere beyin ve zihin özdeşliği değil, beynin çok karmaşık bir işleyişi gerçekleştirmesi söz konusudur. Bu işlevler zihinsel durumlardır. Aslolan bu işleyiştir, beynin maddi yapısı değildir. Beyin organik, silikon ya da herhangi bir başka maddeden oluşuyor olabilir. Özdeşlikçiler, acının C-fiber ateşlemesi olduğunu söylerken, fonksiyonelizm için C-fiber, acının gerçekleşmesini sağlayan durumlardan sadece bir tanesidir. Fonksiyonalizm, bu son argümanla çoklu gerçekleşme argümanına

uyum sağlamış olur. Zihni tanımlayan faktör, maddesel yapısı değil fonksiyonlarıdır.

Fonksiyonalizm, davranışçılıktan farklı olarak, zihin durumlarının, davranışlara referansla açıklanamayacağını savunur. Bir zihin durumunun tanımlanması için diğer zihinsel durumlara da atıf yapılması gereklidir.

Fonksiyonalizm ve onun dahil olduğu fizikalizme karşı geliştirilen en güçlü argüman “*Mary’nin odası*” argümanıdır. Frank Jackson, “*Mary’nin odası*” deneyinde Mary’nin doğumundan beri siyah-beyaz bir odada hiç bir renkli cisim görmeden büyüdüğünü belirtir. Fakat Mary, renkler ve renkleri algılama hususunda tüm bilimsel teorileri çok iyi derecede bilmektedir. Bu konuda fiziksel herşeyi bilir. Bir gün odasından çıkar ve renkli dünyayı görür. Mary yeni bir şey öğrenmiş midir? Jackson’a göre Mary, renkler konusunda yeni bir şey öğrenmiştir. Halbuki, en iyi fiziksel teorilerimizin anlattığı herşeyi biliyordu. Bu argümana göre tüm bilginiz fiziksel bilgi değildir. Dolayısıyla fizikalizm yanlıştır (Jackson, 1986).

Özetle, fonksiyonalizm, kendisinden önce gelen davranışçılık ve özdeşçiliğin tutarlı yanlarını alıp sentezleyen ve günümüzde de popüler olan bir zihin teorisidir. Ama neden tüm zihin fonksiyonlarına bir bilinç halinin (qualia) eşlik ettiğine dair tatmin edici bir açıklama getirememiştir.

Bu aşamada fizikalizmin karşı karşıya kaldığı iki olgu vardır. Bu ikisi bir araya getirilmelidir:

- a) Zihinsel ve fiziksel özellikler özdeş değiller.
- b) Fiziğin kapalılığı ilkesi: Her olayın sebebi fiziksel bir olaydır, fiziksel olmayan bir sebep olamaz.

Eğer zihinsel ve fiziksel fenomenler ayrı ise zihinsel, fiziksel yapan nedir? Bunu yapan zihin fenomenlerinin, fiziksel fenomenlere bağlı olmasıdır. İndirgenemezlik fenomeni karşısında zihin-beyin ilişkisi “supervenience” kavramıyla açıklanmıştır.

Jaegwon Kim, “supervenience” kavramını aşığıdaki gibi tanımlar:(Kim,1998)

- a) Tüm somut parçacıklar fiziksel parçacıklardır.
- b) Zihin özellikleri, fiziksel özelliklere indirgenemez.
- c) Tüm zihin özellikleri fiziksel olarak gerçekleşir. Ne zaman bir organizma ya da sistemin M zihin özelliğı varsa, bir P fiziksel özelliğı vardır ki P özelliğı M özelliğini gerçekleştirir.
- d) Zihin özellikleri nesne ve olayların gerçek özellikleridir.

Zihinsel özelliklerdeki her değışim fiziksel özelliklerdeki değışime bağılıdır. İlginç olan özelde supervenience, genelde indirgenemezci fizikalizm bir çok diğeri teoriye de uymaktadır. Pekala bir epifenomenalist de bu teoriyi savunabilir.

Zihinsel nedenler fiziksel sonuçlara yol açabilmektedir. Örneğın “Masadaki bardağı kalmaya karar veriyorum ve bardağı masadan alıyorum”. İndirgemeci olmayan fizikalizm zihinsel nedensellik problemini, supervenience teziyle aşmaya çalışır.

Zihinsel bir sebep Z, fiziksel bir sonuç olan S nin sebebidir. Çünkü Z olmazsa S de olmayacaktır. Fakat aynı anda fiziksel bir sebep olan F de S nin bir sebebidir. Çünkü F olmasaydı S de olmayacaktı. Bu aşırı belirlenim olmayacaktır. Çünkü Z yoksa F de olmayacaktır. Bu durumda Z nin nedensel olarak S ye sebep olduğı her yerde F de vardır. Bu şekilde zihinsel ve fiziksel sebepler uyum içinde anlaşılır. (Crane, 2001)

Bu şekilde bir açıklama çerçevesinde zihinsel sebeplerin de fiziksel olduğı iddiası Chalmers’ın “zombi” argümanına karşı zayıf kalmaktadır. Bir zombide de aynı fiziksel süreçler, zihin olmadan işleyebilir. Zihne sahip olan insanla bir zombinin farkı ne olacaktır? Bu cevap bekleyen önemli bir sorudur.

2.7.2.3 Zihnin İndirgenemezliği

1970'lerde pozitivistik indirgemecilik ve bilimlerin birliği görüşü çökmüştür. (Kim,2008 s.128,) Yukarıda davranışçılık ve özdeşlik teorisi gibi materyalist zihin teorilerinin zihni maddeye indirgeyemediğini gördük. Fakat zihni bir şekilde ontolojiden eylemeyi de başaramamaktadırlar. Dolayısıyla, tek yol, zihnin ontolojik indirgenemezliğini kabul edip, bu indirgenemezlik kapsamında, zihnin fiziksel gözükmese de, bir şekilde fiziksel olduğunu göstermektir. Aslında bu, özellik dualizminin bir şekilde kabülüdür. Bu olgu, indirgenemezci fizikalizmi doğurmuştur. Jaegwon Kim'in belirttiği üzere: "Bu, zuhurluğun dünyanın otonom zuhur eden katmanlardan oluştuğu hakkında ontolojik bir doktrin olarak, bilimler arasındaki ilişkiler hakkında metabilimsel bir tez olarak, geri döndüğü anlamına mı gelir? Kesinlikle evet" (Kim, 2008 s.128,).

Zihin felsefesi tarihi ve argümanlarına bakarak gündemde olan üç ana teori grubu gördük:

- Ontolojik İndirgemecilik
- İndirgemeci olmayan Fizikalizm
- Zuhurculuk

Yine bu teorilerin yanıt aradığı üç sorunu gördük:

1. Zihin ve Fiziksel olaylar ayırdırırlar. (Çoklu Gerçekleşme)
2. Zihin fiziksel üzerine nedensel etkide bulunabilir. (Zihinsel Nedensellik)
3. Her olayın fiziksel bir sebebi vardır. (Fiziğin Kapalılığı İlkesi)

Bu üç prensip, bir çelişkiye sebep olur: Her olayın fiziksel bir sebebi varsa, ayrı olan olaylar nasıl birbirini nedensel olarak etkiler?

Ontolojik indirgemeci 1. maddeyi reddeder. Fiziksel ve zihinsel olay özdeş olaylardır.

İndirgemeci olmayan fizikalizm, 2. maddeyi reddetmez, farklı bir yorum getirir. Zihinsel özellikler, fiziksel özelliklerin türevidir. Zihni olan, fiziksel olana ardıldır (*supervene*)

Zihnin nedensel gücü olmasının, fizik alanın nedensel olarak kapalı (*causal closure*) olması ilkesine aykırılığı bulunmaktadır. Bu olgu karşısında indirgemeci olmayan fizikalist 2. ve 3. maddeden birini seçmek zorunda kalması durumunda 2'yi seçecektir. Zuhurcu ise 3. ilkeyi feda edecektir. (Mary ve Zombi argümanlarını hatırlayınız.)

İndirgemeci olmayan fizikalizm ve zuhurculuk teorileri, ontolojik indirgemeciliği reddetmekte ve supervenience tezini savunmaktadır. Bir A özellik grubu, bir B özellik grubuna bağımlıdır. Ama bu iki özellik grubu arasında köprü işlevi görecektir yasalar yoktur. Ontolojik olarak birbirlerine indirgenemezler.

İndirgemeci olmayan fizikalizm ile zuhurculuk benzer gözükseler de aralarında önemli bir fark vardır. Zuhurcular, zihinsel nedenselliği savunurlar. Zihin, içinden doğduğu, indirgenemediği fiziksel olgulara, nedensel olarak tesir etme gücüne sahiptir. Bu durum indirgemeci olmayan fizikalist ve zuhurcuların iki farklı ontolojiye sahip olmalarına yol açmaktadır. Zuhurcuların ontolojisinde, zihinsel fenomen ayrı bir yer tutar. İndirgemeci olmayan fizikalistler için zihinsel fenomenlerin nedensel gücü yoktur ve Alexander's Dictum prensibine göre nedensel gücü olmayan bir şeyin gerçek varlığından bahsedilemez. Olsa olsa, türevsel varlığından bahsedilebilir.

Aktüel bir dünya ile tamamıyla aynı fiziksel özelliklere sahip bir dünyada zihinsel özelliklerin ortaya çıkması zorunlu değildir. Zihinsel özellikler ontolojik bir fazlalık değildir. Basit parçacıklara zuhur ederler. Basitlerin varlığı zihnin varlığını garanti etmez.

Zihin ve kişi, basitlerden oluşur ve basitlere ontolojik olarak bağlıdır. Fakat zihin ve kişi özelliklerinin nedensel güçleri vardır. Nedensel gücü olan bir şey ise gerçekten vardır. Ontolojik olarak basitlere bağlı olsa da basitler kadar temel bir varlıktır. Zihin ve kişi, ontolojik olarak fazlalık değillerdir. Trenton Merricks ve Peter van

Inwagen bu olguyu gördükleri için sınırlı bir nihilizmi seçmişlerdir. Sonuç olarak: Dünyada zuhur eden bir özellik varsa aşırı nihilizm yanlıştır. Zihin, zuhur eden bir özelliktir. aşırı nihilizm yanlıştır.

2.8 GUNK PROBLEMİ

Nihilizmin en önemli iddiası, parçaları olmayan temel parçacıkların (basitler) olduğudur. Tüm gerçeklik, ontolojik ve epistemolojik olarak bu temel parçacıklarla açıklanabilir. Ama ya dünya gunk özelliğine sahipse? Ya bölünemeyen parçası olmayan hiç bir nesne yoksa? Gunk fikrini kısaca şöyle özetleyebiliriz: “Her şeyin parçası vardır, parçaların bile”

Nihilizm, basitleri nesne olarak kabul eder. Dolayısıyla hiç bir nesnenin parçası yoktur ve hiç bir nesne, bir başka nesnenin parçası olamaz.

Nihilizm: $\forall x \sim \exists y (xPy)$

Gunk Hipotezi: $\forall x \exists y (xPy)$

(xPy) : y, x'in parçası demektir. Atom: Bir x atomdur ancak ve ancak x in parçaları yoksa. Bir x, mereolojik olarak gunk özelliğine sahiptir ancak ve ancak x atomlara sahip değilse.

Gunk argümanını aşağıdaki gibi ifade edebiliriz.

1. Gunk dünyaları mümkündür.
2. Gunk dünyalarında nihilizm yanlıştır
3. Nihilizm aktüel dünyada doğruysa zorunlu olarak doğrudur.
4. Sonuç olarak nihilizm yanlıştır.

İkinci öncülün doğruluğu açıktır. Birinci ve üçüncü öncüllerin doğruluğu tartışmalıdır. Sider, üçüncü öncülün doğruluğundan hareketle nihilizmin tüm dünyalarda doğruluğunu savunmakta ve gunkın imkansızlığı sonucuna ulaşmaktadır. (Sider, 2013)

Jonathan Schafer için gunk mümkündür. Çünkü düşünülebilirdir, mantıksal olarak tutarlıdır ve fizik bilimi açısından ciddi bir hipotezdir. Herşeyin uzamlı olabileceği mantıksız değildir. Uzamlı bir nesnenin sonsuza kadar bölünebilmesi büyük bir ihtimaldir. (Schaffer ,2003)

Dünyanın gunk özelliğine sahip olması iddiası için en güçlü argüman, bu olguyu düşünmenin mantıksal bir çelişkiye yol açmamasıdır. Gelecekte bilim, dünyamızın gunk bir dünya olduğunu iddia edebilir. Bu olmasa bile diğer mümkün dünyaların gunk dünyalar olduğu savunulabilir. Dünyanın gunk özelliğine sahip olabilme olasılığı ve mümkün dünyaların gunk dünyalar olabileceği görüşü, nihilizmin, metafizik açısından zorunlu olarak doğru olduğu iddiasını çürütmektedir.

Gunk için induktif argüman: Bu argümana göre, bilim birçok defa maddenin bölünemeyen parçalarına ulaşmış olduğunu düşünmüştür. Fakat zaman içerisinde görülmüştür ki her defasında bölünemez denilen parçanın, kendisini oluşturan parçalarına ulaşılmıştır. Ted Sider bu durumu şu şekilde ifade eder:

“Bilim insanları, hidrojen atomunun parçaları olduğunu keşfettiler. Daha sonra protonun parçaları olduğunu buldular. Bir noktada bu sürecin sonsuza kadar gidebileceği ve dünyanın karmaşık yapısının sonlu olmayabileceği iddiası, yerinde bir hipotez halini aldı. Bu sebeple, bir metafizik teori, bilimin meşru gördüğü bir hipotezi, metafizik olarak imkansız görmek sonucuna ulaşamaz. Dolayısıyla gunk yapısına sahip maddesel nesnelerin varlığı olasılığını, kabul etmek durumundayız.”
(Sider 1993, s.3)

İnduktif argümanların yapısı gereği bu akıl yürütme gunkın varlığını kanıtlamaz fakat var olabileceği olasılığını ortaya koymaktadır. Özellikle, gunk fikrine karşı çıkanlar bölünme adedinin böyle bir argüman için yeterli sayıda olmadığını savunmaktadır.

Nihilizm, basitlerin varlığını kabul eder. Dolayısıyla, SCQ sorununa ve gunk problemine verilecek yanıtlar, basitlerin ne tür nitelikleri olduğuna bağlıdır. SCQ’ya benzer şekilde “basitler sorusu (SQ- Simple Question)” da sorulabilir. Basitlerin tanımı ve SQ sorusu:

Basit= $\text{def } \forall(x)(B(x) \text{ iff } (y) \sim(y < x))$. Her x için, x basittir ancak ve ancak bir y, x in parçası değilse.

SQ: Hangi zorunlu ve yeterli koşullar altında bir nesne basittir? Bu soruya SCQ daki gibi “her zaman”, “hiçbir zaman” ve “bazen” olarak yanıtlar verilebilir. :(Markosian 1998b)

“Her zaman” dersek bir masayı da basit olarak kabul etmiş oluruz. Fakat masanın parçaları vardır. Bu nedenle “her zaman” demek çelişkilidir. “Hiçbir zaman” dediğimizde de dünyada hiçbir nesnenin basit olamayacağını, her nesnenin parçaları olduğunu kabul etmiş oluruz. Dolayısıyla her zaman ve hiçbir zaman seçenekleri nihilizm pozisyonuna uymaz. Nihilist “bazen” seçeneğini seçme durumundadır.

Çeşitli alternatifler:

- a. x bir noktasal nesne ise basittir.
- b. x bir maksimum sürekli bir nesneyse basittir.
- c. x bölünemeyen bir nesne ise basittir.

SQ sorusuna verilecek anlamlı bir cevap yoktur. Bu kapsamda biz popüler olan Noktasal Basit ve Uzamlı Basit hususlarını ele alacağız.

Genellikle basitlerin nitelikleri hususunda nihilizmde baskın görüş, basitlerin “noktasal” olduğudur. Çünkü basitlerin uzamlı olduğunun kabulü, uzamlı nesnelerin her zaman bölünebileceği itirazı ile karşılaşmaktadır. Bu sebeple, popüler görüş basitlerin noktasal olduklarıdır.

Eğer nesnelerin noktasal olmadıkları varsayılırsa, günün dünyasının mümkün olacağını savunanlar vardır. Noktasal bir dünyada uzamlı basitler de olamaz. Basitlerin noktasallığı hususu da sorunsuz değildir. Basitlerin noktasallığını tanımlayalım:

Basitlerin Noktasallığı (PV-Pointy View): Zorunlulukla, x bir basittir ancak ve ancak x bir noktasal nesne ise. (Markosian 1998b)

Maddi nesnelerin en önemli özelliği, nüfuz edilebilir olmamalarıdır. Noktasal basitler, boyutsuz olması sebebiyle bu olguya sahip değildirler. Bu sebeple, PV kolokasyon problemi ile karşılaşır, başka deyişle, iki noktasal basit aynı anda aynı yerde bulunabilir. İki objenin aynı anda aynı yerde bulunamayacağı prensibi, noktasal basitlere uygulanamaz gözükmektedir. Argüman şu şekildedir:

- a) Noktasal basitlerin aynı anda aynı yerde bulunması mümkündür.
- b) Mereolojik olarak kompleks olan noktasal nesneler mümkündür
- c) Dolayısıyla, basitlerin noktasallığı (PV) görüşü yanlıştır.

Bilimde bu argümanı destekleyen teoriler bulunmaktadır. Örneğin bosonların aynı anda aynı yerde bulunabildikleri kabul edilmektedir.

Dünyanın noktasal basitlerden oluşamayacağı hususunda önemli bir argüman, Ned Markosian'dan gelmiştir. Özellikle "Maxcon" görüşü ile uzamlı basitler kavramını savunan Ned Markosian'ın argümanı: (Markosian 1998b)

- 1. Uzamlı herhangi bir nesne, sonsuz adette nesneyi kapsar.
- 2. Tek bir nesneden oluşan bir dünya imkansızdır.

Markosian'ın 1. madde için sunduğu argüman şu şekildedir:

- P1. Basitlerin noktasallığını doğru kabul edelim.
- P2. Bir "O" nesnesinin uzamlı ve sürekli olduğunu düşünelim.
- P3. Eğer "O" basitlerden oluşuyorsa, PV'ye göre "O" 'yu oluşturan basitler noktasaldır.
- P4. Uzayın her bölgesinde sonsuz noktasal basit vardır.
- P5. Dolayısıyla "O" sonsuz noktasal basitten oluşmaktadır.
- Sonuç olarak "O" sonsuz nesneden oluşmaktadır.

Yukarıdaki argüman doğru kabul edilirse 2. maddenin kabulü gerekir. Dünyada tek bir uzamlı nesne olamaz, çünkü bu nesne sonsuz basitlerden oluşacaktır. Halbuki mantıksal bir çelişkiye düşmeden, tek bir uzamlı nesneden oluşan bir evren düşünebiliriz. Markosian’a göre tek bir, sürekli, katı bir küre cisimden oluşan bir evren gayet mümkündür.

Peter Simons, noktasal basitlerin hacme sahip olmayıp kütleyle sahip olduğunu, dolayısıyla kütlenin hacme bölümü olan yoğunluğun, sonsuza gittiğini belirtir. Bunun ise fiziksel teorilerle çeliştiğini ve noktasal boyutta basitlerin olamayacağını savunur (Simons “2004, p. 373).

Noktasal basitler görüşünün özellikle “kolokasyon” problemi ile karşılaşması, nihilizm içinde uzamlı basitlerin olabileceğini iddia eden görüşlere yol açmıştır. Özellikle basitlerin noktasal olarak görülmesi zuhur eden özelliklerin açıklanmasını güçleştirmektedir. Bu sebeple, bazı nihilistler, zuhur eden özelliklerin nihilizm ile çatışmadığını göstermek adına, basitlerin uzamlı olabileceğini iddia ederler. Basit, uzamlı olabileceği için kendisinde farklı özellikler taşıyabilecek ve zuhur eden özelliklere kaynaklık edebilecektir. Örneğin bir tarafı eksi yüklü iken diğer bir tarafında artı yüklü olabilecektir. Uzamlı basit seçeneğinin zuhur eden özellikler kapsamında diğer bir çekici yönü, kuantumdaki “dolanık sistemler”in bileşik bir sistem olması iddiasına karşı, konu sistemlerin uzamlı basitler olduğunu iddia etmektir.

Uzamlı bir basit, parçaları olmayan, uzayda yer kaplayan bir maddesel nesnedir. Bazı nihilistler, zuhur eden özellikler problemi hususunda “uzamlı basitler” stratejisi izlemektedir. Uzamlı basitler, “noktasal basit” görüşünün bazı problemlerini çözse de daha büyük problemlere ve itirazlara yol açmaktadır. İlk itiraz, uzamlı bir nesnenin bölünebilir olması gerektiğidir. Bölünebiliyorsa parçalara sahiptir, basit olamaz. İkinci itiraz, uzamlı nesne parçaya sahipse, içini doldurduğu uzayın da bölünemez olduğunu söylemektir ki bu da bazı mereolojik prensiplerle çelişkilik arz etmektedir.

DAUP (*Doctrine Of Arbitrarily Undetached Parts*): Her nesne M için, eğer R , M tarafından kapsanılan uzayın bir bölgesi ise, t zamanında ve R -altı, R' nin bir alt bölgesi ise, t zamanında R -altı bölgesini kapsayan bir nesne vardır (McDaniel, 2007).

DAUP'a göre bir cismin rasgele seçeceğimiz bir bölgesi, cisim gibi bir nesnedir. Inwagen'in verdiği örnekle, bir puronun üçte ikisi puronun tamamı gibi bir nesnedir. Eğer dünya uzamlı basitlerden oluşuyorsa, basitin içinde bulunduğu uzayın parçalara bölünmesi düşünülebilir. Bu takdirde, basitin bölünemez olup, kapladığı uzayın bölünebilir olması, çelişki oluşturmaktadır. Bu durum Peter Simons tarafından Geometrik Karşılıklılık İlkesi ile ifade edilmiştir.

Geometrik Karşılıklılık İlkesi: Her uzamlı nesne kapladığı uzayın parçalarına denk gelen parçalara sahiptir.

Bu ilke makul bulunduğu takdirde basitlerin varlığını savunmak sorunlu hale gelmektedir. Sezgisel olarak da olsa, basitin uzamlı olabileceğinin kabulü, uzamlı bir şeyin, yer kapladığı uzayda, parçalara ayrılabilirliği düşüncesine yol açmaktadır. (Mitchell D.B and Miller K., 2006a)

Bu durum aşağıdaki argümanla desteklenebilir.

P1. Eğer bir nesne uzamlı ise iki yarısı vardır.

P2. Eğer nesnenin iki yarısı varsa iki parçası vardır.

P3.” O” nesnesi uzamlıdır.

C.Sonuç olarak “O” nesnesinin en az iki parçası vardır.

Eğer uzamlı nesne ve kapladığı uzay, özdeş dersek, uzayın bölünebileceği kabulüne paralel, nesnenin de bölünmesi gerektiği söylenmek zorundadır. Bu olgu, uzamlı nesnenin basit olmasıyla çelişir. Bir başka opsiyon, uzay bölgesinin de bölünemez söylemektir. Bu ise mantık ve sağduyu ile fazlasıyla çatışmaktadır. Dolayısıyla en uygun seçenek uzamlı nesne basit olsa bile, kapladığı uzayın basit olması gerekmediğini savunmaktır. Bu olgu “uzamlı basitler” prensibidir:

Uzamlı Basitler Prensibi: Her basit nesne herhangi bir zamanda bir uzamlı bölgeyi doldurur, fakat nesnenin doldurduğu uzay bölgesinin alt bölgelerine karşılık gelen bir parçası yoktur (Peter Simons, 2004).

Uzamlı bir nesne ile kapladığı uzay bölgesi arasında kaplama (*occupation*) ilişkisi vardır. Bu ilişki basit bir ilişkidir, analiz edilemez. Bu ilişki, nesneleri kapladıkları alana bağlar.

Uzamlı basitlerin olabileceğini iddia eden McDaniel, nesnenin basit olmasının kapladığı alanın da basit olmasını gerektirmediğini aşağıdaki argümanla savunur: “F ve G arızı ve içsel özellikler olsun, R bir temel ilişki olsun, x ve y de olumsal olarak var olan kesişmeyen iki varlık olsun. Zorunlulukla, (Fx ancak ve ancak Gy) gerektirmez Rxy” (McDaniel, 2007 p.135).

Bu argümanı anlamak için dışsal özellik teorisini bilmek gerekir. Bu teoriye göre bir maddi nesnenin boyutu, nesnenin içsel bir özelliği değildir. Boyut, nesnenin kapladığı mekanın bir içsel özelliğidir. Bir nesnenin içsel özelliği, ikizini meydana getirdiğimizde zorunlu olarak değişmeyen özelliğidir. Mereolojik olarak aynı olan iki nesne, şekilsel olarak farklı olabilir. Yani iki nesnenin tüm parçalarını birbiriyle eşleyebiliriz. Bu durum şekillerinin farklı olmasına engel teşkil etmez.

Nesnenin boyutu, mekan ile ilişkisinden ortaya çıkar. Dolayısıyla nesnenin boyutu içinde bulunduğu mekanın topolojik, affine, geometrik ve metrik özellikleri tarafından belirlenir. Hume’a göre ontolojik olarak iki ayrı kategori olan iki varlığa ait içsel özellikler arasında, zorunlu bir ilişki kurulamaz. Eğer boyut, bir içsel özellik olursa ve lokasyon ilişkisi tanımlamaz ise nesnenin boyutu ile içinde bulunduğu mekanın arasında bir ilişki kuramayız. Bu sebeple nesnenin boyutu içsel bir özellik değildir.

Bu kapsamda yukarıdaki varsayımı kabul ettiğimizde nesne, kapladığı mekanın

şeklindedir ama mereolojik yapısı mekanla aynı olmayabilir. Nesne bölünemezken mekanı oluşturan uzay bölgesi bölünebilir. Nesnenin mekanla ilişkisi içsel bir özelliği olan “bölünemez” olmasını etkilemez (McDaniel, 2007).

1. Zorunlu olarak tüm maddesel nesneler kapladıkları mekanla özdeşdir.
2. Zorunlu olarak tüm uzamlı bölgeler komplekstir.
3. Zorunlu olarak tüm maddesel nesneler komplekstir. Dolayısıyla, uzamlı bir nesne basit olamaz.

Daha önce 2. öncülü yani mekanın bölünemez olamayacağını kabul ettik. Yukarıda gördüğümüz üzere uzamlı basitleri savunanlar 1. öncülü reddeder. Biz uzamlı basitleri savunanların, nesne ve mekanın dışsal ilişkiye sahip olduğu, bu sebeple mekan bölünebiliyorken nesnenin bölünemeyeceği tezinin, zorunlu olarak doğru olamayacağını ve iki nesnenin ikiz olmasının boyutu da içerdiğini, dolayısıyla boyutun içsel bir özellik olması gerektiğini düşünüyoruz.

Ayrıca uzamlı bir nesnenin farklı bölgelerinde farklı özelliklere sahip olması da mümkündür. Bir yerinde kırmızı olan uzamlı nesne bir bölgesinde beyaz olabilir. Kırmızı olan bölgesi K ise beyaz olan bölgesine B dersek uzamlı nesne K ve B parçalarından oluşur. Dolayısıyla “uzamlı bir basit” olamaz. (McDaniel, 2007)

Gunk Olasılığına karşı argümanları da değerlendirelim. Gunk argümanını tekrar hatırlarsak:

1. Gunk dünyaları mümkündür.
2. Gunk dünyalarında nihilizm yanlıştır
3. Nihilizm aktüel dünyada doğruysa zorunlu olarak doğrudur.
4. Sonuç olarak nihilizm yanlıştır.

Nihilizm, gunk argümanına karşı bazı stratejiler geliştirmiştir. Ele alacağımız ilk strateji olumsal (*contingent*) nihilizmdir. Üçüncü öncülün reddidir. Gunk olasılığı karşısında, nihilist olumsallığı kabul edebilir. Teorisinin sadece bu dünyada geçerli olduğunu, diğer dünyalarda geçerli olmama olasılığını kabul eder. Buna göre,

nihilizm zorunlu olarak doğru değildir. Bu şekilde, yumuşatılmış nihilist görüş, olumsal nihilizmdir. Bu stratejide aktüel dünyada gunk olasılığı bilimin araştırmalarına bağlıdır. Basitlerin varlığı bilim tarafından kanıtlanmamıştır. Aktüel dünyada objelerin gunk özelliğe sahip olabilme olasılığı bu stratejiyi zayıflatmaktadır.

Ayrıca, olumsal nihilizm nesnelerin anlamının sabitlenmesi açısından çelişki göstermektedir. Aşağıda açıklayacağımız çelişki sonucunda, nihilizmin “Nesne yoktur” argümanının zorunlu olarak kabul edilmesi gerektiğini olumsal olamayacağını göstereceğiz. Bunun için Hilary Putnam’ın “İkiz Dünya” düşünce deneyinden yararlanacağız.

Hilary Putnam 1975 tarihli “The Meaning of Meaning” makalesinde bir düşünce deneyi tasarlar. Dünyada kimya biliminin henüz gelişmediği bir zamanı, örneğin 1750 yılını düşünelim. Kimya henüz gelişmediği için insanlar henüz suyun H_2O kimyasal yapısına sahip olduğunu bilmemektedir. “Su” kelimesi içtiğimiz yaşam için gerekli olan, dünyanın çoğunu kaplayan, nehirlerle denizlere akan, saydam, kokusuz maddeye işaret etmektedir. Şimdi başka bir galakside, dünyanın tamamıyla ikizi olan bir dünya varsayalım. Bu dünyada su da aynı özelliklere sahiptir. İnsanlar da bizim dünyamızdaki insanların ikizidir. İkiz dünyada da bizim dünyamızdaki diller konuşulmaktadır. Her iki dünya “su” kelimesini kullanmakta ve iki dünyada da “su” aynı maddeye işaret etmektedir.

Kimyanın gelişmesiyle bizim dünyamızda suyun kimyasal yapısının H_2O olduğu anlaşılır. İkiz dünyada ise suyun XYZ kimyasal yapısında olduğu bulunur. Dolayısıyla iki dünyada insanların “su” kelimesini kullanırken zihin durumları ve görünüşü aynı olmasına rağmen “su” kelimesinin referansı farklı olmaktadır. “Su” terimi, bir dünyada H_2O ’ya atıf yaparken diğer dünyada XYZ’ye atıfta bulunmaktadır.

Putnam’a göre kişilerin psikolojik durumları referansı belirlememektedir. Kelimelerin anlamı aktüel dış çevre tarafından belirlenmektedir. İki dünyada da konuşmacı “su” terimi konusunda aynı tanıma sahip olmasına rağmen “su” kelimesi farklı kullanım bağlamına ve referansa sahiptir.

Referansın anlamı belirlemesi sebebiyle, suyun bu iki dünyada farklı anlamlara sahip olduğu sonucunu çıkarabiliriz. İki dünyada da “su” aynı betimleyici kapsama sahip olmasına rağmen aynı anlama sahip değildir. Bir dünyada suyun anlamı H_2O iken, diğer dünyada XYZ dir. İki dünyada da insanlar zihinlerinde aynı betimleyici tanıma sahipken, kelimenin referanslarında ayrışmaktadırlar. Putnam’a göre “Anlam zihinde değildir”. Kişinin içsel durumu ve anlayışı kelimenin anlamını zorunlu olarak sabitlemez. Anlam, psikolojik bir olgu değildir.

Bu deneyin gösterdiği başka bir tespit, suyun esas özelliğinin H_2O olmasıdır. “Su H_2O dur” cümlesi aposteriori zorunlu bir cümledir. Tüm mümkün dünyalarda geçerlidir.

Bu deneyi konumuza uygularsak, örneğin: “Kedi vardır” önermesinin nihilist bir aktüel dünyada yanlışken, aynı önermenin başka bir dünyada mümkün olduğunun iddia edilmesi, çelişki oluşturmaktadır. Yani “Kedi vardır” önermesi dünyamızda “Kedi şeklinde basitler vardır” diye çevrilirken mümkün bir dünyada “Kedi vardır” önermesi doğru olacaktır.

İkiz dünya deneyi ile konuyu açıklayalım. Atomları, en iyi teorinin bölünemeyen parçaları (basitler) kabul edelim. Nihilist bir dünyada “su” diye bir nesne yoktur denerek, “Su vardır” cümlesi “Su şeklinde atomlar vardır” olarak çevrilecektir. Bu kabulle su, H_2O dur. Eğer, nihilizmin olumsal olduğunu kabul ettiğimiz takdirde ise, başka deyişle, bir başka dünyada “Su vardır” önermesinin doğru olabileceğini varsaydığımızda, “su” olarak adlandırılan bir nesnenin olduğunu, ama “su” şekline sahip olmadığını kabul etme çelişkisine düşüyoruz.

Düşünceyi deneyini aşağıda tabloda ifade ediyoruz:

Aktüel Dünya	Mümkün Dünya
Su yoktur	Su vardır
Su şeklinde atomlar vardır	Su şeklinde atomlar vardır veya Su şeklinde atomlar yoktur
Nihilizm doğrudur	Nihilizm yanlıştır

Şekil.2.1: İkiz Dünya ve Nihilizm

İki dünyada da “su” şeklinde atomlara atıf yaparken birinde “Su var.” derken diğerinde “Su yok.” diyoruz. Halbuki suyun mikro yapısı H_2O dur ve zorunludur yani tüm mümkün dünyalarda geçerlidir.

Eğer mümkün dünyada su şeklinde atomlar olmadığını varsayarsak aktüel dünyada “su” dediğimiz şekil tüm mümkün dünyalarda sudur. Dolayısıyla mümkün dünyada su şeklinde olmayan nesneye “su” denemez. “Su” kelimesini kullansak dahi nesne su (H_2O) değildir.

Nihilizm, tutarlı olabilmek adına, “Su yoktur.” ve “Su şeklinde basitler vardır.” önermelerinin “olumsal” değil, “zorunlu olarak” doğru olduğunu savunması gerekir. Nihilist, gunk argümanına olumsuzluk stratejisiyle, karşı çıkamamaktadır. (Williams, 2006 s.493-513)

Bir diğer opsiyon, nihilizmi, temel ontoloji açısından nötr olarak tanımlamaktır. Nihilizm, dünyanın temel yapısı ile ilgilenmez, temel yapının gunk ya da parçacık olması bu anlamda önemli değildir. Nihilizmin iddiası, temel yapıdan başka şeylere ontolojide ihtiyacımız olmadığıdır. Gereksiz varlıkların ontolojimizden elenmesidir.

Nihilizm, ontoloji teorilerine karşı nötr bir durumdadır. Nihilizmin amacı gereksizleri elemektir, ontolojinin yapısı ile ilgilenmez. (Benovsky, 2016) Fakat bu opsiyon kabul edildiğinde nihilizmin diğer felsefi tutumlarla ayrıldığı noktalar silikleşir. Bölünemeyen parçalar olması Nihilizm için başat bir argümandır.

2.9. GENEL OLARAK NİHİLİZM

Nihilizm, fizikalist, mikro determinist, indirgemeci maddecilik görüşlerinin mereoloji alanındaki karşılığıdır. Tüm evrenin mikro düzeydeki bölünemeyen temel parçacıklarla açıklanabileceğini iddia eder. Tüm nesne olarak adlandırdığımız bileşikler, basitlere indirgenebilir ve tamamıyla açıklanabilir.

Bileşik nesnelerin, kendilerini oluşturan basitlerden ayrı bir nedensel gücü yoktur. Tüm olaylar basitlerin nedensel gücüyle açıklanabilir. Bu sebeple bileşik nesneler ontolojik bir fazlalıktır. Gerçekte yokturlar. Altılı bir kola paketinde, 6 kutu kola+ paket olmak üzere 7 cisim yoktur.

Nihilizmin bu iddialarına rağmen, dünyada bilinç, dolanıklık gibi temel parçalara indirgenemeyecek zuhur eden özellikler olduğunu gördük. Beynin tüm nöronlarının haritasını çıkarsak dahi, birinci tekil şahsın perspektifinden dünya algılanamamaktadır. “Bir insan, bir yarasa olmaklık” fiziksel tüm yasaların bilinmesiyle ulaşılabilir bir bilgi olamamaktadır. Tüm temel parçalar ve bu parçalar arasındaki ilişkilerin bilinmesi, bilinç düzeyini açıklamamızı sağlamamakta ve aşamadığımız bir “açıklama aralığı”nın varlığı bulunmaktadır. Kimi felsefecilere göre bu açıklama aralığı hiç bir zaman aşılamayacaktır.

Nihilizm’in açıklama stratejisi semantik problemler doğurmaktadır. “Masa şeklinde basitler” dendiğinde “masa şeklinde” ibaresinin neye atıf yaptığı belirsizdir. “Masa” nesnesi bir “düzene” dönüştürülerek, soyut bir nitelik haline getirilmektedir. Bu kapsamda “tutumluluk (parsimony)” iddiası da tutarlı gözükmemektedir. Ontolojide

azaltma yapıp, daha problemlı soyut varlıklar yaratılmaktadır.

Nihilizm'in önemli argümanı basitlerin varlığı da, en azından metafizik olarak zorunlu bir doğru olamamaktadır. Bilimsel olarak dünyanın gunk bir yapıya sahip olabileceğı kabul edilmektedir. Basitlerin varlığı kabul edilse bile basitlerin yapısı, yani noktasal ya da uzamlı olup olmadıkları çeşitli problemlere yol açmaktadır. Dolayısıyla basitlerin varlığı metafizik bir iddia olamaz, bilimin karar vereceğı bir olgudur.

Dünya, nihilizm'in öngördüğü üzere tek katmanlı basitlerden oluşan bir yapıda değildir. Ontolojik olarak temel parçacıklara indirgense bile epistemolojik olarak çok katmanlı bir yapıdadır. Her katman kendine ait zuhur eden özelliklere sahiptir.

3.SAĞDUYU ONTOLOJİSİ

Maddesel kompozisyon kapsamında sağduyu ontolojisi, sıradan objeleri reddeden (nihilizm) ya da sıradan olmayan objeleri varsayan (üniversalizm) revizyonist ontolojik anlayışlara, metaontolojik eleştiriler getirirler. Ontoloji “Var olan nedir?”, “Özellik var mı”, “Sayı var mı”, “Önergeler var mı?” gibi sorular ile uğraşırken, metaontoloji bir şeyin var olup olmadığı sorusunun, ne anlama geldiğiyle ilgilenir. Ontoloji dilinin kendisi ile ilgili “meta” sorular dile getirir: “Bir şey varsa, onu nasıl bilebilebiliriz? Ontolojinin verdiği cevapların nesnelliği nasıl sağlanır?” gibi...Genellikle sağduyu ontolojisi, revizyonist ontolojilerin kaynağını, Quine metaontolojisi olarak görür. Neo-Quine’cı olarak gördükleri bu görüşlere, temelde Carnap metaontolojisinden yararlanarak eleştiriler getirirler. Zaman zaman bu eleştiriler neo-Carnap’cı olarak adlandırılır.

Sağduyu ontolojisi, revizyonist ontolojilerin, Quine’in metafizik ve bilim arasında devamlık olduğuna dair argümanları neticesinde geliştiğini öne sürer. Kimi filozoflar ise metafizikçilerin Quine’ı yanlış anladığını iddia eder. Günümüzde metafizik görüşlere karşı en güçlü eleştiriler deflasyonist akımdan gelmektedir. Deflasyon, kelime anlamında “azaltma” anlamına gelir. Deflasyonistler, metafik tartışmaları önemsiz ya da dilsel görürler. Bu tartışmaların önemini azaltma eğilimindedirler.

Deflasyonistler, ontolojik eleştirilerinde, ana akım metafizik görüşlerin kaynağı olarak gördükleri Quine metadolojisini hedef alırlar. Bu metadolojiye karşı eleştirilerinde Carnap’ın görüşlerinden yararlanırlar. Deflasyonistler, revizyonist ontolojiye karşı iki önemli strateji uygularlar. Konu ontolojik tartışmaların dilsel olduğunu ya da sıradan objelerin varlığının “apaçık” olduğunu göstermek.

Birinci ve ikinci bölümde, metafizik realist ve deflasyonist tarafların, bazı görüşleri çerçevesinde etkilendikleri Carnap ve Quine metaontolojilerini açıklayacağız.

Üçüncü bölümde Analitik felsefe tarihinde önemli bir yer tutan Carnap-Quine tartışmasına değineceğiz.

Bu kapsamda, “varlık” ile ilgili soruların cevaplarının, “çok kolay” olduğunu dildeki terimlerin kullanım koşullarından hareketle açıklayan, bundan dolayı ontolojik tartışmaların önemsiz olduğunu öne süren Amie Thomasson’un “Kolay Ontoloji” görüşlerini dördüncü bölümde değerlendireceğiz.

Metafizik tartışmaların dilsel olduğunu, tartışan tarafların, niceleyici değişkenine ya da kullanılan yüklemlere farklı anlamlar vererek, suni bir tartışma içine girdiklerini iddia eden Eli Hirsch’ün “Niceleyici Değişkenliği” görüşlerini beşince bölümde inceleyeceğiz.

Altınca ve yedinci bölümlerde ise bölümde sağduyusal mereolojik görüşler olan sınırlı kompozisyon ve kaba gerçeklik görüşlerini değerlendireceğiz.

3.1 CARNAP METAONTOLOJİSİ

17.yüzyıl bilimsel devriminden 19. yüzyıla kadar geçen sürede bilim bir çok alanda büyük gelişmeler göstermiştir. Astronomi, fizik, kimya, biyoloji teker teker felsefeden kopmuşlardır. 19.yüzyılda deneysel psikolojinin de gelişmesi ve ilk psikoloji laboratuvarlarının kurulması psikoloji alanının da felsefeden bağımsızlığını ilan etmesini sağlamıştır. 19.yüzyıl itibariyle felsefe bir bunalım yaşar. Hızla gelişen bilim ve teknolojik atılım karşısında felsefecilerin oturduğu koltuktan metafizik çıkarımlarda bulunmaları artık yetersiz bulunmaktadır. Felsefe bir bunalımdadır. Felsefenin konusu nedir? Bilimler varken felsefe gerekli midir? Felsefenin bilim karşısında başarısız olan metafizik haricinde uğraşacağı bir alan var mıdır? Bu ve buna benzer sorular 19.yy sonu ve 20.yy başında felsefecileri uğraştıran başlıca problemler olmuştur.

20.yy en büyük filozoflarından biri olan Carnap, sözünü ettiğimiz bu entelektüel dönem içerisinde felsefi anlayışını şekillendirmiştir. Mantıkçı empirisizm (Viyana Çevresi) hareketinin başlıca üyelerinden biridir. Carnap'ın felsefi anlayışını etkileyen faktörler: Frege-Russell mantıksal matematik anlayışı, Neo-Kantianizm, Wittgenstein ve 19.yy sonu ve 20.yüzyıl başı bilim ve mantıkta ortaya çıkan gelişmelerdir.

Carnap'ın Viyana Çevresi döneminden önceki gençlik dönemini, 19. yyda Hegel idealizmine karşı gelişen “Kant’a dönüş” felsefi anlayışları, genel adıyla Neo-Kantianizm şekillendirmiştir. Bu dönemde, Öklidyen olmayan geometriler ortaya çıkmış ve özellikle Einstein'ın görecelik teorisi uzay-zaman anlayışı, Kantçı felsefede büyük gedikler açmıştır. Kant için Öklid Geometrisi ve zaman, sezginin apriori unsurlarıydı. Carnap doktora tezinde (Der Raum) uzay konusunda bilimdeki son gelişmeleri, Kantçı “sezgi” anlayışına adapte etmeye ve Kantçı saf sezgi kavramının Einstein teorisi ile çelişmediğini göstermeye çalışır. Fakat kısa süre içinde bu anlayışını terkedecektir.

Görecelik teorisi, Öklit dışı geometriler, Frege'nin sayıları mantıksal olarak ifade edebilmesi ve Russell'ın “Principia Mathematica” eserinde Whitehead ile birlikte matematiğin mantığa indirgenebileceğini göstermeleri, klasik mantıktan farklı mantık türlerinin ortaya çıkışı gibi olgular, Kant'ın matematiğin sentetik apriori ve uzay ve zaman'ın a priori olduğu hakkında tezlerine büyük darbe vurmuştur. Carnap bu kapsamda, Neo-Kantçı anlayışı bırakmış fakat Kant'ın empirik bilginin ancak apriori formlar ve düşünce tarafından önceden sağlanan prensiplerle mümkün olduğu fikrini korumuştur. Fakat Carnap, “Dünyanın Mantıksal Yapısı” (kısaca “Aufbau”) eserini yazdığı dönemde, bu anlayışın, empirisist bir versiyonunu savunmuş, formal yapılanmayı (Etkilendiği modern matematik felsefesine binaen) Kant'tan farklı olarak, sentetik apriori değil analitik olarak görmüştür (Friedman 2006).

Kant tarafından matematiğin sentetik a priori görülmesi empirisistler için daima

sorun olarak görülmüştür. Kant, tüm metafiziği dışlamamıştır. Geleneksel metafiziği dışlarken “Bilimsel bir metafizik nasıl mümkün olabilir?” sorusunu sormuştur. Sentetik a priori bilgiyi, bu sebeple tanımlamıştır. O, matematik, geometri ve bazı fizik önermelerin, ne sentetik ne de a priori biçimde ifade edilemeyeceğini savunmuştur. Bu nedenle matematik, geometri ve Newton fizik sisteminin bazı unsurları sentetik a prioridir. Bu unsurların sentetik a priori olması olgusunun kaynağı ise, uzay ve zamanı oluşturan sezgi ve anlamının kategorileridir. Bu sezgi ve kategoriler, empirik verilerle bilgi oluşturmamızın bizzat koşullarıdır. Dolayısıyla kendileri empirik veri katkısıyla oluşmazlar, sentetik değillerdir. Kant’a göre geleneksel metafizik anlayış aklın yanlış kullanımından, algılarımızın verdiğinin ötesine geçme arzusundan doğmaktadır.

Empirisistler için tüm bilginin kaynağı duyularımızdır. Tüm bilgi duyularımızdan gelir, doğuştan fikir ve prensipler olamaz. Bu sebeple matematiğin sentetik apriori olması yani duyularımızdan kaynaklanmamasına rağmen bilgimizi arttırdığı anlayışı, uzun süre empirisist filosofların çözüm bulamadığı bir sorun olmuştur. Fakat Frege ve Russell, matematiksel mantıkta yaşanan gelişmeler sonucu matematiğin mantığa indirgenmesini sağlamışlardır. (1930’larda Gödel Teoremleri bunu çürütmüştür.) Bu yolla matematiğin sentetik apriori değil analitik apriori olduğu gösterilmiştir. Tüm bilginiz bir şekilde empirik veri kaynaklı olmalıdır.

“Tractatus” eserinde Wittgenstein’in analitik önermelerin mantıksal doğrular olarak birer totoloji oldukları, bundan dolayı empirik dünya ile ilgili hiçbir bilgi vermedikleri görüşü, sentetik a priori önermelerin mevcut olmadığı görüşünü kuvvetlendirmiştir.

Carnap ve üyesi bulunduğu Viyana çevresi bu gelişmelerden faydalanarak empirisist, mantıkçı ve metafizik karşıtı felsefelerini oluşturmuşlardır. Bu felsefe, elbetteki Kant ve Hegel idealizmlerine karşıdır. Kant’ın kategori, sezgi ve sentetik apriori anlayışlarını reddeder. Her ne kadar tüm bilginiz duyu verilerinden gelse de bu veriler bir şekilde zihninizde düzenlenmektedir. Bu düzenleme mantık

tarafından yapılmaktadır. Mantığın önermeleri analitik apiori olarak dünyamız ile ilgili hiçbir bilgi vermezler.

Viyana çevresi, felsefelerinde, Russell ve Moore ile başlayan ve Wittgenstein ile güçlenen dil analizi anlayışını baz alırlar. Locke'dan bu yana var olan ideacı anlayış, psikolojik ögeler ve muğlaklıklar taşımaktadır. Bu psikolojik ögeler öznelci olup, öznelar arası objektiflik sağlayamadığı yönünde skeptik saldırılara maruz kalmaktadır. Bu sebeple, ilk dönem analitik felsefe ve özellikle Viyana Çevresi, felsefi incelemeyi, öznelar arası gördükleri “dil” üzerinden yaparlar.

Russell'ın da “On Denoting” (Russell 1905) makalesinde gösterdiği gibi dilde gramer olarak doğru gözüken ama mantıksal tutarsızlıklar içeren pekçok cümle bulunmaktadır. Bu makalede Russell aşağıdaki cümleyi örnek verir:

“Şimdiki Fransa Kralı keldir”

Konu cümle gramer açısından doğrudur. Fakat gerçekte bir Fransa kralı yoktur. Bu önerme doğru mu, yanlış mı yoksa anlamsız mı olacaktır? Russel mantık kullanarak önermeyi analiz eder.

- a. En az bir x vardır.
- b. Bu x Fransa Kralıdır.
- c. Bu x keldir.

Mantıksal ögelerine ayırdığı cümlede “Bu x Fransa Kralıdır” cümlesi yanlıştır. Yani Fransa Kralı olan en az bir x yoktur. Bu sebeple “Şimdiki Fransa Kralı keldir” cümlesi yanlıştır. Russell bu şekilde gramer yapısının altında yatan, mantıksal formların analizinin ne kadar önemli olduğunu göstermiş olur.

Viyana Çevresi, dil analizi anlayışını, metafiziği felsefeden men etmek için de kullanır. Dildeki tüm cümleler ikiye ayrılır: Analitik ve sentetik. Analitik önermeler mantık ve matematik önermelerdir. Matematik mantığa indirgenebilir. Analitik önermeler dildeki sözcük ve cümlelerin oluşma ve birbirlerine dönüşme kurallarını verirler. Dünya ile ilgili herhangi bir yargıda bulunmazlar. Aksine sentetik önermeler bilimin önermeleridir. Dünya ile ilgili yargılarda bulunurlar. Empirik

yolla edinilirler. Analitik ve sentetik önermelerin dışında kalan tüm cümleler metafiziktir. Analitik olmayan bir cümlenin anlamlı olabilmesi için doğrulanma (*verification*) koşullarının verilmesi gerekir. Verilemezse, bilişsel değeri yoktur, yani anlamsızdırlar. Bu kapsamda örneğin Marksizm ve Freud psikolojisi anlamsızdır.

Carnap, Russell mantıkçılığından çok etkilenir. Russell için mantıkçılık (*logicism*) yani matematiğin mantığa indirgenmesi çok önemlidir. Russell için bu işin başarılması Neo-Hegeli ve Kantçı idealizmlerden uzaklaşabilmesi için elzemdir. Kant'ın sentetik apriori olarak gördüğü matematik ve geometri anlayışının reddi için, bu bilimlerin mantığa indirgenip, analitik a priori olduklarının gösterilmesi gerekir. Bu şekilde transcendental idealizmden kurtulunacaktır. (Richardson 1998)

Russell “Principia Mathematica” da bunu başardığını düşünür. 1914 tarihli “Dış Dünya Hakkında Bilgimiz” (Russell,1914) adlı çalışmada bir program önerir. Nasıl ki matematiğin mantığa indirgenmesi modern mantık yöntemleriyle başarıldıysa aynı uygulama dildeki sentetik önermelerin algı verilerine indirgenmesi için de kullanılabilir.

Carnap, Russell'ın önerdiği bu felsefi anlayışı “Dünyanın Mantıksal İnşası” (Logical Construction of The World-kısaca “Aufbau”) eserinde pratiğe dökmektedir (Carnap, 2003). Bu eser radikal empirisizmi kanıtlamaya yönelik bir metindir. Amaç tüm doğru önermelerimizin ya empirik yolla ya da analitik olarak (Hume terminolojisiyle “idealar arası ilişki”) elde edildiğini gösterebilmektir. Bu amaçla, tüm sentetik önermelerin en basit gözlem cümlelerine indirgenmesi amaçlanır. “Carnap, bilimin dolaysız algı verilerine indirgenmesi iddiasıyla yetinmeyecek, bu indirgemeyi gerçekleştirmek için ciddi adımlar atacaktır.” (Quine, 1951.) Modern mantık yöntemleri kullanılarak tüm bilimiz empirik bir temele oturtulacaktır. Fakat Carnap bilgi edinme sırasını baz alarak algılayan öznenin psikolojisinde yani “auto psikoloji” den başlayarak “inşayı” oluşturur. Özne, dağınık şekilde sesleri, renkleri diğer duyu verilerini benzerlik ilişkileri çerçevesinde gruplar ve gözlem cümlelerini

oluşturur. Oluşturulan gözlem cümleleri ile fiziksel dünya, diğer insanlar ve en son kültüre dair cümleler meydana gelir.

Teorik olarak tutarlı bu anlayış, pratikte başarılı olamaz. İki boyutla algı verilerinden üç boyutla zaman-mekan noktalarına geçemez. Yani üç boyutlu fiziksel dünyayı oluşturamaz. Ayrıca bize verili olan şu anki bir algı verimizin, gelecekte değişmeyeceğinin bir garantisi yoktur. Daha da önemlisi bilimsel teorilerdeki bir çok cümle gözlem cümlelerine indirgenememektedir. Bilim bazı doğrudan gözlenemez olan varlıkları varsaymakta, bunlar teorik açıklamalarda kullanılmaktadır. Eğer doğrulama prensibi uygulanacak olursa pek çok teorik cümle anlamsız kategorisinde değerlendirilmek durumunda kalacaktır.

Ayrıca Viyana Çevresi'nin doğrulama prensibi kendi kendini reddeden bir argümandı. Analitik ve sentetik biçimde doğrulanamayan önermelerin anlamsız olması prensibi bizzat bu prensibin bu yollarla doğrulanamamasından ötürü anlamsız bir cümle haline geliyordu. Bunun sonucunda Viyana Çevresi ve Carnap, konu prensibi çeşitli şekillerde yumuşatmaya giderler. Özellikle Carnap'ın bundan sonraki felsefi çizgisi başlangıçta savunduğu radikal empirisizmden giderek taviz vermesi üzerine kurulu olacaktır.

Genelde Viyana çevresi ve özelde Carnap en büyük “metafizik” karşıtlarıdır. Aslında metafizik karşıtlığının tarihsel geçmişi eskidir. Antik çağda Sofistlerin dile vurgu yapmaları, Socrates-Platon gibi töz, idea gibi kavramları kullanmamaları bunun bir örneğidir.

Carnap 1950 yılında “Empiricism, Semantics, and Ontology” (ESO) makalesini yayınladı (Carnap,1950). Makalenin amacı sayıların var olup olmadığı sorunudur. Birçok empirist felsefelerinde sayıların varlığını kabul etmenin Platonizme yol açtığı gerekçesiyle nominalizmi seçmektedir. Fakat sorun şu ki sayılar bilimde kullanılmaktadır. Sayılar bilim için vazgeçilmez unsurlardır. Carnap'ın düşüncesi

pratik sebeplerle sayıları kullanmanın onların varlığına inanmayı gerektirmeyeceğidir. Dolayısıyla empirisistlerin bu konuda kaygılanmamaları gerektiğini belirtir.

Carnap ESO'da “dil sistemi” kavramını tanımlar. Dil sistemleri bize cümle oluşturma, onları test etme, kabul etme ve reddetme kurallarını sağlarlar. Dolayısıyla herhangi bir nesnenin varlığı bu dil sisteminin bir elemanı olmasına bağlıdır. Farklı dil sistemleri vardır. “Özellikler”, “sayılar”, “nesne” dil sistemleri gibi...

Eğer birisi dilinde yeni bir varlık hakkında konuşmak istiyorsa, bu varlıktan sözdebileceğimiz yeni kurallara tabi yeni konuşma biçimleri tanımlamalıdır. Yeni varlıklar için yeni bir linguistik sistem gerekir. ... “Şey dünyasını kabul etmek demek belli bir dil formunu kabul etmek, bu dil formunda cümle oluşturma, aynı cümleleri test etme, onaylama veya red etme kurallarını kabul etmek demektir (Carnap 1950: 206)

Carnap dil sistemi kavramından hareketle varlık sorularını ikiye ayırır: İçsel sorular ve dışsal sorular. İçsel sorular dil içinden sorulan sorulardır. Örneğin sayıları kullandığımız bir dil sisteminde “8 ve 11 arasında kaç asal sayı var mı?” sorusu anlamlıdır. Sistem içinde sayıları kullandığımız pek çok cümle vardır. Dolayısıyla sistem içinde “Sayılar var mıdır?” sorusu derin tartışma gerektiren önemli bir soru değildir. Cevabı basittir: Dilin kuralları, uygulanma kuralları gereği, sayılar vardır.

Eğer siz “Sayılar, tüm dil sistemlerinden bağımsız olarak yani *gerçekten* var mı?” gibi bir soru sorarsanız bu dile dışsal bir sorudur. Siz içinde olduğunuz dilin ve algılarınızın dışına çıkıp, varsaydığınız bir gerçeklikle kurduğunuz önermeleri karşılaştırıp, onların gerçekten doğru olup olmadığını bilemezsiniz. Bu sebeple, bu soru anlamlı bir soru değildir. Carnap “Gerçeklik var mı? Yok mu?” sorusuyla ilgilenmez, nötr kalır. Böyle bir soru sormak metafiziktir ve metafizik anlamsızdır.

Bu tür bir soru ancak pragmatik kaygılarla sorulabilir. “Amaçlarımız için sayıların varlığını kabul eden bir dil sistemini kullanmalı mıyız?” gibi...Bu şekilde, Carnap dışsal soruları ikiye ayırmış olur: Metafizik ve pragmatik dışsal sorular. Dolayısıyla ancak bir dil sistemine göre “varlık” soruları sorulabilir. Dil sistemleri dışından bu

şekilde sorular (pragmatik değilse) sorulamaz. Bu sorular *sahte* sorulardır. Carnap bu şekilde metafizik soruları pragmatik sorular haline getirir. En önemlisi, biz dil sistemlerini doğruluk kriterine göre seçmeyiz. Amaçlarımız açısından en uygununu seçmeye çalışırız. Doğruluk yönünden hiç bir dil sisteminin önceliği bulunmaz. Hangi dil sisteminin gerçekliği en iyi yansıttığı gibi bir sorunumuz yoktur. Carnap dil sistemi anlayışı, ontolojik olarak nötr bir tavır içerir. Dolayısıyla bu anlayışta ontolojiye yer yoktur.

İçsel sorular, analitik ve sentetik önermelerden oluşur. Analitik önermeler doğruluklarını anlamlarından alırlarken, sentetik önermeler empirik bir şekilde doğrulanırlar. Dolayısıyla ilerde Quine’ın eleştirilerine maruz kalacak olan iki ayrım oluşmuş olur: Analitik önerme-sentetik önerme ve içsel sorular-dışsal sorular ayrımları.

Carnap için, bir dil sistemini kullanmak, o sistemde yer alan varlıklara inanmayı gerektirmez. Sayıları içeren bir dil sistemini kullanmam, sayıların varlığına inanmamı gerektirmez. Bir empirisist olarak bilimsel amaçlar doğrultusunda sayı sistemini kullanmam, beni Platonist yapmaz. Carnap nesnelerin “inşa” edildiğini söyler. Bununla dağınık ve düzensiz olan empirik verilerin mantık aracılığıyla düzenlendiğini anlatmak ister.

3.2 QUINE METAONTOLOJİSİ

Quine “On What There Is” makalesinde ontolojinin en temel sorusunu ortaya koyar: “Neler vardır?” (Quine,1948). Bu soruya genellikle “herşey” olarak cevap verilir. Fakat aslında cevap bu kadar basit değildir. Bir çok varlık sorusunun cevabı o kadar kolaylıkla verilemez. Ciddi ve derin tartışma gerektirir.

Quine, Meinong çizgisinde olan varlık anlayışlarını reddeder. “Var olmak” fiili, tek anlamlıdır. Mevcut olmak ve var olmak üzere iki anlamı yoktur. Mevcut olan herşey

aynı zamanda vardır. Örneğin “pegasus mevcuttur ama var değildir” cümlesi anlamlı değildir. Var olmak bir “şey” e özdeş olmaktır. Bir özdeşlik olmadan varlık olamaz. Zihninizdeki “Pegasus” hiçbir şeye özdeş değildir.

“Var olmak” bir nitelik değildir, niteliklerin var olmasının bir koşuludur. Var olmak nitelik olarak kabul edilirse “Pegasus yoktur” cümlesi çelişki oluşturmaktadır. Çünkü “pegasus” adını kullanarak, yok dediğimiz bir şeye atıf yapmış oluyoruz. Bu sebeple “var olmak” nitelik olamaz.” Var olmak” niceleyicilerle ifade edilir. “Tüm ($\forall$), ve “Bazı ($\exists$)” sözcükleriyle belirtilir. Örneğin “Masa vardır” demek, masa adedinin en az “1” olduğunu söylemektir. “ $\exists xM(x)$ ” notasyonu ile ifade edilir. Dolayısıyla “Pegasus yoktur.” demek Pegasus sayısının “0” olduğunu söylemektir. Kurduğunuz bir cümle “ $\exists xM(x)$ ” ifadesini kapsıyorsa siz “x” in varlığına atıf yapıyorsunuz demektir.

Quine’a göre anlamı olan bir sözcüğün ifade ettiği “şey” var demek değildir. “Cadı” kelimesi ile “rtvbn” kelimelerini karşılaştırırsak “cadı” kelimesi anlamlıdır ama, bu durum, cadıların var olduğu anlamına gelmez. Quine’a göre “Çiçek yeşildir” dediğinizde çiçeklerin varlığına atıf yapmış olursunuz fakat bu “yeşil” in varlığına atfı içermez. Varlığına atıf yapmadığımız terimler dönüştürürler. Eğer bir nominalist isek sadece somut şeylerine varlığına atıf yapıp, evrensel (universal) özelliklerin var olmadığına inanıyorsak aşağıdaki cümleyi şu şekilde dönüştürüz:

“Yeşil bir renktir.”

“Tüm yeşil şeyler renkli şeylerdir.”

$\forall x$ (Eğer x yeşil ise x renklidir.)

Quine göre en iyi teorimizin cümlelerini, notasyona dökerek, ontolojik atıf yapılan varlıkları listeleriz. Bu varlıklar, en iyi teorimizin doğru olabilmesi için gerekli unsurlardır. Bu sebeple varlıklarına inanırız. Örneğin, Higgs bozonunu görmeyebiliriz, ama onun varlığı bilimsel olarak, bize en iyi açıklamayı veriyorsa, Higgs bozonunun varlığına atıf yaparız.

Quine bir doğalcıdır, doğallaştırılmış epistemolojiyi savunur. Aristo'dan beri var olan bilime temel teşkil edecek bir "ilk felsefe" olması gerektiği anlayışına karşıdır. Quine geleneksel epistemolojinin doktrinal (doğrulanma ile ilgili) ve kavramsal olarak iki projesi olduğunu belirtir. Ona göre bu iki proje, başarısızlığa uğramıştır. Doktrin yönünden induksiyon probleminin gösterdiği gibi, gözlem cümlelerimiz, dünya hakkındaki inançlarımızı doğrulamaz. Kavramsal yönden ise kavramlarımızın duyu verilerine indirgenmesi çabası başarısız olmuştur. Hergün güneşin doğudan doğmasını gözlemlediğimiz halde induksiyon ile bu gözlemimizi zorunlu olarak doğrulayamıyoruz. Carnap "Aufbau" örneğinde gördüğümüz üzere, tüm cümlelerimizi duyu verilerine indirgeyemiyoruz.

Quine'a göre, bilimsel teorileri, duyu verilerine bağlamak için, Carnap'ın yaptığı gibi fiktif bir takım inşalardan ziyade, bunun için psikolojiyi kullanmalıyız. Epistemolojinin nasıl olması gerektiğinden çok, pratikte nasıl işlediği ile ilgilenmeliyiz. Bilimin temeli bilimin dışında aranmamalıdır. Bilimin temellendirilmesi geleneksel epistemoloji ile değil yine bilimin kendisiyle yapılmalıdır. "Bilgi nedir?" sorusunun cevabı psikoloji, nörobilim gibi empirik bilimlerle verilmelidir.

Quine geleneksel felsefenin, bilime bir temel bulma çabasını kartezyen bir çaba olarak görür. Ona göre kesinlik içeren, kendiliğinden doğru olan "bilgi" yoktur. İnsan fiziksel bir fenomendir. Doğada evrimsel bir süreç içinde oluşmuştur. İnsan vücudunun duyu alıcıları, doğadan gelen ışık ve parçacıklarla devamlı titreşir. İnsan zorlu doğa şartlarında duyu titreşimlerini dile, gözlem cümlelerine dönüştürür. Mevcut gözlem cümlelerinden, ilerde oluşacak duyu titreşimlerini tahmin etmeye çalışır. Bunun için teoriler oluşturur. Bu teoriler içinde en iyi tahminde bulunan teori, en iyi teoridir ve bu teoriye ve onun atıf yaptığı varlıklara inanılır. Fakat her zaman teorilerimizin yanlışlanma olasılığı vardır.

Bu kapsamda, hiçbir zaman inançlarımızın doğruluğundan yüzde yüz emin olamayız. Geleneksel epistemoloji bu şüphe karşısında bilgi için devamlı, sabit bir

temel arar. Quine bunu “Kartezyen rüyası” olarak adlandırır. Aslında bu çaba Platon’a kadar gitmektedir (Bradie 2003 s.188). Quine şüpheciliğe hak vermez ama geleneksel felsefenin tepkisini, yani kesin bilgi arayışını gereksiz bulur. Çünkü şüpheci dahi, şüpheci argümanlarında bilimden yararlanır:

“Şüpheciliğin kaynağı illüzyonun farkına varılmasıdır, yani gözlerimize her zaman inanamayacağımızın anlaşılması. Şüpheci, serap, suda kırılan pipet, gökkuşağı, çifte görme, düşler gibi örnekleri kullanır. Fakat bunlar hangi anlamda illüzyondur? Maddi nesneler gibi gözükiş aslında olmadıkları anlamında. Dolayısıyla, illüzyon ancak önceden maddi nesnelerin kabülü ve onlarla karşılaştırılabilmesine bağlı olarak illüzyondur.” (Quine 1975, s.258)

Quine’a göre Carnap’ın teorik cümleleri gözlem cümlelerine bağlama girişimi başarısız olmuştur. Teori cümleleri gözlem cümlelerine indirgenemez. Biz teorilerimizi ancak holistik (bütün) olarak empirik gözlemlerle karşılaştırır ve doğruluğuna hükmederiz. Tek tek cümle bazında duyu verilerine bağlayamayız. Geleneksel felsefe, duyu verilerini teorilerden bağımsız ve epistemolojik olarak öncelikli görür. Ama Quine bunu reddeder: “Duyu verileri söylemi, epistemolojik olarak en iyi teorimizden önce gelmez, hatta ona bağlıdır. Yani duyu verisi de bir varsayımdır” (Verhaegh, 2018).

Bilimin dışında bilginin temellerini oluşturacak ya da bilginin koşullarını sağlayacak prensipler yoktur. Quine, “bilim” terimini çok geniş, bir “total teori” kapsamında kullanır. Tüm bilgi faaliyeti bilim kapsamındadır. Bilimin dışında, bilimin değerlendirileceği bir nokta yoktur.

3.3 CARNAP- QUINE TARTIŞMASI

Carnap için “x gerçekten var mı?” sorusu dil sistemine dışsal bir sorudur. Var olmak dil sisteminin parçası olmayı gerektirdiğinden bu soru dilin varlığını sorgulayan bir sorudur ve bu sebeple anlamsızdır. Bilişsel bir kapsamı yoktur. Ancak bu soru pragmatik olarak, yani dil sistemimizin amaçlarımız bakımından yararlı olup olmayacağı kapsamında cevaplanabilir. Carnap’a göre: “Gerçekliğin kendisi bizzat bir dil sistemine içinde bir kavramdır. Dolayısıyla anlamlı bir şekilde dil sisteminin

kendisine uygulanamaz” (Carnap, 1950).

Quine içsel ve dışsal sorular ayrımını yanlış bulur. Teorik (içsel) ve pragmatic (dışsal) soru ayrımı sunidir. Çünkü her soru, hem pragmatik hem teorik öğeler taşır. Bu iki yön birbirinden ayrılamaz. Dolayısıyla ontolojik sorular, Quine için anlamsız değildir. Bilimin cevabını araması gereken sorulardır. Quine ontolojik soruları da bilim alanı içerisinde görür.

Bu noktada görüşler ayrılmaktadır. Bazı filozoflar, Quine’ın içsel ve dışsal ayrımını ortadan kaldırmasıyla metafiziği pozitivistlerden kurtardığını söylemiştir (Nicholas Joll 2010). Fakat Quine’ın “gerçekten x var mı?” sorusuyla ilgili Carnap ile hemfikir olduğunu gösteren görüşler de vardır. Quine geleneksel metafiziği anlamsız bulduğunu belirtir. Bunun sonucu “*metafiziği kurtaran Quine*” ve “*Carnap’la hemfikir olan Quine*” gibi iki zıt görüş ortaya çıkmıştır.

Quine, analitik-sentetik ayrımı ile içsel-dışsal ayrımını ilişkili bulur. Çünkü Carnap, metafizik cümleleri ayırmak için “anlam” kriterini kullanmaktadır. Metafizik cümlelerin “anlamsız” olduklarını belirtmektedir. Dolayısıyla sistem içinde yer alan cümlelerin anlamlı olduğunu göstermesi gerekir. Bu da iki şekilde yapılabilir: Anlamları itibarıyla doğru olan analitik cümleler ve empirik yolla doğrulanabilen sentetik cümleler.

Quine ise bilimsel teorilere holistik (bütüncül) bir şekilde yaklaşmaktadır. Teorileri oluşturan cümleler tek tek empirik yolla sınınamaz. Bazen bilim insanları, teorilerine aykırı olan bir gözlem yapsalar da pragmatik kaygılarla teorilerini terketmeyebilirler. Hatta teoriyi yanlışlayan bir gözlemin doğruluğunu kabul etmeyip bu durumun, çevre şartlarından, deney araçlarının bozukluğundan ve yanlış ölçümlerlerden kaynaklandığını düşünebilirler. Bu sebeple Quine’a göre analitik-sentetik ayrımı yanlıştır. Mantıksal doğrular bile çok nadir olsa da teori gereği değişebilir.

Quine, “x gerçekten var mı?” sorusunu Carnap gibi anlamsız bulmaz. Çünkü Quine, Carnap gibi anlamı bir kriter olarak görmez. Bilimsel cümleler bile, tek başına empirik yolla sınınamaz. Quine’a göre metafizikten kurtulmak için, bir anlam kriteri koyduğunuzda, birçok bilimsel cümle bu kriteri karşılayamayacağı için bilime zarar vermiş olursunuz. “x gerçekten var mı?” sorusu Quine için de yanlış bir sorudur. Çünkü bu soru bilimin dışında bir perspektiften sorulmaktadır. Bilimin dışında da bir perspektif olamaz. Ama Carnap gibi anlam kriteri kullanmaz bu soruyu *yararsız* bulur.

Buna rağmen Carnap’ın koyduğu teorik ve pragmatik ayrımını kaldırarak, bilimin içinden sorulacak ontolojik soruları kabul eder. Carnap için, dil içinde, içsel bir soru olarak, “x ler var mı?” sorusunun cevabı, analitik ya da empirik yolla kolayca verilebilir. Quine için ise analitik ve sentetik ayrımı yoktur. Tüm cümlelerimiz teorimizin parçasıdır. Hiçbir cümlemiz mutlak anlamda analitik ya da sentetik bir şekilde doğrulanamaz. Tüm teorimiz, bütüncül şekilde tecrübelerimizin en iyi açıklamasını verip veremediğine bakılarak sınıanabilir. Bu kapsamda eğer bir ontolojik sav, teorimize katkı sağlıyorsa, o cümleyi “anlamsız” diyerek kenara atamayız. Quine’ a göre:

Anlamsızlık, anlamsız olduğu için terkedilmelidir, en azından metafiziğe karşı kullanıldığı müddetçe. Bunu bir operasyonel kriter olarak kullandığımızda, matematiğin sezgisel olmayan kısmını da bir kenara atmış oluyoruz. Fakat biz bu matematiği kullanıyoruz çünkü algoritmik olarak bilim için bir yarar arz ediyor. Metafiziği gözden çıkarmamızın sebebi bilim için yararsız olmasıdır. Eğer metafiziğin bir kısmı bilim için yararlı olursa, onu da matematiği kullandığımız gibi kullanabiliriz (Verhaegh,2018 s.51)

Carnap için, biz bir dili seçeriz ve bu dilin kuralları çerçevesinde bu dilin gerektirdiği nesnelerin varlığını kabul etmiş oluruz. Dil seçimimizi de gerçekliği en doğru olarak yansıtması üzerine değil (Çünkü “gerçeklik” terimi de dil sistemi içinde bir anlam ifade eder.) pragmatik olarak, amaçlarımız açısından en uygun olmasına göre yaparız.

Quine için ise “doğruluk” ve “yarar” kavramları birbirinden ayrılmaz. Biz teorilerimizi pragmatik kaygılarla, yararlı olup olmamasına göre seçeriz. Fakat bu,

teorinin doğru olmadığı anlamına gelmez. Yararlılık ile doğruluk arasında bir ilişki vardır. Bir teori yararlı ise, doğru olma olasılığı da yüksektir. Tabi ki hiçbir bilginiz kesin değildir. Teorilerimizde de yanılabiliriz. Ama bir teorimizin yararlı olması, onun muhtemel doğruluğunun da kanıtlarından biridir.

Özetle, Quine da Carnap gibi metafiziğe olumsuz bakar. Ama bu konumunu, metafiziği “anlamsız” addedecek kadar ileriye taşımaz. Çünkü bilimsel teorilerin de, bazı metafizik öğeler taşıdığını (empirik yolla sınamaması anlamında) görmektedir. Quine için, herşey bir teoridir. Günlük yaşamamızda bile, biz teoriler kullanıyoruz. Dolayısıyla bilim, felsefeyi, günlük yaşamı, sosyal bilimlere, sanatı içine alan genel bir teoridir. Bunun içinde yer alan doğa bilimlere ise sofistike olmalarıyla diğerlerinden ayrılır. Başka deyişle aralarında tür ayrımı değil, derece ayrımı vardır. Aslında hepimiz birer bilim insanıyızdır. Çünkü bilme faaliyetimiz çerçevesinde doğayı anlayıp hayatta kalabiliriz. İnsan duyu alıcılarının titreşimlerini yorumlayarak, teoriler üretir. Bu teoriler aracılığıyla gelecekte olacak titreşimleri tahmin etmeye çalışır. Bunun için bu tahmini sağlayan teoriyi “en iyi teori” olarak görerek, bu teoriye ve bu teorinin varsaydığı varlıklara inanır. Bu teorinin pragmatik kaygılarla seçimi bizi anti-realizme ya da doğruluğun görece olduğu sonucuna götürmemelidir. Bir teorinin yararlı olmasının sebebi büyük bir olasılıkla, gerçekliğe en yakın teori olmasıdır.

3.4 KOLAY ONTOLOJİ

Kolay Ontoloji görüşünün en önemli savunucusu, Amie Thomasson’dur. Kendisinin bu konudaki görüşlerini “Ontology Made Easy” (Thomasson,2015) isimli kitabını baz alarak inceliyoruz.

Thomasson, ontoloji sorularının (x’ler var mı?) son yirmi, otuz yılda hızla çoğaldığını, masa, sandalye gibi günlük hayatımızda olan *sıradan nesnelerin* bile tartışılır hale geldiğini belirterek, bu sonu gelmez tartışmaların, Quine ontolojisi ya

da Quine ontolojisinin yanlış anlaşılmasından doğduğu kanısındadır. Eleştirdiği bu metaontolojik yaklaşımı, “Neo-Quinecılık” olarak adlandırmaktadır.

Neo-Quineci yaklaşımın ontolojisine göre, ontolojik sorular, doğal bilimlerin sorularıyla devamlılık arzeder. Ontolojinin amacı teorik üstünlükleri olan en basit, dolayısıyla en iyi total teoriyi geliştirmektir. Bu hususta Quine’ın aşağıdaki alıntısı çok açıklayıcıdır.

Bir ontolojiyi kabul etmemiz, bilimsel bir teoriyi kabul etmemiz gibidir, örneğin bir fizik sistemi düşünelim: Makul olduğumuz sürece, dağınık şekilde olan ham tecrübelemize düzen getirebilen en basit kavramsal şemayı benimseriz. Ontolojimiz, bilimi en geniş anlamda barındıracak olan genel kavramsal şemayı seçtiğimizde belirlenir.” (Quine 1948/1953,16-17)

Thomasson’a göre bu anlayış Quine’dan sonra gelen metafizikçilerin yanlış yönlere gitmelerine yol açmıştır. Bu metafizikçiler, ontolojik teorilerini bilimsel teoriler gibi sunmuşlar, ontolojik teorilerin, bilimsel teorilerden farkının sadece daha derin ve daha genel olması olarak görmüşlerdir. Daha kötüsü neo-Quineancı bu anlayış ana akım metafizik anlayış haline gelmiştir.

Thomasson, bu metafizik tartışmaların aşırı çoğalmasının köklerini, felsefecilerin psikolojilerinde görür. Analitik felsefe, uzun süre dil incelemesini öne çıkaran felsefi anlayışların etkisinde kalmıştır. Bu anlayışta, felsefeciler gerçeklikle ilgili derin doğruların peşinde koşmamışlardır. Dünyanın kavranması, bilimin empirik araştırılmasına bırakılmış, felsefe ise dilin kavramsal ve mantıksal analizi ile uğraşmıştır. Bu sebeple Quine’ın ontolojik anlayışından sonra, gerçeklikle ilgili konular ile uğraşmak felsefecilere çekici gelmektedir. Artık amaçları, gerçekliğin en genel özelliklerini keşfetmektir. “x ler gerçekten var mıdır?” sorusu en önemli araştırma konusu haline dönüşmüştür. En basit konularda bile sonu gelmez ontolojik tartışmalara girilmektedir.

Quine, felsefe ve bilimin devamlılığını savunsa da, bilim ile felsefenin aykırı düştüğü hususlarda felsefenin bilime uyması gerektiği düşüncesindeydi.

Thomasson bunu vurgulayarak, bugünkü metafizik anlayışın, bilimin bile kullandığı nesneleri, tartışma konusu haline getirdiğini belirtmektedir. Örneğin “insan” ya da “masa”nın aslında nesne olmadığını söyleyen nihilistler gibi...

Thomasson, bu neo-Quineci anlayışı “Zor Ontoloji” olarak adlandırır. Çünkü bu anlayış, cevabı basitçe verilebilecek ontolojik soruları cevaplanması zor ve derin tartışmalar gerektiren sorular olarak görmektedir. Bu anlayışa göre bu soruların cevaplanması zordur, çünkü kavramsal ve empirik yolla cevaplanamazlar. Bu sorulara cevaplamak “metafizik” bir araştırma gerektirir.

Thomasson’un bu anlayışı eleştirmesinin en önemli sebebi, konu anlayışın sonu gelmez ontolojik tartışmalara yol açması, bu tartışmaların herhangi bir sonuca ulaşmaması ve en önemlisi, hangi ontolojik anlayışın doğru olduğu hususunda bir kriter veya yöntem olmamasıdır.

Thomasson hatalı gördüğü bu anlayış karşısında “Kolay Ontoloji” anlayışını savunur. “kolay” olmasının sebebi, bu ontolojik anlayışa göre, neo-Quineci anlayışta çok ciddi ve derin olarak görülen ontolojik meselelerin cevaplarının kolay olmasıdır. Thomasson konu ontoloji hususunda Carnap’tan feyz alır.

Carnap, felsefeyi bilimsel dilin mantıksal analizi olarak görür. Bu analiz doğası gereği doğal bilimlerde olduğu gibi empirik değil kavramsal olmak durumundadır. Bu kapsamda felsefe bir “kavram mühendisliği”dir. Carnap’a göre “x ler var mıdır?” sorusu iki türlü sorulabilir: Dile içsel ve dile dışsal. Kurallarını bildiğimiz, dolayısıyla sözcüklerin anlam koşulları hakkında bilgi sahibi olduğumuz bir dilde, “x ler var mıdır?” sorusunun cevabı kavramsal ve empirik olarak basitçe verilebilir. Sayıları kullandığımız bir dilde, “sayılar var mıdır?” sorusunun cevabı basitçe sayıların var olduğudur. “Masada iki bardak var” cümlesi “Masadaki bardakların sayısı ikidir” cümlesine çevrilerek sayıların var olduğu anlaşılır. Fakat “Sayılar var mıdır?” sorusu dile dışsal bir şekilde sorulursa bu soru anlamsız kabul edilmelidir.

Çünkü dışsal olarak sorulduğunda demek istenen “dilden bağımsız olarak *gerçekten* sayılar var mı?” sorusudur. Kelimeler, kuralları olan linguistik yapılar içinde anlam kazanırlar. Dolayısıyla bu soru, kavramsal ya da empirik yoldan cevaplanamayacağı için, metafizik, yani anlamsız bir sorudur. Dile dışsal olan sorular ancak pragmatik olarak sorulduklarında anlamlı hale gelirler. Pragmatik olarak sorulması, konu dil yapısının kullanılmasının yararları üzerinedir. Kullanılan dil yapısının, belirlediğimiz amaçlar için uygun olup olmadığının tartışılmasıdır.

Thomasson’a göre kolay ontoloji-Neo-Quineci anlayış tersine- ontolojik soruları derin tartışmalar gerektiren sorular olarak görmez. Bu sorular, kolaylıkla kavramsal yeterlilik ve empirik araştırmayla cevaplanabilir. Temel yöntem, tartışılmayacak bir öncülden hareketle kavramsal ve empirik yolla ontolojik bir sonuç cümlesine ulaşmaktır. “Deflasyon” “azaltma” anlamına gelir. Ontolojik tartışmaların önemini azaltma anlamında bu ve buna benzer yaklaşımlar “Deflasyonizm” olarak adlandırılır. Kolay ontolojinin diğer deflasyonist yaklaşımlardan en önemli farkı, ontolojik tartışmaları dilsel ya da cevap verilemez tartışmalar olarak görmemesidir. Bilakis, ontolojik soruların doğru cevapları vardır ve bu sorular kolayca yanıtlanabilir.

Thomasson, sağduyuya uygun olan Carnapçı yaklaşımın bunca yıl ihmal edilmiş olmasının sebebini, felsefecilerin Carnap-Quine tartışmasında, galibi Quine olarak görmelerinde bulur. Carnap yanlış anlaşılmıştır çünkü onun felsefi anlayışı doğrulamacılık (*verificationism*) ve anti-realism ile özdeşleştirilmiştir. Thomasson, bunun Carnap’ın doğru okuması olmadığını belirtir. Dolayısıyla neo-Quineci yaklaşımın karşısına neo-Carnapçı bir alternatif ile çıkar. Thomasson’a göre, diğer deflasyonist bazı görüşler de Carnap’ı yanlış anlamıştır. Özellikle Hilary Putnam’ın kavramsal relativizme yol açan görüşleri anti-realizme yol açmıştır. Diğer yandan Eli Hirsch’ün tartışan tarafların farklı anlamda niceleyiciler (yani “var olmak” a farklı anlamlar yüklemeleri) kullanmaları ve bu yüzden dilsel bir tartışma yapıldığı görüşü, savunulabilir değildir.

Thomasson, Carnap'ın dışsal ve içsel ayrımını popöler yaklaşımlardan farklı anlar. Kabul edilen görüş, Carnap'ın içsel soruları, analitik ve sentetik yönden doğrulanabilir sorular olarak görmesi, dışsal soruları ise konu yöntemlerle doğrulanabilir olarak görmemesidir. Thomasson ise hem “doğrulanabilirlik” kavramının sorunlu olması (Çünkü bilimsel teorilerde birçok cümle bu testi geçemez) hem de dile göre varlıkların belirlenmesinin, anti-realizme yol açtığı eleştirilerini bertaraf etmek için, bu ayrımın kullanım/ söz etme ayrımı olduğunu savunur. İçsel sorular, dil ile ilgiliyken dışsal sorular metadil sorularıdır. Metafizikçinin yaptığı hata, metadildeki sözcükleri, bu kapsamın dışında kullanmasıdır. Bu kapsamda Thomasson, deflasyonist fakat realist ve tek anlamlı bir niceleyicilik görüşünü ortaya koymaya çalışır.

Bir dil sistemi içinde sözcüklerin anlamları, dilin sözcükle ilgili kullanım kuralları tarafından belirlenir. Örneğin “Bu çiçek yeşildir” dediğimizde konu cümleyi “Bu çiçek yeşil olma özelliğine sahiptir” cümlesine çevirebiliriz. Bu da “Özellikler var mıdır?” sorusunu kolaylıkla cevaplar: Özellikler vardır. Fakat Thomasson, anti-realizm suçlamalarına karşı bunun “bir şeyin varlığının dil sistemlerine bağlı olduğu” anlamına kesinlikle gelmediğini vurgular. Thomasson'un Carnap yorumuna göre içsel sorular dilin içinden varlıklarla ilgili sorular sorulmasıdır, varlıkların dile işselleştirilmesi değildir. Yani varlıklar dil içinde birer “kurgu” değildir. Özellikle Stephen Yablo içsel cümleleri doğruluğunu bir “doğruymuş gibi kabul etme” olarak anlar. Bu kapsamda Thomasson, Yablo fiksiyonalizmini eleştirir, Carnap'ı yanlış anladıklarını belirtir (Yablo, Stephen. 1998).

Thomasson, herhangi bir varlıksal soru sormak için, soru içinde geçen terimin anlamının, bir dil sistemi içinde kullanım kurallarınca belirlenmiş olmasının gerektiğini belirtir. Dil sistemi olmadan zaten herhangi bir anlamlı soru sorulamaz. “Özellikler var mı?” sorusunun anlamlı olabilmesi için “özellik” teriminin dil yapısı içinde kullanım kurallarının belirlenmiş olması gerekir.

Aynı mantıkla, dışsal sorular, soruda geçen terim ile dilin kuralları arasındaki

bağlantıyı koparmakta ve anlamsız bırakmaktadır. Dolayısıyla dilin dışından sorulan sorular “sahte” sorulardır. Soru gibi gözükür ama anlamlı değildirler. Ancak konu dil sisteminin kullanılmasının pratik yararları üzerine sorular oldukları takdirde anlamlı olurlar. Örneğin “dil sistemi L1 de “özellik” kelimesi kullanılmalı mıdır?” sorusunda, “özellik” kelimesini kullanmıyoruz sadece kelimeden söz ediyoruz.

Thomasson, ontolojik tartışmaları sözel tartışmalar olarak görmez. Bir ontolojik tartışmanın sözel olması, tarafların “var” kelimesini, farklı anlamlarda kullanmalarındır. Nihilist “Masa yoktur.” derken farklı anlamda bir “varlık” kavramı kullanmamaktadır. Nihilist teorik bir iddiada bulunmamakta, sadece “masa” teriminin dil içerisindeki kullanım kurallarının dışına çıkmaktadır. Bu kuralları kabul ettiği takdirde onun için de “masa”nın var olduğu apaçık bir gerçek olacaktır. Dolayısıyla Thomasson için “var olmak” tek anlamlıdır, tartışan taraflara göre anlamı değişmez.

Thomasson, Kolay Ontoloji anlayışını temellendirmek için “var olmak” kavramını analiz eder. “Çiçek kırmızıdır” cümlesinde “kırmızıdır” bir yüklemidir. Fakat “Çiçek vardır” dediğimizde “vardır” yüklemi “kırmızıdır” gibi bir yüklem değildir. İki yüklem farklı fonksiyonları yerine getirmektedirler. “Vardır” birinci dereceden bir yüklem değildir. “Kırmızıdır” çiçeğe bir özellik ekler. “vardır” ise “çiçek” fikrine herhangi bir şey eklemeyi. “Vardır”ın nitelik olarak görülmesi paradokslara yol açar. Örneğin “Pegasus yoktur” dediğimizde “yoktur” derken bile Pegasusun varlığına atıf yapmış oluruz. Bu sebeple Frege ile beraber “Niceleyici” bir varlık anlayışına geçilmiştir. Frege’ye göre “x ler vardır” demek “x kavramının örneklendirilmesi” demektir. “Masa vardır” cümlesi “masa” kavramının en az bir örneğinin bulunduğunu gösterir. “Pegasus yoktur” cümlesi “Pegasus” kavramının hiçbir örneğinin bulunmadığını gösterir. “Pegasus” kümesi boş bir kümedir.

Bu anlayışta sorun şudur: Eğer kavramlar zihinsel şeyler olarak kabul edilirse, x ler, x kavramı olmasa da var olamazlar mı? Frege, bu sorunu aşmak için Platonist anlayışa yönelmiştir. Kavramları zihinsel değil zihin dışı, üçüncü bir yerde olarak

tasavvur etmiştir. Thomasson, bu Platonist çözümü makul bulmaz. “Varlık” iddiaları, dünya ile ilgili olmalıdır, kavram ya da terimlerle ilgili değil. Farklı bir çözüm dener. Thomasson, kavramlardan değil, terimler ve onların uygulanma koşullarından bahseder. Buna göre: “Genel terim K için: K lar vardır ancak ve ancak “K” nın uygulanma koşulları gerçekleşirse” (Thomasson 2015).

Bununla birlikte, K’ ların olduğu, ama “K” teriminin olmadığı ya da farklı uygulanma koşullarına sahip olduğu, mümkün dünyalar olabilir. Thomasson bu problemi “K” teriminin kullanım koşullarını aktüel dünyaya bağlayarak yapar. Buna göre: E: “Genel terim K için: K lar vardır ancak ve ancak “K” nın aktüel olarak uygulanma koşulları gerçekleşirse” (Thomasson 2015).

“K” nın uygulanma koşulları arasında K’nın var olması yoktur. Çünkü bu, döngüsellğe yol açacaktır. Uygulanma koşulları şu şekilde olmamalıdır: "K", K'lar mevcutsa uygulanır. (Bu her zaman doğru olsa da, şartlarımıza göre bir uygulama koşulu olarak sayılmaz.) Bu şekilde uygulama koşullarının yerine getirildiğine bakarız. Bundan önce ““K” lar var mı?” sorusunu cevaplamak zorunda kalmayız. Aslında bu kural, bir dil sisteminin oluşmasından önce ontolojik soruları men etmektedir. Dil sisteminin seçilmesinden önce sorulan sorular, pragmatik sorulardır.

Thomasson’a göre düzgün bir şekilde oluşturulan her varlık sorusu kavramsal ya da epistemolojik yöntemlerle kolayca cevaplanabilir. Bunun için izlenecek yöntem, tartışılmaz bir öncülden yapılacak çıkarımla, varlık sorusunun cevabını bulmaktır. Bu yaklaşımla, günlük yaşamımızdaki sıradan nesnelerin var olduğunu çıkarabiliriz. Örneğin “Sayılar var mıdır?” sorusu kolaylıkla cevaplanabilir.

- Öncül: Masanın üzerinde iki bardak var. (*Tartışılmayacak, apaçık bir öncül*)
- Öncül: Masadaki bardakların sayısı “iki” dir. (*Birinci öncülden analitik olarak dönüştürülmüş cümle*)
- Sonuç: Sayılar vardır. (*Çıkarım sonucu varlık cümlesi*)

Sayıların varlığını görmek için derin, ciddi ontolojik tartışmalara gerek yoktur. Dilimizde yer alan ihtilaflı olmayan, tartışılması gerekmeyen bir cümle baz alınarak sayıların varlığı kolaylıkla çıkarılabilir. “sayı” sözcüğün dildeki anlamını bilen herkes, bu çıkarımı yapabilecektir.

Dolayısıyla Thomasson’a göre, bu tür ontolojik soruların cevapları o kadar kolay bir şekilde doğru olarak verilebilmektedir ki, neo-Quineci filozofların uzun uzadıya bu nesnelerin varlığına dair tartışmalar yapmaları gereksizdir.

Aslında bu düşünce Frege’nin Bağlam (Context) Prensibine dayanmaktadır. Frege sayıların ne oldukları konusuyla ilgilenmişti.

Eğer sayılarla ilgili bir fikir veya sezgi edinmiyorsak, nasıl bize verili olabiliyorlar? Cümleler ancak bir önerme bağlamında anlam kazandıkları için, sorun şudur: Bir sayı sözcüğünün geçtiği bir önermenin anlamını tanımlamak.” (Frege 1884: §62)

Bu anlayış o güne göre devrimseldi. Çünkü Frege’ye gelinceye kadar anlamlar terim bazında inceleniyordu. Frege en küçük anlam birimini “cümle” olarak aldı. Analitik felsefede yaşanan “dilsel dönüş” ün köklerini bu anlayışta görebiliriz. Frege, sayıların ontolojisi ile ilgili incelemenin dil analiziyle yapılmasını önermektedir. Bu görüşe göre, eğer atomik cümleler $2+3=5$ doğruysa, sayı sözcükleri tarafından atıf yapılan sayılar vardır.

Yukarıdaki aritmatiksel ifadeyi doğruluğunu göstermek için ilkönce sayı sözcüklerinin sayılara atıf yaptığını göstermek gerekmez. Tersine ilkönce cümlenin doğruluğunu görürüz. Yukarıdaki cümlede aritmatik ifadenin doğruluğundan sayıların varlığını çıkarırız. (Berto ve Plebani s.64)

Genelleştirerek ifade edersek “Dil (linguistik olarak) var mı?” diye soran birine “Bu soruyu sorduğuna göre dil var.” diye cevap verdiğimizizi düşünelim. Kolay ontolojinin yöntemi buna benzer bir anlayıştır. Dilde kullandığımız “masa” terimi hakkında “Masa var mı?” diye sormak çok gereksiz ve önemsiz bir sorudur. Cevabı

çok basittir: “tabi ki var.”

Konumuz maddesel kompozisyon olduğu için bu konudaki örneğe bakalım.

- a. Odada masa düzeninde basitler var.
- b. Odada masa düzeninde basitler varsa odada bir masa var.
- c. Masa vardır.

Kolay ontoloji, dilde kullanım kuralları olan her terimin varlığını kabul eden bir anlayışa, çok fazla varlığı kapsayıcı bir ontolojiye yol açmaktadır. Thomasson da bu durumun farkındadır. Kolay ontolojiyi, basit realizm olarak nitelemektedir. Aslında ontolojik tartışmaların gereksiz ve önemsiz olduğunu göstermeye çalışırken “varlık” kavramını da önemsiz bir hale getirmektedir. Dilde bulunan kullanım koşullarını sağlayan her terimin, var olduğu söylenmek durumunda kalınmaktadır.

1. P terimi dilin kullanım koşullarını karşılamaktadır.
2. P terimi dilin kullanım koşullarını karşılıyorsa P vardır.
3. P vardır.

Bu herşeyi kapsayıcı realizmdir (Nicoară,2017).

Özetle, Thomasson temel olarak iki deflasyonist tez ileri sürmektedir. Birincisi tüm ontolojik sorular analitik ve empirik olarak cevaplanabilir. İkincisi bazı ontolojik sorular ise tartışma götürmeyecek, apaçık olan öncüllerden çıkarım yapılarak kolayca cevaplanabilir. Bu şekilde günlük dilimizde kullandığımız birçok varlığın olup olmadığı sorusu kolayca olumlu olarak cevaplanabilir. Masa, sandalye, özellikler, sayılar vardır. Thomasson bu yaklaşımı “*basit realizm*” olarak adlandırır. Thomasson’a göre uzun uzadıya yapılan “ciddi” ontolojik tartışmalar amaçsızdır.

Bu görüşe göre ontolojik sorular anlamlı ve cevaplanabilir olmasına rağmen (genellikle positive şekilde) bu kadar kolaylıkla cevaplanabilir olmalarına rağmen metafizikçilerin ciddi şekilde bu sorular üzerlerinde tartışmaları yanlış ve amaçsızdır (Thomasson,2015158-159; s)

Daniel Korman bu son noktayla beraber Thomasson tezini eleştirmektedir. (Korman, 2019). Ona göre ontolojik tartışmalar amaçsız değildir. Bu eleştiriye Thomasson’un “nesne” tanımı üzerinden yapmaktadır.

Thomasson’a göre iki tür nesne vardır. Biri S-nesne, bu terim orta büyüklükte katı cisimlerdir. C-nesne ise *eşlik edici* bir terimdir. Bir cins kavramının uygulanma koşulları sağlanırsa bu terimi kullanabiliriz. “Bu bir masa” cümlesi yerine “Bu bir nesne” diyebiliriz. Bunun dışında herşeyi kapsayıcı anlamında “nesne” den bahsedemeyiz. Çünkü böyle bir terimin uygulanma koşulları yoktur. Bir terimin uygulanma koşulları arasında kendi varlığı olamaz. O terimi kullanmadan başka terimleri kullanarak uygulanma koşullarının ifade edilmesi gerekir. Örneğin aşağıdaki cümle bilgi verici bir cümle değildir.

(K’nın uygulanma koşulu: “K vardır”) öyleyse K vardır.

“Nesne” terimini herşeyi kapsayıcı bir terim olarak anlıyorsak bu terimin kullanım koşulları arasında kendisinden başka bir terim veremeyiz. Tek tek varlıklar bu terimin uygulanma koşulu olamazlar. Fakat “Nesne vardır öyleyse nesne vardır” cümlesini de kullanamayız. “Nesne” nin S ve C kullanımları dışında uygulanma koşulları yoktur. Bu anlamda kullanılan cümleler kurlsız, iyi formüle edilmemiş cümleler olacaktır.

Korman, sınırsız anlamda “nesne” terimini “U-nesne” olarak adlandırır. U-nesne’yi kullandığımız cümlelerin herkesçe anlaşılabilir olduğunu, dolayısıyla Thomasson’un U-nesne’nin kullanım koşulları olamayacağı düşüncesini eleştirir. Şu şekilde bir karşı örnek sunar:

“Yüksek Mahkeme tek bir nesne midir?”

Cümlede geçen “nesne” terimi ne S-Obje dir ne de C-obje. Buradaki “nesne” terimini hangi anlamda anlayacağız? “Yüksek Mahkeme” terimi tek nesneye mi atıf yapar yoksa oradaki yargıçlara mı? Korman’a göre terimin anlamı U-nesne dir. Korman’ın göstermek istediği, ontolojik tartışmaların önemsiz ve gereksiz olmadığıdır.

Biz “nesne” terimi hususundaki tartışmadan başka bir karşı argümana ulaşacağız.

Thomasson bir obje C-nesne ve S-nesne değilse kullanım koşullarının olamayacağını belirtmektedir. Eğer, Thomasson'un dilde uygulanma koşullarının olmadığını iddia edemeyeceği ve C ya da S obje olmayan bir terim bulabilirsek kolay ontolojiye karşı güçlü bir argüman bulabiliriz. Thomasson'un kullandığı bir örnek:

1. Masa düzeninde basitler vardır.
2. Masa düzeninde basitler varsa masa vardır.
3. Masa vardır.

Bu örnekte “basit” teriminin uygulanma koşulları nedir? “Basit” parçası olmayan bir nesnedir. Şöyle bir kullanım koşulu yazabiliriz:

B: “Parçaları olmayan “nesneler “vardır öyleyse basitler vardır.”

Bu cümlede “nesne” terimi S-nesne (orta ölçekte katı cisim) değildir. Aynı terim C-nesne de (kapsayıcı bir terim) değildir. Çünkü, C-nesne zaten uygulanma koşullarını sağlamış bir cins varlığa eşlik eder. Bu cümlenin iyi formüle edilebilmesi için uygulanma koşulları arasında “basit” terimi haricinde bir varlık türüne atıf yapmamız gerekir.

B*: “Parçası olmayan x ler vardır öyleyse basitler vardır.”

Eğer x yerine “parçacık” terimini koyarsak döngüsellığe düşeriz. Çünkü “parçacık” teriminin uygulanma koşulu basitlerdir. Basitleri parçacıkla, parçacığı basitlerle açıklamış oluruz. Sonuç olarak, böyle bir x varlığı yoktur. “Basit” zaten parçası olmayan en temel varlıktır. Bu durumda “nesne” terimini kullanmak zorunludur. Bu nesne, Korman'ın U-nesnesidir.

Dolayısıyla, Thomasson'un kolay ontoloji görüşlerine göre “basit” terimini iyi formüle edilebilecek bir uygulanma koşulu bulunmamaktadır. Sonuç olarak “Masa düzeninde basitler vardır” cümlesinin uygulanma koşulları tartışmalıdır. Thomasson'un örneği çelişkilidir. Çünkü “basit” teriminin var olup olmadığı

“kolayca” cevaplanamamaktadır.

Farzelim ki Thomasson konu örnekte “basit” değil “parçacık” terimini kullandı.

a. Masa düzeninde parçacıklar vardır.

b. Masa düzeninde parçacıklar varsa masa vardır.

“Parçacık” terimin kullanım koşulunu yazabiliriz: “Masa düzeninde kuarklar vardır öyleyse parçacık vardır. “Kuark” teriminin uygulanma koşullarını yazarsak, “basit” örneğine geri dönüyoruz : “Masa düzeninde basitler vardır öyleyse kuarklar vardır”. Basitlerin, uygulanma koşullarını Thomasson’un koyduğu kriterler göre tanımlayamıyoruz.

Günümüzde bilim, kuarkları bölemedi. Eğer, Thomasson dünyanın gunk bir dünya olduğunu iddia ederse bunu nasıl bilebildiğini sorarız. Dünyanın gunk olup olmadığı tartışılan bir olgudur. Dünyada basitlerin olup olmadığı sorusu cevaplanmış bir soru değildir. Dolayısıyla “Masa düzeninde basitler vardır” cümlesi de tartışılmaz bir gerçek değildir.

“Masa düzeninde basitler vardır.” cümlesi tartışılmaz bir gerçektir.

Masa düzeninde basitler vardır.” cümlesi tartışılmaz bir gerçek ise “Masa vardır” cümlesi analitik olarak doğrudur.

“Masa düzeninde basitler vardır.” cümlesi tartışılmaz bir gerçek değildir.

Sonuç: “Masa vardır” cümlesi analitik olarak doğru değildir.

Thomasson “Kolay ontoloji” çerçevesinde argümanları arzuladığı sonuçlara ulaşamamış gözükmemektedir. Ontolojik sorular kolayca yanıtı verilebilecek, ciddi tartışmalar gerektirmeyecek tartışmalar değildir.

3.5 NİCELEYİCİ DEĞİŞKENLİĞİ

Niceleyici Değişkenliği, ontolojik sorularda, tarafların niceleyici terimine ya da

kullandıkları bir yükleme, farklı anlam vermeleri sonucunda, dilsel bir tartışma yaptıklarını savunan bir görüştür. Niceleyici değişkenliğinin Hilary Putnam'ın "Kavramsal Realizm" fikrinden doğduğu söylenebilir. Putnam bu fikri şu şekilde ifade eder:

Tüm durumlar, farklı şekilde, doğru olarak tasvir edilebilir. Hatta holistik olarak, aynı bilgiyi taşıyan her tasvir, farklı şeyleri nesne olarak kabul edebilir...Nesne ve varlık kavramları farklı kullanımlara sahip olabilir, mutlak bir anlama sahip değildir (Hilary Putnam, 1987, p. 71.)

Putnam, bu durum için çok bilinen bir örnek verir: "Bill Clinton'ın burnuyla Eiffel kulesinin oluşturduğu bir nesne vardır." Bu cümle üniversaliste göre doğrudur. Nihiliste göre ise yanlıştır. Üniversalist "vardır" cümlesini her nesnenin birbiriyle bir nesne oluşturabileceği fikriyle yorumlamaktadır. Nihilist ise bu görüşe karşı çıkar. Dolayısıyla "vardır" cümlesine farklı anlam yüklemektedirler.

Realistler, bu fikri eleştirirler. Bu anlayışın kabülü "şeyler" in varlığının, bizim "varlık" kavramını nasıl yorumladığımıza, yani dilimize ya da düşüncemize bağlı olduğunun kabülünü gerektirecektir. Çünkü realizm, nesnelerin, dilimiz ve düşüncemizden, yani zihinden bağımsız olduğuna inanır.

Hirsch, realistlerin bu görüşüne karşı çıkar "Bill Clinton'ın burnuyla Eiffel kulesinin oluşturduğu bir nesne vardır." cümlesi, "vardır" ifadesinin farklı yorumlanmasıyla doğru ya da yanlış olabilir. Fakat niceleyici değişkenliği fikri hiçbir şekilde "Bill Clinton'ın burnuyla Eiffel kulesinin oluşturduğu bir nesne vardır." cümlesinin doğruluğunun dilsel kararlarımıza bağlı olduğunu söylemez." Böyle fikir -dilsel bir idealizm- saçmadır.

Niceleyici değişkenliği görüşünü savunan Eli Hirsch'ün görüşleri global değil lokal iddialardır. Tüm ontolojik tartışmaların dilsel olduğunu söylemez. Tartışma bazında deflasyonisttir. Nihilizm-Üniversalizm tartışmasını dilsel görürken Platonizm-Nominalizm tartışmasını dilsel görmez.

Hirsch ontolojiye karşıdır, sağduyu görüşünü savunur. Ana akım metafiziğin yaptığı ontolojik tartışmaları “sığ” bulur. Hatta gülünç derecede önemsiz olduğunu belirtir. (Hirsch, 2011) Hirsch’e göre günlük hayatta kullandığımız İngilizce’nin analiziyle sağduyuya aykırı olan ontolojik savların yanlışlığını kolaylıkla gösterebiliriz.

Niceleyici Değişkenliği görüşünün temel fikri, şöyle formüle edilebilir: Bir yapıya sahip olmayan aynı gerçekler, farklı varlık kavramlarıyla ifade edilebilir. Farklı türde niceleyiciler içeren bu ifadeler, herhangi bir yapıya sahip olmayan dünya gerçeklerini eşit şekilde doğru olarak belirtebilir... Nesnelerin varlığı hususunda birçok mümkün perspektif mevcuttur. Tümü aynı gerçekliği açıklamaya muktedirdir (Hirsch 2011s.68-71)

Bu alıntıda gördüğümüz üzere Hirsh’ün, gerçekliği, bir yapıya sahip olmayan, dağınık bir şey olarak görmekte olduğudur. Hirsch’e göre, biz bu gerçekliğe yapısını, kavramlarımızla sağlıyoruz. Dolayısıyla, farklı diller eşit derecede gerçekliği ifade etmektedir. Hirsch’e göre, birçok ontolojik sav, dünya hakkındaymış görüntüsü vermektedir ama, aslında dil ve dilin kullanımı ile ilgilidirler.

Yumruğunuzu sıkarken elinize bakın ve “yumruk” denilen bir nesne meydana gelip gelmediğini kendinize sorun...Bu soruyu sorduğumuzda, ilk aklımıza gelen düşünce: Burada derin ve teoritik bir şey olamaz. Gerçekler tam gözümüzün önündedir. Yapmamız gereken sadece dilimizde bu gerçekleri nasıl tanımladığımızı kendimize hatırlatmak. Wittgenstein’in dediği gibi, ancak bunu yaparak sözcüklerimizin kullanımlarını ve kavramlarımızın nasıl işlediğini berrak bir şekilde görebiliriz (Hirsch 2011s. 90)

Hirsch’e göre ontolojik tartışmalar önemsiz tartışmalardır. Aslından ontolojik bir tartışma hangi ifadelerin kullanılması ile ilgili dilsel bir tartışmadır. Bir tartışmanın “dilsel” olması, tartışan tarafların kendi dil sistemlerine göre, doğruyu konuşmalarıdır. “Şu koşul gerçekleşiyorsa, ontolojideki bir sorun dilseldir: Tartışan taraflardan herbiri diğerinin iddialarının, karşı tarafın kullandığı dilde doğru olduğunu görebiliyorsa” (Hirsch, 2011 ,s.221).

Bir dilsel tartışma şu şekilde tanımlanır: Tartışmada tüm taraflar, rakibinin kullandığı dilde, doğruyu söylediğine mutabıktır. Ontolojik bir tartışmayı yapanlar kendi dillerinde ontolojik savlarını doğru yapacak bir varlıksal niceleyiciye sahiptirler. Hirsch’de gerek Carnap gerek Putnam’dan etkilenecek bu konuda görüşünü şu şekilde belirtir:

Dünya farklı “varlık” kavramlarıyla doğru bir şekilde anlatılabilir...Farklı “nesne” kavramları farklı kavram şemalarında kullanılabilir. Tüm bu şemalar dünyanın tasvirinde yeterli olabilir. Metafizik olarak öncelikli bir “şey” kavramı olduğu fikrini makul bulmuyor ve reddediyoruz. (Hirsch 2011: 60, 139, 143)

Bir İngiliz ve bir Fransız denizci A köyünden B köyüne araba ile mi yoksa bisiklet ile mi gidileceğini tartıştıklarını varsayalım. İki köy arası mesafede 1.852 m olsun. Fransız denizciye göre yok bisikletle gidilebilir çünkü sadece 1 mildir. İngiliz denizci itiraz eder mesafe 1 milden fazladır.1.852 m bir mil değildir. Denizciler bu konuda anlaşamazlar. Fransız denizci “mil” kelimesini deniz mili olarak alırken İngiliz denizci kara mili olarak anlamaktadır (Swetly 2009). Tartışma iki köy arası mesafe değildir. Esas tartışma bir milin kara mı yoksa deniz mili mi olarak kabul edileceği üzerinedir.

Ontolojik tartışmalar “mil” kelimesinin “kara mili” ya da “deniz mili” ile eşanlamlı olup olmadığı tartışmasına benzer. Gerçekte tartışma, terimlerin ne şekilde kullanılacağı üzerinedir. Tartışma dilsel bir tartışmadır. Hirsch’e göre bir Platonist ve Nominalist “Sayılar var mıdır?” sorusuna cevap arayan bir tartışma yaptıklarında, esas tartışma “kullanılan ontolojik kelimeler, Platonist bir dildeki anlamlara mı sahiptir? Yoksa Nominalist dildeki anlamlara mı sahiptir?” tartışmasıdır. Hiç bir dil diğerinden üstün değildir. “Sayılar vardır” cümlesi Platonist dilde doğru olurken, Nominalist dilde yanlış olmaktadır.

Maddesel kompozisyon sorunu için de aynı örnek verilebilir. Nihilist “Bileşik nesneler yoktur” derken universalist “Herşey nesnedir” demektedir. Bu tartışma, sanıldığı gibi gerçekliğin yapısı ile ilgili bir tartışma değildir. İki tarafta kullandıkları kelimelere farklı anlamlar vermektedir. Tartışma, dilsel bir tartışmadır. Universalist “varlık” tanımına göre: Eğer F ifadesi bir şeye atıfta bulunuyorsa ve G ifadesi bir şeye atıfta bulunuyorsa, “F ve G den oluşan bir nesne vardır” cümlesi doğrudur. Nihilist’in varlık tanımına göre ise: Eğer F ifadesi ve G ifadesi bir birbirine bir şekilde bağlı (birleşik) bir şeye atıfta bulunuyorsa “F ve G den oluşan bir nesne vardır” cümlesi yanlıştır. Universalist “varlık” kullanımına U-kullanım, nihilistin kullanımına ise N-kullanım diyelim. “Bill Clinton’ın burnuyla Eiffel

kulesinin oluşturduğu bir nesne vardır.” cümlesi U-dilinde doğru olurken, N-dilinde yanlış olmaktadır. N-dilinde Clinton burnu ve Eiffel Kulesi’nden oluşan bir nesne olamaz.

Niceleyici değişkenliği’nin iki temel tezi bulunmaktadır.

1. Her ontolojik tartışmada, tarafların niceleyici ifadeleri, kendi savundukları teorilerini doğrulayacak şekilde yorumlayabileceği bir dil vardır.
2. Mümkün doğruluk koşulları eşit olan birçok ontolojik dil vardır. Tartışmada yapılan yorum ya da kullanılan diller birbirinden daha üstün değildir. Tüm bu mümkün doğruluk koşulları eşit olan diller eşit metafizik yeterliliğe sahiptir.

Birinci tez zayıf niceleyici değişkenliği, ikinci tez ise güçlü niceleyici değişkenliğidir. Birinci tez, ikincisi doğru olmadan doğru olabilir.

Eğer iki dil, ontolojik sorulara farklı cevaplar veriyorsa bu diller ontolojik olarak farklı dillerdir. Dil L1 de $\exists xFx$ doğruysa, L2 de $\sim\exists xFx$ doğruysa ontolojik olarak farklı dillerle karşı karşıyayız demektir (Tobiassen 2014).

Dünya “bir şeyin varlığı” ile ilgili farklı kavramlarla doğru olarak tanımlanabilir (Hirsch, 2011, s.68). Neyin var olduğu ile ilgili konuşmanın pek çok yolu vardır. Bunlar niceliksel olarak farklı olsalar da tasvirsel olarak aynıdırlar. Metafizik olarak öncelikli bir niceleyici yoktur. Neyin var olduğunu konuşmak için en üstün diyebileceğimiz bir dil olamaz. (Hirsch 2011, p. xii; 84).

Hirsch’ün ikinci tezi “dil tercihi” tezidir. Hirsch, dil tercihi tezinin temelini “Anlayış Argümanı”na dayandırır. (*Argument from Charity*). Hirsch’e göre, ya ontolojik tartışmaları yapanlar farklı diller konuşmaktadır ya da sağduyuya aykırı olan savlarının tümü yanlıştır. “Ya siz önemsiz ve yanlış iddialarda bulunduğunuz İngilizce dilinde konuşuyorsunuz, ya da herbiriniz kendi ontoloji dilinizde sıradan doğrular beyan ediyorsunuz, yani tartışmalarınız dilsel” (Hirsch 2011, s.xiii).

Ontolojik tartışmalar boş ve anlamsızdır. Dünyayı farklı şekillerde tasvir edebiliriz.

Bu tasvirlerden hiçbirisi birbirinden üstün olamaz. Farklı dilleri konuşabiliriz ama hiçbirimiz gerçekliğe daha yakın değiliz. Dolayısıyla ontoloji aslında dil seçimi ile ilgilidir. Dil seçimi yapıldığında neyin var olduğu tartışması, önemsiz bir konumdur. Hirsch'ün bu savlarında Carnap etkisini çok net bir biçimde görebiliyoruz.

Hirsch'e göre nihilist ve universalist arasındaki dilsel tartışma ancak sağduyu diline müracaat edilerek çözülebilir. Bu iki pozisyon dilsel bir tartışma yaptıklarına göre sağduyu ontolojisi doğrudur. Anlayışlılık prensibi gereği her ne kadar sıradan dilimize göre nihilist ve universalist savları yanlış olsa da, bu iki pozisyonun kendi dillerinde konu savlar doğrudur. Aslında iki pozisyon günlük dilimizi konuşmamaktadırlar. Bu diller günlük dilimizin birer türleridir. Bu dillerin cümlelerini günlük dilimize çevirerek aynı doğruluk koşullarına sahip olduklarını görebiliriz. Bu bize özel kompozisyon sorusu ile ilgili tartışmanın dilsel olduğunu gösterecektir.

Bir odada bir masa olduğunu düşünelim. Nihilist masaya bakıp “Masa düzeninde basitler var” diyecektir. Basitlerin varlığını da kabul eden universalist ise “Masa var” diyecektir. Aslında iki cümlemin de doğruluk koşulu eşittir. Masayı gördükleri durumda hiçbir olası dünyada kendi dillerinde birinin cümlesi doğrudurken, diğerinin yanlış olmayacaktır. Kendi dillerinde doğruyu söylemiş olacaklardır. Aynı koşul her iki cümleyi de doğru yaptığı için tartışma dilseldir. Sağduyu dilinde de “Masa vardır” cümlesinin doğrulanma koşulu aynıdır. Dolayısıyla iki dilin cümlesi de sağduyu diline “Masa vardır.” olarak derin ontolojik tartışmalar gerektirmeden, çok kolay bir şekilde çevrilebilir.

Gerek universalistin, bir insanın burnu ile Eiffel kulesinin birlikte bir nesne olduğunu söylemesi, gerek nihilistin masa diye birşeyin olmadığını söylemesi, sağduyuyu temsil eden günlük konuştuğumuz dilde yanlıştır. Sağduyu dili, burun ve kuleden oluşan bir nesne olmadığını, masaların ise var olduğunu söyler. Nihilist ve universalistin, sağduyu dilinin bu cümlelerini yanlış bulması anlayışlılık prensibine

aykırıdır (Horden,2015).

Ontolojik realist Peter van Inwagen’a göre yalnızca tek bir niceleyici anlamı vardır. Farklı dillere göre niceleyici anlamı değişmez. Her dil bu niceleyici anlamını taşır. Bu şekilde “Niceleyici Değişmezliği” görüşünü savunur.

Peter Van Inwagen, var olmanın, farklı anlamları olduğunu savlayan felsefi görüşleri eleştirir. Inwagen’a göre, “var olmak” bir “aktivite” değildir: Varoluşçular ve Heidegerci filozofların düşündüğü üzere insanın en genel aktivitesi “var olmak” değildir. “var olmak” bir fiil olabilir ama bu nefes almak gibi, koşmak gibi bir fiil olarak görülemez. Eğer insanın katıldığı bir en genel aktiviteden sözedilecekse “yaşlanmak” veya “yaşamak” gibi, bu aktiviteler var olmak ile eş görülemez. Herhangi bir aktiviteye katılım sağlamanın önkoşulu “var olmak” tır. Var olmadan bir aktivitede bulunamazsınız. Koşulun kendisi aktivite olamaz. Masa ve beni ayıran, farklı anlamda varlık olmamız değil, farklı doğalarımızın olmasıdır.

Varlık ve mevcudiyet aynı şey olduklarından “var olmak” tek anlamlıdır. Bazı filozoflar “var olmak” teriminin soyut cisimlere uygulandığında farklı, maddesel cisimlere uygulandığında farklı, zihinsel olgulara için farklı anlamları olabileceğini düşünmektedir. Inwagen’a göre bu yanlıştır. Biz bir rakamın, örneğin “6” rakamının farklı cisimlere uygulandığında farklı anlamlar kazandığını söyleyemeyiz. “Altı şiir”, “altı masa” ve “altı kuş” cümlelerindeki “altı” terimi farklı anlamlara gelmez. Sayılar herşeyi sayabilir. “Var olmak” kavramı da sayılarla ilgilidir. Örneğin “Cadılar yoktur” dediğinizde “cadı” sayısının “0” olduğunu söylemiş olursunuz. “Masa vardır” cümlesi ile masa sayısının en az “bir” olduğunu ifade edersiniz. Dolayısıyla “var olmak” farklı anlamlar taşıyamaz. Frege de aynı görüştedir: “Bir şeyin varlığını onaylamak sıfır rakamının reddedilmesidir.” Inwagen’ın Frege’den ayrıldığı nokta, Frege’nin rakamı kavramla özleştirmesidir. Frege için “Pegasus yoktur” demek “Pegasus” kavramının örnekleyenin sıfır olmasıdır. Inwagen için ise pegasusların sayısının sıfır olmasıdır. Çünkü kimse “masa vardır” derken masa kavramından bahsetmez. “Masa vardır” demek masaların sayısının sıfır olmaması

demektir (Van Inwagen 2009).

Putnam'ın iddiası, Quine'in “mevcut” ve “var olmak” ı aynı anlamda görmesinin yanlış olduğudur (Putnam 2005). Putnam evrensellere (*universal*) atıf yapan cümleler kullanmanın bir uzlaşım (*convention*) olduğunu vurgular. Putnam'a göre bunu “vardır” sözcüğünün evrenselleri kapsayacak şekilde anlamını genişleterek yaparız. Dolayısıyla evrensellerin gerçekten var olup olmadığını tartışmak aptalcadır. Ontoloji tartışmaları yapanlar, evrensellerin var olduğu uzlaşımının faydalı olup olmadığını soracaklarına, evrensellerin gerçekten var olup olmadığını tartışmaktadırlar. Putnam'a göre, örneğin Eiffel Kulesiyle bir insanın burnunun bir nesne oluşturmamasının bir yararı varsa, uzlaşımsal olarak bunu kabul edebiliriz.

Inwagen, var olmanın anlamının genişletilmesi için bir şeyin var olması gerektiğini belirtir. Eğer “kişi” kavramını kuruluşlara uygulayacaksak en az bir tane kuruluşun olması gerekir. Olmayan bir şeye doğru anlam genişlemesi yapamazsınız. “Vardır” sözcüğünün anlamını x'i kapsayacak şekilde genişletebilmek için önceden x'i varsaymanız gerekir: “Bir terimin anlamını mevcutta uygulandığı nesnelerin ötesinde genişletmek coğrafi sınırları genişletmeye benzer: Bir coğrafi bölgenin sınırını yeni bir bölgeye ancak o bölge halihazırda mevcutsa genişletebilirsiniz” (Van Inwagen 2009, p. 491).

InWagen, Putnam'ın kullandığı “anlam genişlemesi” ibaresi üzerinden yaptığı eleştirilerde haklı olsa da eleştirileri niceleyici değişkenliği görüşlerini etkilemez. Çünkü, Hirsch “anlam genişlemesi” ifadesini kullanmaz.

Cian Dorr, karşı bir örnek verir. İki dil olduğunu düşünün, bu dillerden biri astronomi açısından fakir bir dil (Dil-1) ve diğeri günlük konuşulan İngilizce (Dil-2) olsun. Dil-1 belli bir mesafe ötesini nicelemiyor, örneğin sadece dünyadaki varlıkları nicelerken, güneş, gezegenler ve galaksileri nicelemiyor. Dil-2 ise dünya ve tüm uzayı nicelemektedir. İki filozofun Dil-1 ve Dil-2 dillerini pratik yönden

değil, teorik yönden tartıştıklarını düşünelim. Hangi dilin gerçekliğe daha uygun olduğunu tartışsınlar. Filozoflardan biri deflasyonist bir şekilde tartışmanın anlamlı olmadığını, birşeylerin var olup olmadığının niceleyicinin anlamına bağlı olduğunu söylüyor. Dorr’a göre, tartışmayı niceleyici kapsamında anlam farkı varmış gibi algılamamamız gerekir. Çünkü aslında Dil-1’in yaptığı niceleyicinin alanını sınırlamaktır. “Dünyanın ötesinde uzayda galaksiler var” cümlesi Dil-1 de bu cisimler yok diye değil, Dil-1galaksileri nicelemediği için yanlış olacaktır. Aynı cümle Dil-2 de doğru olacaktır çünkü galaksiler vardır.

Bu tür bir durumda, geniş bir alanı niceleyen dil, daha üstün konumda olacaktır. Özetle “F” varlığını içeren bir dil varsa ve “F” varlıklarını dışlayan bir dil varsa, “F”i içeren dil daima daha üstündür: Eğer “F” lere nicelemek olanaklıysa bu nicelenecek “F” ler, varsa olanaklıdır. Bu düşünce “Maksimalizm” olarak adlandırılır (Dorr, 2005).

Daha önce değindiğimiz üzere, Hirsch bu soruna çözümü “Eşdeğer Doğruluk Koşulları” kavramıyla bulur. Dilsel bir tartışmada iki dilin doğruluk koşullarının eşdeğer olması gerekir. Nihilistin dilinde “Masa düzeninde basitler var” cümlesi hangi koşullarda doğruysa, sağduyu dilinde “Masa vardır” cümlesi doğru olacaktır. Konu cümleler eşdeğer doğruluk koşullarına sahiptirler. Herhangi bir mümkün dünyada bu cümlelerden biri doğruyken diğeri yanlış olamaz.

Hirsch’e göre doğruluk koşullarının eşdeğer olması iki dil arasında cümle çevrimini sağlayacaktır. Nihilist dilindeki “Masa düzeninde basitler var”, sağduyu dilinde “Masa vardır” cümlesine çevrilebilir. Tersisi de doğrudur. Fakat Hirsch’ün savlarının lokal olmasının bir sebebi de bu sorundur. Çünkü bu olgu her zaman doğru olmaz. Örneğin platonist ve nominalistin, sayıların varlığı üzerine tartışmalarında, iki dil arasında her cümle birbirine çevrilemez. Hirsch bu iki dilin eşdeğer doğruluk koşulları olmadığını söyler.

Matty Eklund’a göre (Eklund,2009) sayıların varlığını kabul eden platonist Lp dilinde bir Sp cümlesi olsun. Örneğin “2 bir asal sayıdır.” Bu cümle Lp de doğrudur. Fakat aynı cümle sayıların varlığını kabul etmeyen nominalist dilde Ln de yanlış olacaktır. Bu durumda nominalist, Lp dilindeki Sp cümlesi için ne düşünecektir?

Deflasyonistlere göre Sp nin Lp dilinde doğru olduğunu düşünecektir. Fakat Sp cümlesinin doğru olabilmesi için “2” teriminin bir şeye atıf yapması gerekir. Bu durumda nominalist tartışmayı kaybeder. Çünkü “2” teriminin referansının olması sayıların varlığını gösterir. Eklund “anlamsal argüman” dediği bu ilkeyi şu şekilde dile getirir:

(T) Herhangi bir dilde F(a) formundaki bir cümlenin doğru olabilmesi için tekil terim olan “a” nın bir varlığa atıf yapması gerekir.

Konumuz olan maddesel kompozisyon açısından karşılaştırsak nihilist, universalistin “Masa vardır” cümlesinin universalist dilinde doğru olduğunu söyleyecektir. Nihilist kendi dili aracılığıyla universalist dil hakkında konuşacaktır. Yani nihilist dil, metadil olacaktır. Bu durumda Nihilistin T ilkesini reddetmesi gerekir.

“Kar beyazdır” cümlesi Türkçede doğruyken “Snow is white” cümlesi İngilizcede yanlış olamaz. Önergelerin doğruluğu dile getirildikleri dillerden bağımsızdır. Eklund’a göre aynı mantıkla “2 asal sayıdır” bir önermedir. Dolayısıyla Platonist dilde doğruysa her dilde doğru olması gerekir.

Deflasyonistler bu sorunla ilgili olarak niceleyicideki anlam farklılığının isim ve yüklemelerinde anlamını değiştirdiğini belirtirler. Eğer farklı ontolojik dillerde “a” terimi bir şeye atıf yağıyorsa bu “şey” in bile dillerde anlamı değişecektir. Hirsch’e göre “atıf” teriminin bile farklı anlamı olabilir. Cümle ve yüklemelerin anlamları niceleyici ile yakından ilişkilidir (Hirsch,2011, p. 181). Bir dilde kullanılan “yeşil”

yüklemi diğer dilde farklı anlamda olabilir.

Deflasyonistlerin bu cevabı başka bir açıdan kendilerini vurur. Çünkü eğer nihilist ve universalist farklılığı sadece niceleyici için geçerli olmayıp “masa” terimi için de geçerli ise, bu bir dilsel tartışma olabilmekte ama ontolojik bir sonucu kalmamaktadır. Konu, x’lerin var olup olmaması değil x’lere farklı anlam vermemiz olmaktadır. Deflasyonistlerin, Eklund argümanına karşı yeterli bir cevabı olmadığı gözükmemektedir.

Ted Sider, deflasyonistleri, ontolojik soruların kendisinde bir sorun olduğunu düşünmeleri kapsamında, pozitivistlere benzetir. Deflasyonistler, kavram analizi hakkında soruların ötesinde, ontolojik soruların önemli olduğuna inanmazlar. Ortada “masa düzeninde basitler” varsa bu basitlerin “masa” oluşturup oluşturmadığını sormak ciddi bir soru olamaz. Sider, bu tip soruların derin ve ciddi tartışmalar gerektiren sorular olduğunu düşünür.

Bu kapsamda SCQ’yu ele alır. Bazı deflasyonistler, nihilist ve universalistin farklı önermede bulundukları ve kendi dillerinde ikisinin de doğru olduğunu iddia eder ve tartışmayı dilsel görürler. Bazıları ise nihilist ve universalistin aslında aynı önermeyi dile getirdikleri, dolayısıyla sorunun cevabının önemsiz derecede kolay bir cevabı olduğunu savunurlar.

Sider, ilkönce tartışmayı dilsel görülmesini ele alır. Nihilist için PWI kısaltmasını, universalist için DKL kısaltmasını kullanır. (Peter Van Inwagen ve David Lewis isimlerinin kısaltmaları). Eğer deflasyonistlerin düşündüğü gibi PWI ve DKL “Masa vardır” cümlesini farklı anlamda kullanıyorlarsa, bu anlam farkı, hangi terimden ileri gelmektedir? “Masa” terimini farklı anlamlarda kullanıyor olabilirler mi?

Sider bu durum için İngilizce’deki “bank” sözcüğü örneğini verir. Parktaki bir “bank” ile bir finansal kuruluş olarak “bank” (banka) sözcüklerinde bulunan anlam

farkı “Masa” teriminde de var mıdır? Dilde bu tür olgular yaygın olsa da, PWI-DKL örneğindeki durum böyle değildir. Çünkü PWI ve DKL bir şeyin masa olabilmesi için hangi koşulların gerektiği konusunda anlaşmazlıkları yoktur. Onların tartıştıkları, bu koşulları karşılayan bir şeyin olup olmadığıdır.

Sider’a göre, DKL’nin “Masa vardır” cümlesi ile kastettiği: “Masa düzeninde basitler kolleksiyonu (toplamı) vardır” cümlesidir. PWI cümledeki bu “kolleksiyon” terimine karşıdır. Basitler bir kolleksiyon oluşturmaz. Nihilist bir şeyin masa olabilmesi için, basitlerin bir kolleksiyonunun olmasında üniversalist ile hemfikirdir. Fakat, basitlerin bir kolleksiyon oluşturmadığını dolayısıyla “masa” olma koşullarını hiçbir şeyin karşılamadığını savunur.

Özetle, Sider’a göre PWI ve DKL “masa” teriminin anlamı konusunda bir anlaşmazlık yaşamazlar. Bu sav için başka kanıtlar da bulabiliriz. “Masa” teriminin geçmediği diğer cümlelere bakabiliriz. Dünyada sadece iki basitin olduğunu düşünelim, PWI bu cümleyi yanlış bulurken, DKL bu cümleyi doğru bulacaktır. Dolayısıyla anlaşmazlıkları “Masa” teriminin anlamı üzerine değildir.

$$\exists x \exists y \exists z (x \neq y \ \& \ x \neq z \ \& \ y \neq z)$$

Sider, ikinci olasılık olarak niceleyici üzerine bir anlam farklılığı olup olmadığını inceler. Sider’a göre dilin uzlaşım sal bir olgu olması sebebiyle farklı anlamlarda niceleyici olması doğaldır. Genelde bu anlam farklılığı, niceleyicilerin tanım kümesi (domain) arasında görülmektedir. Eğer üniversalistin niceleme yaptığı kümenin, nihilist kümeden daha büyük olduğunu kabul edersek, nihilist kendi dilinde şu cümleyi kurmak durumunda kalacaktır: “DKL “varlık” terimi masaları da içeren daha büyük bir kümeye niceleme yapmasından kaynaklanır” (Sider, 2009).

Fakat nihilist bu cümleyi kuramaz. Kurarsa kendi dilinde masaları da içeren büyük bir tanım kümesi olduğunu bizzat kabul etmiş olur. Dolayısıyla niceleyici değişkenliğini savunanlar “tanım kümesi” olgusu ile niceleyici anlam farklılığını, tutarlı bir şekilde açıklayamazlar. Bunun yerine “tercüme” terimine

başvurmalıdır.

İki dil farklı niceleyicileri olup aynı önermeyi ifade ediyorlarsa, bu iki dildeki cümlelerin birbirlerine çevrilebileceği bir fonksiyon olması gerekir. Hirsch SCQ tartışması ile ilgili şu tercümeyi önerir.

Üniversalist “F ve G nesnelerinin bir füzyonu vardır” cümlesi nihilist diline “F ve G vardır” diye çevrilir. Sider bu çevirinin yanlış olduğunu belirtir. Çünkü üniversalistin cümlesinde üç nesne varken, nihilist kurduğu cümlede iki nesneye atıf yapmaktadır. Tercüme sürecinde üniversalistin cümlesi anlam kaybına uğramaktadır. Bu sebeple nihilist ve üniversalist tartışması deflasyonistlerin iddia ettiği gibi dilsel bir tartışma değildir.

Ted Sider, zayıf niceleyici değişkenliği argümanını kabul etmektedir. Güçlü niceleyici değişkenliği argümanını ise reddeder. Güçlü niceleyici argümanı aynı doğrulanma koşullarına sahip dillerin arasında metafizik bir öncelik bulunmamasıdır. Sider’a göre niceleyicinin birden fazla anlamı olabilir. Birden fazla ontolojik dil olabilir fakat bunlardan biri metafizik olarak önceliklidir. Yani ontolojik olarak “en iyi” diye nitelendirebileceğimiz bir dil vardır. Sider bunu “*Ontologese*” olarak adlandırır.

Bir temsilin başarılı olması için doğru olması yetmez. Aynı zamanda bu temsilin doğru kavramları da kullanması gerekir ki kavramsal yapısı gerçekliğin yapısıyla uyusun. Dünyanın kitabını yazmak için nesnel bir yol vardır (Sider 2011, p. vi)

Ontolojik doğrulamanın doğru kavramlarla yapılması gerekir. Kavramlarımızın doğruluğunun ölçüsü ise kavramsal yapının, dünyanın yapısı ile denk düşmesidir. Görüldüğü üzere Sider için “yapı” kavramı başat konumdadır: “Yapı kavramının önemini vurgulamak, genelleştirmek, doğasını araştırmak, onu metametafiziğin temeli yapmak ve onun terimleri ile metafiziği tekrar kavramlaştırmak arzusundayım” (Sider 2011, p. 5).

Sider için “yapı” kavramı primitif bir kavramdır. Dünyanın bir yapısı vardır. Bu yapıyı bize en yakın açıklayacak dil, en iyi dilimiz olacaktır. Bir kavramın dünyanın yapısını daha iyi yakaladığını nasıl anlayacağız? Bu noktada Sider “temel” terimine başvurur. Bazı kavramlarımız diğerlerinme göre daha temeldir.

Farklı ontolojik diller olsa da doğruluk kriteri bu dilleri eşdeğer görmemizi sağlamaz. Dünyanın yapısını en iyi şekilde yakalayan bir dil vardır. Bu dil gerçekliği tanımlamada doğru kavramları kullanmaktadır. Bu şekilde kavramsal yapısı, dünyanın yapısını en iyi kavrayan bir dil olacaktır. Dünya ve dilin kavramsal yapısı bir şekilde eşleşecektir.

Fizik biliminin dili, bize dünyayı en iyi yansıtan dildir. Tabi ki fizik dilini kullanmak zorunlu değildir. Doğrular başka dillerde de ifade edilebilir. Fakat fizik dili dünya hakkında en temel kavramları kullanarak “yapı” hakkında bilgi verir. Bu sebeple diğerlerinden öncelikli bir dildir. Bu şekilde Sider güçlü niceleyici değişkenliği tezini reddeder. Özetle, Sider için farklı anlamda niceleyici kullanan diller olabilir. Fakat bu diller dünyanın yapısını kavramada eşit değildir.

Hirsch’e göre tartışmanın dilsel olabilmesi için, nihilist ve universalistin kurduğu cümlelerin eşdeğer doğruluk koşullarına sahip olması gerekir. Nihilistin F nesnesine bakıp “Masa şeklinde basitler var” dediğinde universalist de aynı F nesnesine bakıp “Masa var” demektedir. Dolayısıyla bu iki cümlelerin doğrulanma koşulları aynıdır. Niceleyici değişkenliğini savunan felsefecilere göre nihilistin ve universalistin F nesnesini gördüğü ve bu iki cümleden birinin yanlış olduğu mümkün bir dünya olamaz. Fakat böyle bir dünya vardır. Nihilizm bölümünde gördüğümüz üzere gunk dünyası, tüm nesnelerin parçasının olduğu, basit nesnelerin olmadığı bir dünyadır. Böyle bir dünyada basitlerin olduğunu iddia eden nihilizm yanlıştır.

Bir gunk dünyasında nihilizm F nesnesini görüp “Masa şeklinde basitler var” dediğinde bu cümle yanlış olurken, aynı dünyada universalistin F ile ilgili kurduğu

“Masa var.” cümlesi doğru olacaktır. Dolayısıyla nihilist ve universalistin doğrulanma koşulları denk değildir. Hirsch’e göre tartışmanın dilsel olabilmesi için doğrulanma koşullarının denk olması gerekiyordu. Bu sebeple nihilist ve universalist arasında yapılan tartışma dilsel değildir. Hirsch’de bunu kabul eder. Ancak, universalist ve nihilistin basitlerin varlığını kabul etmeleri durumunda tartışma dilseldir. (Hirsch 2011: 145, n. 2, 164, n. 29, 197, n. 1, 201, n. 7). Tabiki bu durum şu şekilde bir kaygıya yol açmaktadır: Tartışmanın dilsel olmadığını gösteren bir P argümanı bulduğumuzda Hirsch, bu seferde “P argümanı haricinde tartışma dilseldir.” mi diyecektir? Bu bölümdeki belirtilen tüm bu argüman ve karşı argümanlar neticesinde biz, gerek kolay ontoloji gerekse niceleyici değişkenliği pozisyonları çerçevesinde öne sürülen deflasyonist görüşleri tutarlı bulmuyoruz. Bu kapsamda maddesel kompozisyon sorunu dilsel olmayıp derin tartışma gerektirmektedir.

3.6 SINIRLI KOMPOZİSYON

Sınırlı kompozisyon görüşlerinin SCQ’ya verdiği cevap “bazen” dir. Kompozisyon bazen oluşur bazen oluşmaz. Bu cevap *sağduyusal* bir cevaptır. İlk inceleyeceğimiz seçenek “temas” tır.

Temas (Contact): Buna göre x’lerin bir nesne yani y oluşturması için gerekli olan durum, temasta olmalarıdır. Temas varsa kompozisyon oluşur yoksa kompozisyon oluşmaz. Inwagen’in “Material Beings” kitabından bir örnek verelim:

Şekil. 3.1: *Temas*

3	5	7	9	2	4
---	---	---	---	---	---

Bu şekle göre 3,5,7 ve 9 bloku bir nesnedir çünkü temastadır. Aynı şekilde 2 ve 4

bloku da bir nesnedir. Fakat bu iki blok temasta olmadığı için bir kompozisyon oluşturmazlar. 5 ve 7 bir nesne oluştururlar. Bu nesne “57” dir. 57 ise 3 ile temastadır. Bununla birlikte 3, 5 ve 57 temasta değildirler. Çünkü 5 ve 57 mekansal olarak çakışır. Dolayısıyla x’lerin temasta olabilmesi için mekansal olarak kesişmemeleri gerekir (Van Inwagen,1990).

Temas görüşü sağduyusal gözüktüğü de bilimin verilerine uygun düşmez. Çünkü nesneleri oluşturan parçacıkların mikro boyutlarına göre çok büyük boşluklar içerdiğini biliyoruz. Dolayısıyla parçacıklar birbirleriyle temasta değildir. Bu anlamda temasın hangi mesafede gerçekleşeceği bile muğlaktır.

Birbiriyle el ele tutuşan bir halay ekibi bir nesne midir? Ekibin her üyesi birbiriyle temastadır. Ya da birbirleriyle tokalaşan iki insan bir nesne haline mi gelmiş olur? Bu soruları sağduyusal açıdan cevaplırsak, cevap olumsuzdur.

Ayrıca temas halinde olmayıp nesne olarak gördüğümüz cisimler vardır. Daha önce belirttiğimiz üzere atomlar temas halinde değildir. İnsan, temas halinde olmayan atomlardan oluşur ama bir nesnedir. SCQ’nun cevabı temas görüşü olamaz.

Bağlama (Fastening): Temastan daha kuvvetli bir şekilde birbirine bağlı cisimler kompozisyon oluşturmaz mı? Bu görüşe göre iki cisim birbirlerinden belli bir kuvvetin basitçe ayıramayacağı şekilde temastaysalar birbirlerine bağlıdır. Öyle ki onları ayırmaya çalışmak kırılmalarına ya da deforme olmalarına sebep olsun. Bu duruma, bir somuna sıkıştırılmış “vida-somun ikilisi” ya da bir “ev” verilebilir.

Bilimsel olarak temas görüşüne göre daha makul bir görüştür. Nesnelerin atomların birbirini kuvvetle çektiğini biliyoruz. Ayrıca evrende yerçekimi kuvvetiyle her nesne birbirini çekmektedir. Fakat, buradan yola çıkarak tüm bir evren nesne denilemez.

Ayrıca bağılı halde olmayıp nesne olarak gördüğümüz cisimler vardır. Örneğin bir takım elbiseyi tek bir nesne olarak görebiliriz. Fakat ceket ve pantolonun birbirine bağılı olduğunu söyleyemeyiz. SCQ'nun cevabı bağlama görüşü olamaz

Yapışma (Cohesion): İki cisim arasındaki kuvveti daha da artırabiliriz. Tokalaşan iki insanın ellerinin birbirine çok güçlü şekilde yapıştırıldığını düşünelim. Bu iki insan tek bir nesne haline gelmeyecektir. Kaldıki bu iki elin arasında yapıştırıcı olacağı için üç nesneden bahsetmek gerekir. Bu sebeplerle SCQ'nun cevabı yapışma görüşü olamaz.

Kaynaşma (Füzyon): Yine iki insanın ellerinin ameliyatla birbirlerine dikildiğini düşünelim. Bu durumda bu iki insan tek bir nesne haline gelmeyecektir. Dolayısıyla, iki cisim arasındaki teması, kuvvetleri ya da çekimi ne kadar artırırsanız artırın SCQ sorusuna cevap olamayacaktır. Bu sağduyusal cevapların yetersizliği karşısında revizyonist metafizik görüşler ortaya çıkmıştır.

Seriler Çözümü (Serial Response): Bu görüşe göre SCQ'nun tek bir cevabı olamaz. Farklı türde nesneler için farklı kompozisyon şartları olabilir. Yukarıda bahsedilen çözümler farklı durumlarda uygulanabilir. Bir durumda kompozisyonun sebebi bağlanma olurken bir başka durumda temas olabilir. Her tür varlık için farklı bir çözüm bulabiliriz. Tüm bu çözümleri birleştirirsek SCQ'ya yanıt vermiş oluruz. Bu yanıtlar bir seri oluşturacaktır.

(Seriler) Zorunlulukla, her kesişmeyen x ler için, bu x lerden oluşmuş bir nesne vardır ancak ve ancak, ya x ler $F1$ dir ve aralarında $R1$ ilişkisi vardır veya x ler $F2$ dir ve aralarında $R2$ ilişkisi vardır veya... x ler F_n dir ve aralarında R_n ilişkisi vardır. (Markosian, 2008)

Başka deyişle bu çözüme göre SCQ cevabı: İnsanın kompozisyon oluşturma şartları + Masanın kompozisyon oluşturma şartları + Arabanın kompozisyon oluşturma

şartları... Doğal olarak bugüne kadar hiçkimse böyle bir çözümü tamamlamamıştır. Tek bir tür için bile örneğin masa ya da insan bu tanımlama yapılamamıştır.

Bu görüş muğlaklık problemini çözemez. Örneğin bazı cisimler temas ile oluşuyorsa yine temasta olan bazı cisimler neden nesne oluşturmuyor? Çekiç ve sapı temas ile bir nesne oluşturlarken, birbirine temas eden iki insan neden nesne oluşturmuyor? Seriler çözümü buna cevap veremez.

Bu sağduyusal cevapların yetersizliği karşısında revizyonist metafizik görüşler ortaya çıkmıştır.

3.7 KABA GERÇEKLİK GÖRÜŞÜ (*Brutal Fact*)

Ned Markosian'ın öncülüğünü yaptığı bir görüştür. Markosian SCQ 'ya verilen üç cevabı, -yani Nihilist, Organizmacı ve Üniversalist- tatmin edici bulmaz. Nihilist ve Organizmacıların, dağ, taş, masa gibi günlük hayatımızda algıladığımız nesnelerin olmadığını iddia etmesi ve üniversalistlerin ise Eifel kulesi ve burnumun bir nesne olabileceği gibi, garip nesneleri kabul etmesini sağduyuya aykırı bulur. Kaba Gerçeklik görüşüne göre SCQ'ya verilecek sistematik bir yanıt yoktur.

Markosian'a göre herşeyden önce SCQ'ya verilen cevap doğru ve bilgilendirici olmalıdır. Bilgilendirici bir cevabın nasıl olması gerektiğini tanımlar:

S1- Zorunludur ki, tüm x ler için, x'lerden oluşan bir nesne vardır ancak ve ancak x lerin parçaları olduğu bir y varsa ve x lerin ikisi birbiriyle kesişmiyorsa ve y' nin her parçası en az x lerin biriyle kesişiyorsa.

A cevabı SCQ 'ya verilen önemsiz (bilgilendirici olmayan) cevaptır=_{df} (i) A cevabı (S1) in bir örneği ise, ve (ii) A cevabında “ancak ve ancak” tan sonraki ifade “x

lerden oluşan bir nesne var” ifadesiyle eşanlamlı (sinonim) ise

Mereolojik bir ilişkiyi eşanlamları olan mereolojik ifadelerle tanımlamak doğru olsa bile bilgilendirici olmayacaktır. SCQ’ya doğru ve bilgilendirici olan bir cevap verilmesi gerekir. “Kompozisyon nedir?” sorusuna verilecek cevap mereolojik terimler içermemelidir.

SCQ’ ya genel bir cevap bulamamak da dünyadaki tüm nesnelerin oluşumunu tek tek listeleyemez miyiz? “Sonlu uzunluk” ile kastedilen dünyadaki tüm kompozisyon-parça ilişkilerinin listelenmesinin sonsuz uzunlukta bir cümleye yol açacağıdır.

Markosian, yukarıda belirtilen kompozisyon sorularına verilecek doğru, bilgilendirici ve sonlu uzunlukta bir cevabın olmadığını öne sürer. Markosian, kaba gerçeği (*Brute Fact*) aşağıdaki gibi tanımlar.

F bir kaba gerçektir= F bir gerçektir ve F bir diğer gerçek veya gerçeklerle elde edilemez.

Bu tanımla birlikte Markosian tezi aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

Kompozisyon Olgusunun Kaba Gerçekliği: Tüm x ler için, eğer x lerden oluşan bir nesne var ise, x lerden oluşan bir nesne olması kaba bir gerçektir. Kompozisyon başlı başına bir gerçekliktir. Kompozisyonun nasıl oluştuğu sorusuna başka gerçekliklerle cevap verilemez.

Kaba Gerçeklik görüşü metafizikçiler arasında popüler değildir. Çünkü SCQ sorusu anlaşılır bir sorundur ve bir cevabı olması gerektiğine inanılmaktadır. Bu metafizikçilere göre, kompozisyon, kaba gerçeklik olarak kabul edilebilecek türde bir olgu değildir. Bazı parçacıklar, nesne oluşturken bazılarının oluşturamaması gerçeği izaha muhtaç bir durumdur.

Kaba Gerçeklik görüşü sonsuz sayıda kompozisyon ilişkisine yol açar. Bu açıdan

ontolojik olarak ekonomik olamaz.

En önemli itiraz Ted Sider'dan gelmiştir (Sider,1997 s. 197–231). Bu görüşe göre, Kaba gerçekçi, iki nesnenin bir diğer nesneyi oluşturduğu durumlar olduğu gibi oluşturmağı durumlar olabileceğı görüşünü savunmak zorundadır. Bu şekilde kompozisyonun oluştugu ve oluşamadığı iki durum düşünelim. Bu iki durum bir seri ile birbirine bağlanabilir. Bu serinin bir ucunda kompozisyon oluşmuşken diğer ucunda kompozisyon mevcut değildir. Birbirinin kopyası iki durum kompozisyon şartları olarak farklılık arzedecektir. Bu durum açıklanamayacağı için kaba gerçeklik görüşü yanlıştır.

Sider itirazı için verilen klasik örnek bir insanın öldükten sonra yakılmasıdır. İnsan vücudu yaşarken bir nesne iken yakıldıktan sonra bir nesne oluşturmamaktadır. Birinci duruma A1 ve ikinci duruma A2 diyelim. Sider'a göre A1durumunu A2 durumun bağlayan bir seri olgu vardır. Bu olgular birbirine fazlasıyla benzerdir. Yani A1, A2 ye giderken bu seri hangi noktada kompozisyon olmaktan kompozisyon olmamaya geçmiştir. Böyle bir geçiş noktası olmalıdır. Kaba gerçeklik görüşü böyle bir durumda herhangi bir açıklamaya gerek duymaz. Halbuki Sider'a göre bu durum için bir açıklama olmalıdır.

Markosian, Sider'ın belirttiğı durumun kaba gerçekliği yanlışılamadığı görüşündedir. Her türlü seride geçiş noktaları olabilir. Tek bir atomun bile konumundaki değişiklik kompozisyonun oluşumunda fark yaratabilir. Elbette, tam olarak bu noktayı bilemeyiz. Böyle bir noktanın bir şekilde olduğunu bilmemiz daha fazla bir açıklamayı gerektirecek bir durum değildir. Bu durum kaba bir gerçekliktir (Markosian, 1998, s.37). Her ne kadar Markosian, kendi pozisyonunun sağduyuya uygun olduğunu belirtse de kaba gerçeklik görüşü sağduyuya aykırı gözükmektedir. Sıradan insana, Eiffel kulesi ve bir insanın saçının bir nesne oluşturduğu fikri saçma gelmektedir. Ama yine aynı sıradan insane Eiffel kulesinin neden bir nesne olduğunu sorduğunuzda bunun açıklamasının olmadığını, bunun kaba bir gerçeklik olduğunu söylemeyecektir. Yukarıda belirttiğimiz, temas, bağlanma gibi

özüm1erden bahsedecektir.

4.MEREOLOJİK MONİZM

Monizme göre gerçeklikte yalnızca tek bir somut nesne vardır: Evren. Buna göre evren parçalardan oluşmaz, tek bir basit nesnedir. Esasında monizm bir nihilizm türüdür. Üç tür nihilizmden bahsedebiliriz: Basitleri noktasal boyutta gören minimal nihilizm, evrende tek bir basit olduğunu belirten monizm ve bu ikisi arasındaki nihilist anlayışlar (basitleri uzamlı gören görüşler gibi). Monizmde, nihilizmde olduğu gibi evrende bileşik nesneler yoktur. Nihilizmde çoğul olan basit sayısı monizmde tektir. Evren mereolojik olarak basittir.

Minimal nihilist bileşik nesnelerin olmadığını belirterek, bileşik nesnelere atıf yapan cümleleri açılımlar. “Masa” sözcüğü “Masa düzeninde basitler” olarak çevrilir. Aynı mantıkla monizm, konu cümleyi “Dünya masa özelliği gösteriyor” olarak çevirecektir. Her ikisi için bileşik nesne bir göz yanılsamasıdır.

Daha önce “Nihilizm” bölümünde nihilizme karşı argümanları belirttik. Kısaca özetlersek monistler, diğer nihilizm türlerini yanlışlarken aşağıdaki argümanları kullanırlar. Bu şekilde en tutarlı nihilizmin monizm olduğunu savunurlar.

4.1 MONİST ARGÜMANLAR

Uzamlı Basitler: Uzamlı maddesel nesneler noktasal basitlerden oluşurlar. Noktasal basitlerin boyutu yoktur. Tüm noktasal basitleri toplasanız boyutu sıfır olacaktır. Fakat noktasal basitler süreklilik arzetmez. Bu sebeple uzamlı bir cisim oluşturabilirler. Bununla birlikte, yoğunluk, kütlenin hacme bölümüdür. Noktasal basitin hacmi sıfır olduğu için yoğunluğu sonsuz olması gerekmektedir. Ama bir nesnenin yoğunluğu sonsuz olamaz. Dolayısıyla Minimal nihilizm yanlıştır.

Nihilizm bölümünde belirttiğimiz üzere basitlerin uzamlı olması da çeşitli sorunlara

yol açmaktadır. Bunlardan en önemlisi uzamlı basitin bölünememesi iddiasıdır. Basitin kapladığı uzay bölünebilirken, neden basitin bölünemeyeceği hususunda güçlü argümanlar yoktur.

Gunk Argümanı:

- a. Nihilizm doğruysa zorunlu olarak doğrudur
- b. Nihilizm zorunlu olarak doğruysa tüm mümkün dünyalarda doğrudur.
- c. Eğer dünyamız gunk özelliğindeyse basitler yoktur. Herşey bileşiktir.
- d. Gunk bir dünya mümkündür.
- e. Nihilizm zorunlu olarak doğru değildir.

Gunk bir dünya mümkündür çünkü düşünülebilirdir. Bilimin ilerlemesinde mikro parçacıkların giderek bölünebildiğini görüyoruz. Bu bölünme bir noktada durabilir ama sonsuza kadar bölünmesini sürdürme olasılığı da vardır. Dolayısıyla evren gunk bir evren olabilir.

Monizm için ise gunk bir problem değildir. Evren basittir. Evrende gördüğümüz çoğul yapı bir ilüzyondur. Parça olarak gördüğümüz herşey evrenin farklı bölgelerinde farklı özellikler bulunmasıdır. Gunk evrenin bir özelliğidir. Bu özellik evrenin tek bir nesne olmasını engellemez.

Junk Argümanı: Nihilist için gunk nasıl problem yaratıyorsa, Monist için de junk bir dünya benzer bir problem yaratmaktadır. Junk bir dünyada herşey bir başka şeyin parçasıdır. Dolayısıyla herşeyi kapsayan evrensel bir nesne (U) olamaz.

Monistler buna cevap olarak junk bir dünyanın *düşünülemez* olduğunu savunurlar. Çünkü junk bir dünyayı düşünmek demek junk bir bütünü, junk bir nesneyi düşünmek demektir. Fakat junk bir dünyada bir nesneden bahsedilemez. Bu bir çelişki oluşturur. Schaffer bu hususu vurgular: “Hiçbir evren -Eğer evren dediğimizde somut bir kosmostan bahsediyorsak- evrensiz bir junkı içeremez.

Çünkü junkı kapsayan bir evren başka bir evrenin parçası olamaz” (2010, s. 65).

Zuhur eden özellikler: Nihilizm bölümünde gördüğümüz üzere çeşitli olgular sadece mereolojik basitlerin ilişkileri ile açıklanamamaktadır. Özellikle zihin ve kişi gibi olgular basitleri aşan özellikler göstermektedir. Bu durum Merricks ve Inwagen gibi metafizikçilerin yarı nihilist bir pozisyon benimsemelerine yol açmıştır. Schaffer gibi bazı metafizikçileri ise monizme yöneltmiştir.

4.2 VARLIK MONİZMİ

Monizme göre masa, sandalye, gezegen ve diğer nesneler yoktur. Tek bir nesne vardır. Evrenin bütünü bu nesnedir. Bu kapsamda evren basittir, bileşik değildir. Diğer nihilizm türlerinden gördüğümüz minimal basitler ve parçacıklar da mevcut değildir.

“Masa vardır” cümlesi monist dilde “Dünya masa şeklinde görünüyor” demektir. Burada Spinozacı bir etki görmekteyiz. Dünya gerçek olup masa, sandalye, yıldızlar, canlılar onun modlarıdır. Dünyanın parçalı olması bir görünüşdür. Schaffer’in deyişiyle, bir fiksiyondur.

Schaffer’e göre, olayları açıklamak için sadece dünyanın varlığı yeterlidir. Dünyadaki tüm nedensel zincir dünyanın fiziksel yönleri ile açıklanabilir. Dünyanın parçalarını baz almaya gerek yoktur. Örneğin topun camı kırması olayını Newton uzayının konfigürasyonu ile açıklayabiliriz. Topu ve camı zikretmemize bile gerek kalmaz. Dünya kendi başına bize gereken tüm nedensel bilgiyi bize sağlar. Nasıl ki minimal nihilizm için basitler herşeyi açıklayabiliyor ve diğer herşey basitlere indirgenebiliyorsa, Monizme herşey dünya ile açıklanabilir. Bileşik nesne ya da parça olarak bahsettiğimiz herşey gereksiz, epifenomenal şeylerdir. Dolayısıyla dünya parçalara sahip değildir. Tek bir basit bütündür.

Monizm, çoğulcu nihilizm karşılaştığı birçok problemle karşılaşmamaktadır. Özellikle gunk bir dünya monizme engel değildir. Zuhur eden özelliklerin varlığı monizm ile çelişmez. Ayrıca monizm ontolojik olarak tutumludur. Tek bir varlıkla metafizik açıklamalar getirir. Neyin kompozisyon olup olmadığı sorununu bu kapsamda muğlaklık problem ile karşılaşmaz.

Monizmin sağduyu ile fazlasıyla çeliştiği düşünülmektedir. Fakat daha önce gördüğümüz üzere Nihilizm ve üniversalizm gibi tüm revizyonist görüşler sağduyuya aykırı özellikler içermektedir. Dolayısıyla “sağduya aykırı” eleştirisi güçlü bir karşı argüma değildir.

Monizm, maksimal büyüklükteki basit bir dünyada nasıl sonsuz çeşitlilikte nesneler olduğunu açıklayabilmelidir. Monizme göre nesneler aslında tek nesne olan dünyanın özellikleridirler. Bu özellikler dağılımsal özelliklerdir. (Distributional Properties)

Monizme göre evren parçasız, tek bir nesnedir. Bu tek nesne tüm özellikleri bünyesinde toplamıştır. Evrenin parçalarından değil farklı lokasyonlarında farklı özelliklerinden bahsedebiliriz. Dolayısıyla evren parçaları olmayan uzamlı bir basittir.

Bir nesne yüzeyinde farklı renkler barındırıyorsa, bu durumu nesnenin parçaları olmasıyla açıklarız. Örneğin nesnenin yarısı kırmızı yarısı maviyse, nesnenin bir parçası mavi bir parçası kırmızıdır. Eğer nesnenin parçaları olmasa, nesnenin aynı anda hem kırmızı, hem de mavi olmasını açıklayamayız. Nesnenin farklı bölgelerinde farklı özelliklere sahip olması parçalara sahip olmasıyla ilgilidir. Uzamlı bir basit, özelliklerinde homojen olacaktır. Homojen bir nesne ise evrendeki çeşitliliği açıklamamıza engeldir.

4.3 SCHAFFER ÖNCELİK MONİZMİ

Schaffer yukarıda belirtilen eleştiriler neticesinde monizmi ikiye ayırır: Varlık Monizmi ve Öncelik Monizmi.

Varlık monizminde “ben” ve “sen” den olarak iki somut bireyden bahsedildiğinde varlık monizmi bu iki bireyden birinin varlığını ya da birinin somut bir nesne olduğunu reddetmek durumunda kalmaktadır. Ya da son seçenek olarak, iki bireyin özdeş olduklarını savunmak durumundadır.

Schaffer, varlık monizminin sadece tek bir bütünün var olduğu fikrini, tutarlı bulmaz. Varlık monizminin savunduğu parçaların olmadığı fikrinin yol açtığı sorunların farkında olarak nesnelerin varlığını reddetmez. Fakat nesnelerin varlığı görecedir. Temel olan varlık, bir bütün olarak evrendir. Başka deyişle nesneler ve evren arasında bir temellendirme(*grounding*) ilişkisi mevcuttur. Parçalar vardır fakat bütün, parçalarına ontolojik olarak önceldir. Öncelik monizmi hiyerarşik bir varlık anlayışına sahiptir.

Öncelik monizmi, parçaların olduğunu savunarak aslında nihilizm ile çelişir. Bu kapsamda tam olarak monizm olmadığı yönünde eleştiriler vardır. Sider’a göre öncelik monizmi gerçek bir ontoloji değildir. Buna göre varlıklar arası öncelik ilişkileri hakkında bir görüştür. Neyin var olduğu ile değil var olanların hiyerarşisi ile ilgilidir.

Schaffer bütünün parçalara ontolojik olarak öncelikli olduğu hususunda dört argüman ileri sürer. Bu argümanlardan Zuhur eden özellikler ve Gunk argümanlarından daha önce bahsettik. Diğer argümanları özetleyelim.

Sağduyu Argümanı: Analitik felsefe 20.yy başında Russell ve Moore’un o dönem

başat felsefe anlayışı olan mutlakçı idealizmin monist anlayışına başkaldırı sonucu ortaya çıkmıştır. Russell’a göre tek bir bütünden bahsetmek sağduyuya tamamıyla aykırıdır. Evrende birçok varlık vardır. Dolayısıyla Russell, monizmin rasyonalist tekçi anlayışına karşı empirik olarak sağduyuya uyumlu bir çoğulluğu benimser.

Shaffer ise özelde Russell’ın ve genel olarak analitik felsefenin monizmi yanlış anladığını vurgular. Ona göre monizm tek bir nesnenin varlığını savunmaktan ziyade, tek bir *temel* şeyin varlığını savunur. Monizm de çoğulculuk gibi bütün ve parçaların varlığını kabul eder. Fakat monizm, çoğulculuğun tersine bütünü, parçalarına öncel görür.

Schaffer, bütünün parçalarına öncel olması fikrinin sağduyuya aykırı olmadığını savunur. Bütün, tam ve somut bir varlıktır. Parçalar bu bütünün görünüşü, başka deyişle soyutlamadır. Dolayısıyla bütünün parçalarına önceliği, somutun soyut görünümüne önceliğidir.

Schaffer’e göre yığın türü varlıklarla ilgili örneğin bir kum tepesi ile ilgili sağduyumuz, parçaları, oluşturduğu bütüne öncel görmektedir. Başka bir deyişle yığmsal bir şekilde parçaların basit bir toplamının bütünü oluşturduğu nesnelerde, sağduyu parçalardan yanadır. Fakat bu durum her zaman doğru değildir. Özellikle entegre bütünlerde sağduyu bütünün önceliğini vurgulamaktadır. Örneğin hecelerden oluşan sözcükler bu tür entegre yapılardır. Diğer bir örnek çemberdir. Bir çemberi ikiye böldüğümüzde, çemberi oluşturan yarı çemberleri çembere öncel görmeyiz. Çünkü, yarı çemberleri ihtiyari bir şekilde biz belirledik.

Bunun gibi sağduyu tüm evreni entegre bir bütün olarak görmektedir. Schaffer, bu hususta Platon’un Timaeus diyaloguna atıf yapar. Platon düşüncesine göre “Kozmos kendi içinde diğer canlıları algılayan tek görünür canlıdır.” Kosmosun tüm parçaları ihtiyari bir bölümlenmeden kaynaklanırlar. Neyin parça olup olmadığı objektif bir kritere dayanmaz. Kosmosu parçalara bölmek için birçok yol vardır.

Ayrıca parçaların sınırları belirsizdir. Muğlak bir yapısı vardır. Gökyüzünde bir bulutun ya da yeryüzünde bir dağın sınırları muğlaktır. Bütünü öncelikli görmek bizi bu muğlaklıktan kurtaracaktır.

Schaffer için öncelik monizmi sağduyuya aykırı olmayıp bilakis ona uygundur.

Heterojenlik: Çoğulculuğu empirik olarak destekleyen olgu evrende bulunan heterojen yapıdır. Evren, Parmenides'in kusursuz küresine benzememektedir. Heryerinde farklılık mevcuttur. Halbuki, basit bir varlığın her yerinde homojen olması gerektir. Çoğulcu görüş bir çok basitin birbiriyle ilişkileriyle heterojen yapıyı açıklayabilir. Ama monist için tek bir basitle evrendeki farklılığı, çoğul yapıyı açıklamak problem oluşturmaktadır. Homojenlik argümanı, temel olan varlığın basit olması gerektiği savına dayanır.

Bu savın temel sebebi heterojenliğin, homojen basitlerin düzeniyle oluştuğu görüşüdür. Monizme göre, heterojen bir basitlik düşünülebilir. Bir basitin heterojen olmasını engelleyebilecek herhangi bir olgu yoktur. Özellikle evren gunk özelliği taşıyorsa tüm evren heterojen bir basit olacaktır. Dolayısıyla bir basitin homojen olması gerektiği argümanı metafizik olarak yanlış olabilir.

Schaffer, ilk olarak heterojenliği dağıtıcı özelliklerle açıklamaya çalışır. Örneğin bir nesne bir yanında soğuk iken bir yanında sıcak olabilir. Puantiyeli bir kumaş parçası dağıtıcı bir renge sahiptir. İkinci bir seçeneğe göre evren farklı bölgelerinde farklı özellikler taşıyabilir.

4.4 MONİZME KARŞI ARGÜMAN

Sider'a göre monizm ciddiye alınması gereken bir pozisyonudur. Bu sebeple karşı argümana değer bir görüştür. Monizm tüm doğal özellikleri tek bir nesne olan

dünyaya atıf yaparak açıklamak zorundadır. Çünkü doğası gereği atıf yapabileceği başka nesne yoktur. Tüm gerçekler, bütün olarak dünya hakkındaki gerçeklerdir.

Sider'a göre bir nesnenin özelliği örneğin şekli, o nesnenin içsel bir özelliği hakkındadır, dünyanın geri kalanının bir özelliği değildir. Bu kapsamda monizm, evrendeki bazı holistik özellikleri (örneğin kuantum dolanıklığı) kullanarak bu durumu abartmakta, tüm özellikleri holistik bir yapıda algılamaktadır. Bu şekilde holizmi maksimal bir şekilde düşünmek bir hatadır.

Sider bir karşı argüman olarak “piksel” örneğinden yararlanır. Tüm evrenin iki adet ekran pikselinden oluştuğunu düşünelim: A ve B pikselleri. Bu konumda dört olasılık vardır: İkiside kapalı, ikiside açık, A açık/ B kapalı, B açık/ A kapalı.

Monist ise böyle bir durumda üç durum olduğunu söyleyebilecektir: İkisi de kapalı, ikisi de açık, biri açık biri kapalı. Çünkü piksellerin varlığını olumlamaksızın dört durumdan bahsetmek mümkün değildir. Monist “biri açık biri kapalı” iki durumu birbirinden ayıramaz.

Sider'a göre bir nesnenin içsel ve dışsal özellikleri vardır. İçsel özellikler nesnelerin temel özellikleridir. Bir nesnenin ikizi olan bir nesne düşünelim. Nesnenin ikizinde de bulunan özellikler içsel özelliklerdir.

İkiz Olma Tanımı: Nesneler ikizdir ancak ve ancak parçaları temel özellikleri ve ilişkileri koruyarak birebir eşleşirse.

İçsel Olma Tanımı: Bir özellik içseldir ancak ve ancak bir çift ikiz nesne arasında farklı olmuyorsa.

Bir elektron eksi değer taşır bir başka elektronun da eksi değer taşıması zorunludur.

Ama her elektron farklı konumlarda olabilir. Dolayısıyla eksi değer içsel bir zellikken, elektronun konumu dışsal bir özelliktir.Eksi değer taşıma elektronun temel özelliğidir. Monizm ise tüm özellikleri tek bir nesnede görmektedir. Dolayısıyla içsel ve dışsal özellik ayrımı ortadan kalkmakta ve Monizm bu ayrımı açıklayamamaktadır. (Sider 2007a)

Sider karşı argümanın isabetli bir şekilde ortaya koyduğu üzere monizm SCQ'ya tutarlı bir cevap verememektedir.

5.MEREOLOJİK ÜNİVERSALİZM

Nihilizm, sadece basitlerin olduğunu, bileşik nesnelerin olmadığını belirtiyordu. Basitlerin varlığının ise metafizik olarak doğru olmadığını, bilimsel bir konu olduğunu gördük. Bu sebeple gunk bir dünyada nihilizm geçersiz olacaktır. Sağduyu ontolojisi ise, dili ve dolayısıyla kavramları baz alması sebebiyle, nesneler konusunda relativist ve anti realist görüşlere yol açmakta ya da niceleyici değişkenliği görüşünü baz alarak, problemi dilsel görüp, tümüyle inkar etmektedir. Bu bölümde göreceğimiz felsefi pozisyon ise Mereolojik Ünliversalizm'dir.

Ünliversalizmin en temel tezi, şeylerin daima bir nesne oluşturmastır. Odadaki “masa” bir nesne olabildiği gibi, bir insanın burnuyla odadaki masa da bir nesne oluşturmaktadır. Ünliversalizme göre bu sınırsız kompozisyon fikri, *zorunlu* olarak doğrudur. Ünliversalizm, garip varlıkları, nesne kabul ettiği yönünde eleştiri alır: “Ünliversalizm bizi ontolojik olarak mantıksız varlıklara götürüyor: Dağınık durumdaki ve birbiriyle ilgisiz birbirinden farklı şeyler. Lewis'in sol ayağıyla, ay ve Kraliçe'nin sol küpesi nesne olabilmektedir” (Berto and Plebani 2015: 187).

Bu kapsamda Daniel Korman'ın ünliversalizme karşı argümanı da popülerdir. Bu argümana göre: (Korman 2015, s.27)

1. Eğer ünliversalizm doğruysa, Troglar vardır. (Trog: Bir ağaç gövdesi ve bir köpek toplamından oluşan nesne)
2. Troglar mevcut değildir.
3. Sonuç olarak ünliversalizm yanlıştır.

David Lewis bu tür bir argümana karşı “farklı varlık niceleyici” kavramına başvurur. Bizler dilde varlıksal niceleyici kullandığımızda, farklı boyutlarda nesne kümesine (domain) atıfta bulunuruz.

Bununla ilgili David Lewis'in “buzdolabı” örneği çok popülerdir. “Niceleyicimi

sınırlıyorum...Buzdolabına bakıyorum ve “hiç bira yok” diyorum. Bunu diyerek buzdolabı dışında hiç bira olmadığını söylemiyorum, ama konuşurken bunu belirtmiyorum” (Lewis, S.R., 2015 s.217).

Dolayısıyla, üniversalizme göre herşey herşeyle nesne oluşturabilir. Biz, sağduyu ontolojisinde, kendi toplum, kültür, yaşayış ve dil gibi etkenlerle daha dar kapsamda nesne alanları tanımlayabiliyoruz. Dolayısıyla başka bir galaksideki bir medeniyette “trog” gibi bir nesne olabilir. Bu yabancı medeniyet, bizden farklı bir nesne alanına atıf yapıyor olabilir. Bir insanın hayatında ilk defa bir “karavanlı araç” gördüğünü düşünelim. Bu insana kaç nesne olduğunu sorduğumuzda bize tek nesne olduğunu söyleyebilir. Biz ise öndeki araç ve arkadaki karavan olmak üzere iki nesne olduğunu ifade edebiliriz. Oysa sınırsız kompozisyon prensibine göre hem karavan hem araç, hem de ikisi birlikte blok olarak birer nesnedirler. Üniversalizme göre gerçeklikteki temel parçacıkların oluşturduğu her kombinasyon bir nesnedir.

Lewis’in aşağıda belirttiği üzere, özellikle sağduyu ontolojisi gibi anlayışlar “acayip nesneler” (örneğin “burnum ve Eiffel kulesi” nesnesi) den yani sağduyuya aykırı nesnelerden kurtulmak adına “sınırlı” bir kompozisyon anlayışını savunmaktadır. Lewis’in de vurguladığı gibi, acayip nesnelerden kurtulma anlayışı, tüm nesnelerinin mevcudiyetini dışlamaya yol açmakta, bir nevi bizi nihilizme götürmektedir. (Lewis, 1986)

Nesneler, birbirinden ne kadar uzakta olursa olsun, bunlardan oluşan bir nesne vardır. Üniversalizm, kesişmeyen iki nesnenin ne kadar ayrı ve uzakta olsalarda bir nesne oluşturdukları görüşüdür. (Markosian Simples 1998). Yani bir insanın burnu ile Eiffel kulesi bir nesne oluşturabilir. Bu görüş, Mereolojik üniversalizm ya da sınırsız kompozisyon görüşü olarak bilinir. Tıpkı nihilizm gibi, revizyonist bir görüştür. Sağduyuya aykırı görülür. SCQ’ya verdiği cevap verilen cevap: “Her zamandır”

SCQ: Ne zaman birden fazla nesne bir başka nesneyi oluşturur?

Nihilizm: Hiçbir zaman

Sınırlayıcılık (Sağduyucu Görüş) : Bazen

Üniversalizm: Her zaman

SCQ'nun neden revizyonist cevaplara yol açtığını Ted Sider argümanından anlayabiliriz (Sider, 2001 pp. 121-32):

P1. Eğer bazı durumlarda kompozisyon oluşuyor ve bazı durumlarda oluşmuyorsa, o durumda kompozisyonun oluştuğu ve oluşmadığı durumlar devamlı bir seri şeklinde birbirlerine bağlıdır.

P2. Böyle bir seride, biz ne zaman kompozisyon oluştuğuna ya da ne zaman oluşmadığına dair bir nokta bulamayız.

P3. Kesin olarak bilinen, bir kompozisyonun olduğu ya da olmadığıdır.

Sonuç: Ya kompozisyon her zaman oluşur ya da hiçbir zaman oluşmaz

Örneğin bir masanın atomlarını tek tek kopardığımızı düşünelim. Bu durumda, hangi atomda masa nesne olmaktan çıkmaktadır? Masanın başlangıç durumuna M1 diyelim, tek atomumun kaldığı duruma ise M2 diyelim. Masanın M1 den M2 ye sürekli bir şekilde geçtiğini biliyoruz. Fakat hangi aşamada kompozisyon olduğu durumdan kompozisyon olmadığı duruma geçtiğini tespit edemiyoruz. Böyle bir durum muğlaklık içermektedir.

Sider'ın ortaya koyduğu argümanın temel noktası, sınırlayıcılığın getirdiği “muğlaklık” durumunun dünyanın kendisinde olamayacağını göstermesidir. Çünkü gerçeklikte belirsizlik olamaz. Bir belirsizlik varsa bu dilin kullanılışından kaynaklanan muğlaklıktır. Dolayısıyla maddesel kompozisyon ile ilgili verilen ılımlı cevaplar belirsizlik argümanı karşısında zorlanmaktadır. Lewis'e göre, “Belirsizliğin en anlaşılabilir açıklaması, onun düşünce ve dilde olduğudur...Belirsizlik bir semantik kararsızlıktır “(Lewis, 1986 p. 212).

Bu argüman, bizi nihilizm ya da üniversalizm pozisyonlarından birini seçmeye zorlamaktadır. Nihilizmi neden seçilmemesi gerektiğini ilgili bölümde anlatmıştık. Dolayısıyla tercihimiz üniversalizmdir.

Üniversalizmin diğer görüşlere göre bazı üstünlükleri vardır. Üniversalizm klasik mereoloji temel prensibini benimser. Bu prensibe göre:

Sınırsız Kompozisyon Prensibi: Tüm x ler için, x 'lerin füzyonundan oluşan bir y vardır.

Füzyon: Bir y füzyondur ancak ve ancak i) her x , y 'nin bir parçasıdır ve ii) y nin her parçası x lerden en az bir tanesi ile bir parçasını paylaşır.

Revizyonist ontolojilerin ortaya çıkmasının en temel sebebi SCQ'ya verilen sağduyu kapsamındaki cevapların problem ve paradokslara maruz kalmasıdır. Bunun sonucunda nihilizm ve üniversalizm gibi ontolojiler gelişmiştir. Üniversalizmin, nihilizme karşı en görünür avantajı nihilizmin sağduyuya fazlasıyla aykırı görülen bileşik objelerin olmadığı yönündeki argümanını benimsememesidir.

Üniversalizm pozisyonu, klasik mereoloji prensiplerinin uzantısı bir görüştür. Klasik Mereoloji, Lesniewski, Tarski ve Leonard ve Goodman gibi felsefeci ve mantıkçıların tanım ve aksiyomlarıyla şekillenmiştir. Bazı temel klasik mereoloji prensiplerine bakarsak:

Parça: $x < y$ x , y 'nin *parçasıdır*. Bir nesnenin bütünü, kendisinin bir parçasıdır.

Ast Parça: x , y 'nin *ast (proper) parçasıdır* ancak ve ancak x , y 'nin parçasıdır & $x \neq y$. Bir objenin ast parçası, objenin kendisinden ayrı parçasıdır.

Kesişme: x ve y *kesişir* ($x \cap y$) ancak ve ancak bazı z ler için, z , x 'in parçasıdır ve z , y 'nin parçasıdır. Bu, iki cismin ortak bir parçasının olması durumudur.

Ayrıklık: x ve y *ayrıktır* ancak ve ancak x ve y kesişmiyorsa. Bu iki cismin ortak parçasının olmaması durumudur.

Mereolojik toplam: S , $x_1 \dots x_n$ *toplamıdır* ancak ve ancak tüm $x_1 \dots x_n$ S 'in parçalarıdır ve S 'in $x_1 \dots x_n$ ile kesişmeyen parçası yoktur.

Geçişlilik: Parça olmak geçişlidir. a , b 'nin parçası ise b , c 'nin parçası ise a , c 'nin parçasıdır.

Özgüllük: Tüm x ler için bu x lerin oluşturduğu yalnızca bir nesne vardır.

Klasik mereoloji görüşüne göre, a, b ve c olarak üç basit olsun. Füzyon prensibi gereği bu durumda 7 nesne vardır: a, b, c, a+b, a+c, b+c, a+b+c. Nesneler parçalarından oluşurlar. Önemli soru şudur: Nesneler, parçalarından ayrı mıdır? 52 kartlı bir iskambil destesi 52 kart ve bir deste olmak üzere 53 nesneden mi oluşur? Bu soruya yanıt “evet” olduğu takdirde bu durum bir nesne patlamasına yol açacaktır. Yine, bir kil parçasından heykel oluşturulduğunda, ortaya yeni bir nesne mi ortaya çıkmaktadır? Eğer yeni bir nesne oluşuyorsa, , iki nesne aynı anda aynı yerde nasıl olabilmektedir?

Kompozisyonun sınırsızlığını savunup, gerçeklikte nesne sayısında bir patlama yaşanmamasının bir yolu, kompozisyonun bir özdeşlik (*CAI-Composition as Identity*) ilişkisi olduğunu savunmaktır. CAI olgusunu incelemeden öce muğlaklık konusunu analiz etmemiz gerekir.

5.1 MUĞLAKLIK ARGÜMANI

Sınırsız kompozisyon tanımı: Zorunlu olarak, tüm x’ler için, bu x’lerin oluşturduğu bir y vardır.

Genel olarak mereolojik universalizmi destekleyen en önemli argüman Muğlaklık argümanıdır. Sağduyucu yaklaşımlar ve Inwagen’ın organizmacılığı, nesneler konusunda muğlaklık içerir. Örneğin bir insan su içtiğinde su molekülleri organizmanın bir parçası olmakta mıdır? Ya da bir kel kaçınıcı saç telinden sonra kel olarak nitelenebilir? Inwagen muğlaklığın doğanın kendisinden kaynaklandığını düşünür. David Lewis ve Ted Sider gibi klasik mereolojiye yakın duran metafizikçiler ise doğanın kendisinde muğlaklık olamayacağını, muğlaklığın dilin kullanımından kaynaklandığını savunurlar.

Sağduyucu yaklaşımın uzantısı olan sınırlayıcılığın, SCQ’ya cevabı “bazen” dir. Bu

yaklaşımına göre, nesneler bazen başka bir nesneyi oluşturur, bazen oluşturmaz. Kompozisyonun oluşmasında mutlak bir kriter bulamayız. Bu durum nesnenin oluşma koşulları hususunda muğlaklık yaratmaktadır. Eğer muğlaklığın doğanın kendinde değil de, dilin kullanımından kaynaklandığını düşünüyorsak, sınırlayıcı görüşlerin yanlışlığını kabul etmek durumundayız. Bu durumdan yola çıkarak aşağıdaki argümanla üniversalizmin doğruluğunu savunabiliriz.

- a. Eğer Sınırlayıcılık doğruysa, kompozisyon muğlaktır.
- b. Kompozisyon muğlak olamaz.
- c. Sınırlayıcılık yanlıştır.
- d. Kompozisyon oluşmaktadır.
- e. Üniversalizm doğrudur.

Nihilizmi de argümana katarsak;

1. Üniversalizm, Nihilizm ve Sınırlayıcılık görüşlerinden biri doğrudur.
2. Muğlaklık Argümanları sınırlayıcı cevapların yanlış olduğunu göstermektedir.
3. Bazı bileşik nesnelerin varlığı açıktır.
4. Nihilizm bileşik nesneleri reddeder.
5. Bu sebeple Nihilizm yanlıştır.

Sonuç olarak Nihilizm yanlıştır. Üniversalizm doğrudur.

Lewis'in bu konuyla ilgili görüşlerine bakarsak:

Biz daha çok çevresiyle bir kontrast oluşturan, birbirine yakın, bağlı olan ve birlikte hareket eden şeyleri, mereolojik toplam olarak görmek eğilimindeyiz. Aksine, birbirinden uzak, dağınık ve ters istikamette hareket eden şeyleri mereolojik toplam olarak görme hususuna yatkın değiliz...Sınırlayıcı kompozisyonla ilgili sorun şudur. Verili şeylerin bizim intuitive desireta mızı karşılaması muğlaktır. Her desiratum muğlaktır. Kompozisyonu sağduyumuza uygun olarak sınırlandırmak muğlak bir sınırlamayı gerektirmektedir...Fakat eğer kompozisyon muğlak bir sınırlamaya tabi ise kompozisyonun oluşup oluşmadığı muğlak olmaktadır (Lewis,1986, 211-212)

Hatırlanacağı üzere özel kompozisyon sorusu, hangi zorunlu ve yeterli koşullar altında kompozisyonun oluştuğu ile ilgiliydi. Sağduyusal olarak bazı şeylerin nesne

olduğunu belirtmemize rağmen kompozisyon oluşumunun belli bir kriterini ortaya koyamıyoruz.

Sider, sınırlayıcılıkta ortaya çıkan muğlaklığı yığın (*sorites*) argümanı ile vurgular. Bir insan vücudunu oluşturan maddesel basitleri düşünelim. Bu basitlerin yavaşça birbirlerinden uzaklaştığını varsayalım. Bu uzaklaşma sürdüğü noktada sınırlayıcı bakış açısını benimseyenler bir noktada artık insan vücudunu oluşturan basitlerin bir nesne oluşturmadığını söyleyecektir. Uzaklaşmanın her enstantanesinin resmini çeksek ve herhangi iki resmi birbiriyle karşılaştırsak, iki resimde de basitlerin yapısının aynı olduğunu göreceğiz. Bu basitler, uzaklaşmanın hangi noktasında, artık nesne oluşturmamaktadır? Sider’a göre böyle bir nokta bulunamayacaktır. Böyle bir nokta bulunamıyorsa kompozisyonun oluşup oluşmama olgusu muğlaktır (Ted Sider, 2001, pp. 122-124). Sider, örnekte bahsedilen birbirinden uzaklaşan basitlerin oluşturduğu enstantanelerin tümünü “yığın serileri” olarak adlandırır. Muğlaklık argümanını şu şekilde ifade edilebilir:

Eğer sınırlı kompozisyon doğruysa, i) C_1 kompozisyonun olduğu durum olsun, ii) C_n kompozisyonun oluşmadığı durum olsun ve iii) C_1 ve C_n ’i birbirine bağlayan sürekli bir seri vardır. Bu sürekli seride kompozisyonun oluşup oluşmadığını gösteren bir nokta bulamayız. Birinde kompozisyonun olduğu diğerinde oluşmadığı iki benzer durum bulamayız.

Buna göre;

1. Ünlversalizm yanlış ise, kompozisyon için yığın serileri mevcuttur.
2. Kompozisyon yığın serileri ya sınır durumları ya da sınır noktaları içerir.
3. Belirsizlik durumları olamaz.
4. Sınır noktaları olamaz
5. Dolayısıyla ünlversalizm doğrudur.

Sider, muğlaklık argümanını desteklemek için “nümerik cümle” kavramını da

kullanır. Nümerik bir cümle, somut nesnelerin sayısını ifade eden bir cümledir. Örneğin, “On adet somut nesne var” gibi. Nümerik cümleler muğlak olamazlar. Eğer kompozisyon muğlak olsaydı, somut nesnelerin sayısını belirtmezdik.

5.2 ÖZDEŞLİK OLARAK KOMPOZİSYON (CAI)

Üniversalizme göre ne zaman birden fazla nesne varsa bu nesnelerin toplamı da vardır. Bu sebeple üniversalizme yapılan en önemli eleştiri, varlıkların sayısını arttırdığıdır. Başka deyişle ontolojik olarak ekonomik (*parsimonious*) olmadığı yönündedir. Toplama atıf yapmak, sağduyuya çok aykırı gelen objelerin varlığına yol açmaktadır. Örneğin, arabamla ben bir nesne olabilmekteyiz. Burnumla Galata Kulesi bir nesne olabilmektedir. Hatta, bir özellik olarak kırmızı rengiyle bir masa nesne olabilmektedir. Bu yüzden varlıkların sayısı hesapsızca artmaktadır. Bu eleştiriye cevap olarak üniversalistler, nesnelerin toplamına atıf yapmanın ontolojik bir fazlalık yaratmadığını, nesne toplamalarının ontolojik olarak masum olduğunu savunurlar.

Kedilere atıf yapmak, başka deyişle kedilerin toplamına atıf yapmak, fazladan bir atıf değildir. Toplam, onu oluşturan kedilerin üstünde değildir. Bilakis, onların ta kendisidir. Birlikte alın ya da ayrı ayrı alın, kediler aynı gerçekliğin parçasıdır her şekilde (Lewis, 1991 s.81).

Lewis’in tabiriyle üniversalizm ontolojik olarak masumdur, ontolojik olarak fazlalık yaratmaz. Ontolojik olarak masumiyet tezinin esası “özdeşlik olarak kompozisyon (CAI)” tezidir. Buna göre kompozisyon ilişkisi bir özdeşlik ilişkisidir. Lewis, masumiyet tezini, küme teorisi ile karşılaştırır. Küme teorisinde her bir varlık için bir “*singleton*” (tek elemanlı küme) olması masumiyet tezine aykırıdır. Bu durum varlıkların sayısının otomatik olarak artmasına sebep olmaktadır. Verdiği örnekle, Socrates varsa ona ilaveten Socrates’in singletonu da vardır. Dahası Socrates’in singletonunun da bir singletonu vardır ve bu sonsuza kadar gider. (Derstine, 2014 s.106)

CAI tezine göre parçalar kollektif olarak bütüne özdeştir. Donald Baxter konuyu şu şekilde vurgular:

Bir çiftçi düşünün arazisini altı parçaya bölsün...Arazisinin altı parçasını bütünü kendinde kalacak şekilde satıyor. Bu şekilde eline hem para geçiyor ve hem de arazi kendine kalıyor. Altı alıcı ise, toplu olarak araziye kendilerinin sahip olduklarını, satıcının ise hiçbir şeye sahip olmadığını iddia ediyorlar. Dolayısıyla alıcılar haklı. Çünkü bütün yedinci şey değildir (Baxter, 1988, s.575-582)

Parçalarının yanında bütünü de saymak saçma çıkarımlara yol açmaktadır. Bütün parçalarına eşit olmalıdır. Bu prensip kabul edildiğinde universalizm ontolojik olarak fazlalığa yol açmamaktadır. Yani Lewis'in belirttiği gibi ontolojik olarak masumdur. Parçaların toplamı yeni bir nesne oluşturmaz.

Kedi ve fare bir nesne oluştururlar. Fakat bu nesne, kedi ve farenin üstünde bir nesne değildir. Bu nesne, kedi ve fareye özdeştir. Kedi ve fareden oluşan kedi-fare olarak bir obje varsaydığımız durumla, ontolojik fazlalığa yol açarız. Özellikle güçlü özdeşliği savunanlar bütün ve parçaları arasında çok sıkı bir ilişki görürler. Bu ilişki bir zorunluluk ilişkisidir. Parçalar nereye giderse bütün oraya gider. Bütün nerdeyse parçalar ordadır. Bütün ve parçalar farklı uzay-zamanda olamazlar. Bir varlık zorunlu olarak kendine özdeştir. Dolayısıyla bütünü oluşturan parçalar iki bütün oluşturmazlar. Parça ve bütün arasında özgüllük ilişkisi vardır.

Mary nin kuzusu Mary nin gittiği her yere gidiyorsa ve bu sadece bir gerçek değil mutlak zorunlu bir olgu ise, bu iki ayrı varlık arasında çok acayip bir zorunluluk ilişkisi bulunmaktadır. Ama eğer Mary ve kuzunun özdeş olduğunu öğrenirsek ayrılmazlıkları hususu bize garip gelmeyecektir (Lewis 1991 s. 86)

Lewis'e göre parça ve bütün aynı gerçekliği paylaşırlar. Parça ve bütün hangi kavramsal çerçeve kullanılırsa kullanılsın gerçeklikte kaplanılan yer değişmez. Dolayısıyla sınırsız kompozisyon ontolojik olarak masumdur. Parçaları ve bütünü ayrı ayrı sayarsanız çifte sayım yapmış olursunuz. Parça ve bütünün özdeşliği ilişkisi Alexander's Dictum prensibine de uygundur. Ayrı ayrı bütün ve parçaların nedensel güçlerinden bahsetmeye gerek yoktur.

Güçlü özdeşliği savunanların, kompozisyon ilişkisinin Leibniz Kanunu'na aykırı olmadığını göstermeleri gerekir. Bu görüşe muhalefet edenlerin çoğu, CAI'nin Leibniz Kanunu'na aykırı olduğu eleştirisinde bulunurlar.

Leibniz Kanunu: Zorunlulukla, bir x ve bir y özdeştir ancak ve ancak x'in sahip olduğu tüm özellikler, y'nin özellikleriyse ve y'nin sahip olduğu tüm özellikler x'in özellikleriyse.

$$\forall x \forall y (x = y \leftrightarrow (\phi(x) \leftrightarrow \phi(y)))$$

Buna göre bütün ve parçalarının özdeş özelliklere sahip olması gerekir. İlk akla gelen, özdeş olmayan “özellik” ise bütün ve parçaların sayısı konusundadır. Bu eleştiriye göre “Bütün birdir ama parçalar çoktur.” Dolayısıyla bütün ve parçalar arasındaki CAI ilişkisi olamaz. Çünkü en az bir tane özdeş olmayan özellik bulabilmekteyiz. Bir futbol takımı “bir” adet olabilir ama parçaları, yani oyuncuları 11 adettir. Üversalist olan Lewis de bu argümanın farkındadır: “Çoğul için doğru olan herşey tam olarak bir olan için doğru değildir. Herşeyden önce onlar çoktur, o ise tektir. Çoğul olan altı tanedir, füzyon ise bir tane” (Lewis 1991 s. 87).

CAI' nin Leibniz Kanununa karşı durumu kapsamında üç tür CAI olduğu söylenebilir.

Zayıf CAI: Kollektif olarak parçalar ve bütün ilişkisi özdeşlik ilişkisine benzerdir.

İlımlı CAI: Kollektif olarak parçalar ve bütün ilişkisi nümerik olmayan özdeşlik ilişkisidir.

Güçlü CAI: Kollektif olarak parçalar ve bütün ilişkisi nümerik özdeşlik ilişkisidir. (Cotnoir,2014 s.9)

Zayıf ve ılımlı CAI opsiyonlarında özdeşliği tutarlılığı bir şekilde savunmada güçlükler çıkmaktadır. Konu çalışmamızda güçlü CAI baz alınmıştır. Güçlü CAI'yı savunanlara göre CAI ontolojik olarak masumdur. Odadaki eşyaları düşünün: Masa, sandalye, TV. Bunların füzyonu yani toplamı bir obje olacaktır. Fakat odadaki objeleri listelediğimizde masa, sandalye, TV, füzyon (masa, sandalye, TV) olarak dört objeden bahsedemeyiz. Bu çifte sayım olur. Füzyon zaten kolektif olarak masa, sandalye ve TV'ye özdeştir. Dolayısıyla üniversalizm ontolojik olarak masumdur. CAI tezinin kabulüyle ontolojide fazlalık yaratmayız.

CAI'ya yöneltilen en önemli eleştirilerden biri bu tezin “*Mereolojik Özcülüğü*” içerdiğiştir. Buna göre: Mereolojik Özcülük (*ME-Mereological Essentialism*): Her obje “O” için, O’ nun var olduğu tüm mümkün dünyalarda, O sadece ve sadece parçalarından $O_1, \dots, O_n$ oluşur. (Wallace 2014 s.111)

ME bizi garip sonuçlara götürür. Masadan tek bir atom koparıldığında o masa aynı masa olmaz. Saçınızın bir telini kaybetmeniz artık eski siz olmazsınız. Oysa objeler parçalarını kaybetmeler dahi varlıklarını sürdürmektedir. Dolayısıyla ME yanlıştır. Eğer CAI nın ME yi içerdiği kabul edilirse CAI da yanlış olacaktır.

O₁....O_n parçalarından oluşan bir O nesnesi düşünün. O nesnesi O₁....O_n ile özdeş olsun. O₁....O_n tüm mümkün dünyalarda özdeşlerin ayırtedilemezliği ilkesinden hareketle O'ya özdeş olacaktır. Dolayısıyla, eğer CAI doğruysa O nun olduğu ama O₁....O_n dan oluşmadığı bir mümkün dünya olmayacaktır...CAI, mereolojik özcülüğü kapsar (Merricks1992, 191–2)

Buna benzer şekilde Inwagen’ın üniversalizme karşı argümanı (Van Inwagen, 1990 s.75):

- a. Ben bugün varım ve bundan on sene evvel de vardım.
- b. Ben bir organizmayım (biyolojik olarak) ve her zaman bir organizma oldum.
- c. Her organizma, yaşamının her anında atomlardan oluşur.
- d. On yıl önce var olmuş bir organizma düşünün. Onu on yıl evvel oluşturan atomlar hala varlar.

Şu anda var olan ve on yıl evvel de var olmuş bir organizma düşünelim. Şu an bu organizmayı oluşturan atomların hiçbirisi on yıl önceki atomların arasında değildi.

Eğer üniversalizm doğruysa, x’ler aynı anda ya da ard arda iki obje oluşturmazlar. Başka bir deyişle üniversalizm doğruysa, w anında x ler y nesnesini oluşturunca, aynı x ler v zamanında ise z nesnesini oluşturunca, y ve z özdeş olamazlar.

Inwagen’e göre bu varsayımlar doğruysa, üniversalizm yanlıştır. Özetle, argümanın

temel tezi on yıl önceki ben ile şimdiki ben aynıyım ama atomlarım farklı. Eğer üniversalizm doğruysa şu anki ben ile on yıl önceki ben aynı olamaz. Ben nesne olarak hala on yıl önceki ben olduğuma göre üniversalizm yanlıştır.

CAI' ya diğerk güçlü bir itiraz, bir nesnenin parçalarının düzeni ile ilgilidir. Beni oluşturan parçalar farklı bir düzende olduğu takdirde, ben aynı ben olamam. Dolayısıyla parçalarıma özdeş olmam yetmez. Parçalarımın birbiriyle ilişkisi de önemlidir. Üniversalistler, bu ve buna benzer itirazlara karşın genelde dört boyutçuluğu benimserler. Dört Boyutçuluğa değinmeden önce “zamansal parça” (*temporal part*) kavramını incelemeliyiz.

5.3 ZAMANSAL PARÇALAR

Eğer Inwagen'ın yukarıdaki argümanını üç boyutlu açıdan değerlendirecek, bebek Ali ile yetişkin Ali'nin atomları farklı olması itibariyle, kişinin sürekliliğini, üniversalist pencereden açıklama problemlili hale gelmektedir. Bebek Ali ve yaşlı Ali'nin atomları farklıdır ve Leibniz Kanunu'na göre farklı özelliklere sahip oldukları için özdeş olamazlar. Bu şekilde cisimlerin her türlü değişimi Leibniz Kanunu'na aykırı olmaktadır. Halbuki zamanı dördüncü boyut olarak alırsak, uzay-zaman açısından insanın doğuşundan ölümüne kadar her anını bir zamansal parça olarak görebiliriz. “Bebek Ali”, “Genç Ali”, “Yaşlı Ali”, Ali'nin parçalarıdır. Ali tek tek parçalarına eşit değildir. Dolayısıyla, bebek Ali'nin yok olması Ali'nin yok olması anlamına gelmez.

Kil ve heykel problemine belirttiğimiz kapsamda bakalım. Problemi hatırlarsak:

H1. Heykelin yapımından önce kil vardı, heykeltraşın eyleminden sonra heykel oluştu

H2. Kil heykelden önce olduğu gibi, heykelin yapımından sonra da varlığı devam etmektedir.

H3. Heykel, heykeltraş onu yaptığında var olmuştur.

H4. Heykeltraşın işi bittiğinde hem heykel hem de kil vardır, ve farklı özelliklere sahiptirler. Heykel, heykeltraşın uğraşısıyla meydana gelmişken kil bu şekilde meydana gelmemiştir.

H5. İki nesne farklı özelliklere sahipse farklı nesnelerdir.

H6. Heykel ve kil farklı nesnelerdir.

H7. Heykel ve kil aynı lokasyonu kaplamaktadırlar.

H8. İki farklı nesne aynı lokasyonu kaplayamaz.

H9. Heykel ve kil aynı nesnelerdir.

H10.Sonuç: Heykel ve kil hem özdeş hem de özdeş değildir.

Kil ve heykel aynı mekânı paylaşırlar, aynı atomlara sahiptirler. Fakat modal özellikleri farklıdır. Sabah sadece kil varken heykel ortada yoktur. Heykeltraş öğlenleyin heykeli yapar ve akşam vakti heykeli kırar. Tüm bu süreçte kil varken, sabah ve akşam heykel yoktur. Dolayısıyla modal özellikleri özdeş değildir. Leibniz Kanunu'na göre özdeş olan cisimlerin tüm özelliklerinin özdeş olması gerekir. Leibniz Kanunu'nu göz önüne aldığımızda iki cisim (heykel ve kil) ayrı cisimlerdir. Klasik mereoloji ve üniversalizme göre aynı parçalar iki farklı cisim oluşturmazlar. Bu durum metafizik bir problem oluşturur.

Konu problem zamansal parça kavramıyla aşılabılır. Üç boyutlu bir bakış açısından kil ve heykel probleminin çözümü bulunamamaktadır. Üç boyutçu, herhangi bir anda objenin bütünüyle o anın içinde mevcut olduğunu düşünür. Dört boyutçu için ise, o an mevcut olan sadece objenin zaman ve mekanda oluşturduğu solucanın bir parçasıdır. Dolayısıyla, heykel ve kil özdeş değildirler, sadece öğlenleyin zamansal parçaları özdeşdir.

5.4 DÖRT BOYUTÇULUK

Dört Boyutçuluk, nesnenin mekanda uzanımı ile zamanda uzanımı arasında benzerlik görür. Üç boyutlu bir nesnenin parçaları vardır. Alt yarısı ya da üst yarısı gibi. Parça kavramımını nesnenin noktasal basitlerine kadar uygulayabiliriz. Dört boyutçuluk, bir nesnenin, zamanın her anına denk gelen bir parçası olduğunu savunur. Bir nesne zamansal parçalardan oluşur. Bir zaman aralığında bir solucan gibi uzanır. Bir insan olarak Murat'ın 1990 yılındaki parçası ile 2011 yılındaki parçası farklıdır. Nesne bir solucan gibi uzay-zamanda yayılır. Nasıl ki üç boyutlu bir nesne uzayda yayılırsa, dört boyutçuluğa göre nesneler uzay-zamanda yayılır. Bu olgu “*perduring*” tir. *I* bir zaman aralığı ise:

Perdure: x bir *I* aralığında devam eder df x , *I* aralığında yayılarak devam eder. *I* aralığında her anda x 'in bir parçası vardır.

Perduring anlayışına göre nesne zamansal parçalarının füzyonundan oluşur.

Buna karşın üç boyutçuluk için, *I* aralığının her anında x bütünüyle mevcuttur.

Endure: x bir *I* aralığında devam eder df x , *I* aralığında yayılarak devam eder. Yani *I* aralığında her anda ardışık olarak x devam eder.

Üç boyutçulukta nesneler zamanda yayılmazlar, zamanın her anında tamamıyla mevcuttur. Üç boyutçuluk uzay-zaman kavramlaştırmasını reddeder. Fakat üç boyutçuluğun aldığı en büyük eleştiri zaman içinde nesnelerin bir değişim içinde olması ve bütünlüğünü koruyamamalarıdır. Bir nesne zaman içinde bazı parçalarını kaybeder ya da yeni parçalar kazanır. Dolayısıyla bir zaman aralığının her anında bütünüyle mevcut olamaz. Böyle olduğunu iddia etmek, nesnelerin geçirdiği değişimi dışlamayı gerektirir. Bu durum saçma sonuçlara götürür.

Örneğin Tibbles problemine bakalım. Tibbles bir kedidir. Tibbles'ın kuyruğu bir operasyonla alınır. Tibbles kuyruğunu kaybettikten sonra hayatına devam eder. Kedinin bu halini Tib olarak adlandıralım. Sonuç olarak Tibbles ve Tib'in her ikisinde mevcudiyeti devam etmektedir. Problem Tibbles ve Tib 'in hem aynı hem

de farklı olmasıdır.

Üç boyutçuluk açısından bakıldığında iki nesne aynı anda aynı mekanda bulunmaktadır. Ayrıca *I* zaman aralığında Tibbles bütünüyle olmadığı anlarda mevcudiyeti devam etmektedir. Dolayısıyla bu probleme üç boyutçuluk ile tatminkar bir çözüm bulamamaktayız.

Aynı probleme dört boyutçuluk kapsamında bakalım. Tibbles ve Tib dört boyutlu uzay zamanda aynı zamansal parçayı paylaşmaktadırlar. Dolayısıyla özdeş değillerdir. Tibbles ve Tib “benzer” (*counterpart*) dirler. *I* zaman aralığında iki farklı dört boyutlu nesne, aynı zamansal parçayı paylaşmaktadır. İnsan hayatı ile bir karşılaştırma yaparsak, bir insanın bebek hali ile yaşlı hali özdeş değildir ama benzerdir.

Zamansal lokasyon tezi (*Thesis Temporal Locality*): Zorunlulukla, herhangi bir *x* nesnesi için, ve her boş olmayan, kesişmeyen zaman kümeleri T_1 ve T_2 için, ikisinin toplamı, *x* nesnesinin zaman aralığı olsun, x_1 ve x_2 olmak üzere iki nesne için;

- a. x_1 ve x , T_1 deki her anda özdeş parçalara sahiptirler ve
- b. x_2 ve x , T_2 deki her anda özdeş parçalara sahiptirler ve
- c. x_1 zaman aralığı $=T_1$, x_2 zaman aralığı $=T_2$. (Scala 2007 s.16)

Bu argümana göre bir nesnenin ömrünün her zamansal parçası da bir nesnedir. Bu iki nesne birbiriyle mereolojik bir ilişki içerisindedir.

Daha önce belirttiğimiz üzere Sider’in öncülüğünü yaptığı metafizikçiler, gerçeklikte muğlaklık olamayacağını, muğlaklığın dilde olduğunu savunmuşlardır. Bu mevhumu sadece kompozisyon için değil, zamanda devamlılık arzeden nesneleri kapsayacak şekilde de düşünebiliriz. Bu kavram “*Diachronic Universalism*” olarak adlandırılır.

Bir üçboyutçu sınırsız kompozisyonu reddederse muğlaklığın dünyada olduğunu kabul etmek durumunda kalır. Eğer sınırsız kompozisyonu kabul ederse muğlaklığı açıklayamaz. Sonuç olarak sınırsız kompozisyon dört boyutçuluğu gerektirir.

5.5 JUNK VE HUNK ARGÜMANLARI

Üniversalizme göre kompozisyon sınırsızdır. Benim kolum ve odadaki masa, sokaktaki araba ve Galata Kulesi zorunlulukla bir nesne oluşturur. Junk argümanı bu ilişkinin *zorunluluğunu* sorgular. Junk bir dünya, herşeyin bir başka şeyin parçası olduğu bir dünyadır. Junk dünyasının tanımı aşağıdaki gibidir:

d dünyası junk dünyasıdır $=_{df}$ d dünyasında her şey bir şeyin parçasıdır.

$\forall x \exists y (x < y)$

Sınırsız kompozisyon zorunlu olarak doğrudur. Herhangi bir cisim topluluğu mutlaka bir cisim oluşturur. Dünyadaki herşey bir büyük nesneyi meydana getirir. Dolayısıyla herşeyin parçası olduğu bir U objesi vardır. (Bohn 2010, s.27). Ama ya dünyalar sonsuza kadar matruşka bebeği gibi iç içe geçmiş dünyalarsa? Bu durumda bir U objesi olamayacaktır. Her bütün bir başka şeyin parçası ise U objesi de bir başka nesnenin parçası olacaktır. Böyle bir olasılık ihtimal dahilindedir.

Sınırsız Kompozisyon: Tüm x ler için, x lerden oluşan bir y vardır.

Junk: Her x için, bir y vardır ve x bu y nin parçasıdır (Spencer 2012.s.5).

Bu iki argüman bağdaşmaz gözükmektedir. Sınırsız kompozisyonu doğru kabul ettiğimiz takdirde gerçeklikte herşeyin oluşturduğu bir U nesnesi var olacaktır. Fakat gerçeklik, junk özelliğine sahipse bu U nesnesinin de parçası olduğu bir N nesnesi olacaktır. U nesnesi herşeyin toplamı olduğuna göre N nesnesi de U nesnesinin parçası olması gerektir. Bu durum çelişkiye yol açmaktadır. Dolayısıyla sınırsız kompozisyon ve junk argümanlarından birinin yanlış olması gerektiğini savunanlar

vardır (Spencer 2012).

Elnar Bohn'a göre eğer junk dünyalar mümkünse sınırsız kompozisyonun zorunlu olarak doğruluğundan bahsedilemez. Kompozisyon sınırsızsa, bir U objesi olması gerekir. Junk bir dünyada ise U olamaz. Junk bir dünyayı düşünmemiz, mantıksal bir çelişki oluşturmaz. Bu nedenle junk dünyalar mümkündür. Daha önce Nihilizm bölümünde gösterdiğimiz üzere gunk bir dünya olasılığı nihilizmin metafizik olarak doğruluğuna engel teşkil ediyordu. Bohn, gunk dünyalar için kullanılan argüman mantığını junk dünyalar için kullanır.

Buna göre gunk dünyalar düşünülebilirdir. Düşünülebilir olduğu için varlığı mümkündür. Dolayısıyla Nihilizm metafizik olarak zorunlu doğru olamaz.

- a. Eğer gunk dünyalar mümkünse, mereolojik Nihilizm zorunlulukla doğru değildir.
- b. Gunk dünyalar mümkündür.

- c. Dolayısıyla, mereolojik Nihilizm zorunlu olarak doğru değildir.

Buna göre junk dünyalar düşünülebilirdir. Düşünülebilir olduğu için varlığı mümkündür. Dolayısıyla üniversalizm metafizik olarak zorunlu doğru olamaz.

- d. Eğer junk dünyalar mümkünse, mereolojik üniversalizm zorunlulukla doğru değildir.
- e. Junk dünyalar mümkündür.
- f. Dolayısıyla, mereoloji üniversalizm zorunlu olarak doğru değildir.

Bohn, Zeno örneğini kullanır:

Herşeyin uzamlı olduğunu düşünelim. Uzamlı olan herşey bir uzamlı şeyin uzamlı olan iki yarısından biri olsun. Bu tersine çevrilmiş, sonsuz bir Zeno dizilişidir. Ya da evrenimizin, daha büyük bir evrenin parçası olan bir atomun içinde yer alan mini bir evren olduğunu, bu büyük evrenin de bir başka büyük evrenin bir atomunda yer alan bir evren olduğunu düşünelim ve bu sonsuza kadar böyle sürsün. Bunu düşünmekle mantıksızlığa düşmüyorsak junk dünya mümkündür (Bohn,2009 s. 200.)

Bohn’a göre ise junk dünya, gunk dünya olasılığını dışlamaz. Bohn aynı anda hem junk hem de gunk özellikleri taşıyan bir dünyayı savunur. Bohn’a göre böyle bir junk dünyada en üst bir evrene ulaşamayız. Herşeyin parçası olduğu bir U nesnesi yoktur.

Bohn’a göre hem gunk hem de junk özelliği taşıyan bir dünya hunk bir dünyadır. Gunk, junk ve hunk dünyalar *mümkün* olduğu için belli bir kompozisyon prensibi olamaz. Kompozisyon kriteri dünyadan dünyaya değişir, dolayısıyla metafizik olarak zorunlu bir kompozisyon prensibinden bahsedilemez. Kompozisyon prensibi olumsaldır. Bohn kompozisyonu oluşturan prensiplerin metafizik olarak zorunlu olması gerektiği fikrine karşı çıkar. Bohn bu şekilde aslında kompozisyonun hangi şartlarda oluştuğuna dair bir açıklama getiremez. Markosian gibi kompozisyonun kaba bir gerçeklik olduğunu savunma durumundadır.

Bohn argümanı tutarlı değildir. Gunk bir dünyanın mümkün olduğu argümanından junk bir dünyanın mümkün olduğu sonucuna ulaşmak kendi içinde bir çelişki içermektedir. Bir dünyanın hem gunk hem de junk özelliğini taşıması bu dünyada herhangi bir kompozisyonunun oluşamayacağını gösterir. Böyle bir dünyada ne basit ne de bileşik “nesne” olamaz. Bu şekilde bir dünya ise düşünülemez, yani mümkün değildir. Dolayısıyla bir dünya hem junk hem de gunk özelliği taşıyamaz.

Jonathon Schaffer’e göre ise Bohn’un varsaydığı üzere junk ve gunk dünya argümanlarında bir simetri yoktur. Gunk dünyanın mümkün olması junk dünyanın da mümkün olduğunu göstermez. Bu iki argüman asimetriktr.

Asimetri şu şekildedir: Nihai bir bütün vardır, fakat nihai parçalar yoktur. Başka deyişle atomsuz gunk mümkündür, dünyasız junk ise - herşeyin bir şeyin parçası olduğu gunk’ın tersi- metafizik olarak imkansızdır...Klasik mereolojinin gunk modelleri olabilirken junk modelleri olamaz... (Schaffer,2010 s.64.).

Schaffer’e göre dünyaya “dünya” diyebilmemizin koşulu herşeyin nihai noktada bir U nesnesi oluşturabilmesidir. Herşeyin parçası olduğu bir büyük nesne yoksa, dünyadan bahsedilemez. Çünkü dünya da tekil bir nesnedir. Bohn için ise “dünya”

çoğul bir nesneler bütününe denk gelir.

Her dünyanın bir başka dünyanın parçası olması ve bunun sonsuza kadar gitmesi olgusunun bir U nesnesinin varlığını engelleyip engellemeceği, tartışma konusudur. Bohn'u bu konuda eleştirip junk olgusunun bir U nesnesinin mevcudiyetini engellemediğini iddia edenler vardır.

Bu tür karşı argümanlardan en güçlü olanı Duncan Watson'ın tezidir. Watson'a göre, Bohn'un junk dünyayı tanımlaması aşağıda ki gibidir:

Bir küme düşünelim {}, ve bu kümenin daha büyük bir kümenin elemanı olduğunu düşünelim, {}, ve bu kümenin de daha büyük bir kümenin elemanı olduğunu varsayalım, {}, ve bunun sonsuza kadar gittiğini düşünelim. Buna "oluşturulmuş kümeler" diyelim. Buna göre, tüm oluşturulmuş kümeleri kapsayan bir küme yoktur, çünkü bir başka oluşturulmuş kümenin elemanı olmayan bir oluşturulmuş küme yoktur (Watson, 2010 s.79).

Fakat bu tanımlama tutarlı olamamaktadır. Çünkü, sonsuza kadar giden bir oluşturulmuş kümelerin tümünü kapsayan bir küme düşünülemez değildir. Bohn'un sonsuz evrenler fikri, tüm bu sonsuz sayıda evrenin tümünü kapsayan bir nesnenin varlığını mantiken engellemez.

Sınırsız kompozisyon gereği, var olan herşeyi kapsayan bir U nesnesi vardır. Bohn bu noktada junk bir dünyada U dan daha büyük bir nesne olacağı için sınırsız kompozisyon olmayacağını belirtmektedir. Fakat bu noktada döngüsellğe düşmektedir. U nesnesinden daha büyük bir nesne olduğunu önceden varsaymakta, fakat bu olguyu kanıtlamamaktadır.

Özetle, gunk bir dünya argümanı, junk dünya için geçerli değildir. Dolayısıyla gunk bir dünya metafizik olarak mümkün iken junk bir dünya mümkün değildir. Bir dünyanın hem gunk hem de junk özelliği taşıması ise düşünülemez. "Dünya" terimi tekil bir nesneyi gerektirdiği için "hunk dünya" kendi içinde çelişkili bir kavramdır.

6. SONUÇ

Ontoloji, dünyada neyin var olduğu ile ilgilidir. Varlıkta ilk gözümüze çarpan şey, maddi nesnelerin olduğudur. Maddi dünyaya baktığımızda bu dünyanın bir birlik ve çokluk dünyası olduğunu görmekteyiz. Dünya birliğin çokluğa, çokluğun birliğe dönüştüğü bir varlıklar dünyası mıdır? Yoksa birlik ve çokluk bir yanılısma mıdır? Bu sebeple, bütün, parça ve parçaların bütünü oluşturduğu kompozisyon kavramlarının incelenmesi, dünyayı metafizik olarak anlamlandırılmamızda büyük yarar sağlayacaktır. Üstelik tüm metafizik problemler birbirleriyle bağlantılıdır. Bu kapsamda maddesel nesnelerin doğasını anlama, tüm diğer metafizik problemlerin çözümünde de büyük önem arz etmektedir.

“Nesne” teriminin doğasına metafizik bir inceleme yaptığımızda, bu araştırma bizi bazı paradoks ve antinomilere götürmektedir. Nesne kavramının belli sınırlarını çizmek mümkün olmamakta, konu sınırlar muğlak kalmaktadır. Yalnızca sağ duyusal nesnelerin varlığını savunan görüşlerin her girişimi, kompozisyonun muğlaklığı sorununa çarpmakta ve bu durum, revizyonist ontolojik argümanlara yol açmaktadır. Sağ duyusal görüşler, kompozisyonun oluşması için yeter ve zorunlu şartları ortaya koyamamaktadır. Sonuç olarak kompozisyonun varlığı, bu kadar çok insanın duyumlarının yanlış olamayacağı ya da kompozisyonun daha fazla analiz edilemeyecek bir kaba gerçeklik olduğu argümanlarına dayandırılmaya çalışılmaktadır.

Bilim tarihinin de bize pek çok defa gösterdiği gibi sağduyu yanılabilmektedir. Kopernik güneşi sisteminin merkezine koyduğunda, sağ duyuya fazlasıyla aykırı bir görüş ortaya koyuyordu. Aynı şekilde, Einstein’ın rölativite kuramının ya da kuantum fiziğinin sağ duyuya uygun olduğunu da söyleyemeyiz. Dolayısıyla, “sağduyuya aykırılık” dikkate alınması gereken bir olgu olsa dahi “kompozisyon” mevhumunda revizyonist argümanlara karşı çok güçlü gözükmemektedir.

Bir kısım sağduyu ontolojisini savunan felsefeciler ise Quine metaontolojisinin yol açtığını düşündükleri metafizik tartışmaları gereksiz bulmaktadırlar. Özellikle Carnap metaontolojisini kullanarak, maddesel kompozisyona dair ontolojik tartışmaları anlamsız ya da üstünde durulmayacak kadar sıradan ve önemsiz olduğunu savunmaktadır. Bu şekilde bir argümanı savunanlar, Wittgenstein'in Tractatus'ta düştüğü duruma düşmektedirler. Wittgenstein'in kensinin de gayet net olarak farketdiği gibi, metafiziğin saçma ya da anlamsız olduğunu iddia etmek de metafizik bir argümandır ve bu kapsamda kendi kendini çürüten bir argüman niteliğini taşımaktadır.

Hirsh gibi ontolojik tartışmada tarafların iddialarının özdeş doğruluk koşullarına sahip olduğunu ve bu sebeple boş bir tartışma yaptıklarını belirtenler, problemin dilsel olduğunu savunmaktadır. Fakat maddesel kompozisyonda tartışan tarafların doğruluk koşulları denk olmamaktadır.

Yukarıda belirttiğimiz üzere, kompozisyon alanındaki muğlaklık ve sağduyunun bu muğlaklığı giderici argümanlar üretememesi, Nihilizm ve Üiversalizm gibi revizyonist pozisyonların doğmasına yol açmıştır. Revizyonist felsefeciler, özel kompozisyon sorusunun bir cevabı olması gerektiğini ve bu cevabın metafizik olarak zorunlu olarak doğru olması gerektiğini düşünür. Bu cevabın zorunlu olarak doğru olmaması durumunda muğlaklık problemi aşılamaz.

Çalışmamızın tezi, üniversalizmin özel kompozisyon sorusuna en tutarlı cevabı verdiğidir. Üiversalizm, diğer pozisyonların karşılaştığı bir çok problemle karşılaşmamakta ve ontolojik-ideolojik ekonomi açısından optimum bir görüşü sunmaktadır.

Nihilizm, bileşik nesne kavramını tamamen dışlayarak parça- bütün ilişkilerinin başka deyişle, kompozisyon olgusunun yol açtığı belirsizlikten kurtulmayı amaçlar. Tüm gerçekliğin basitlerden oluştuğunu iddia ederek, hem ontolojik olarak

varlıkların sayısını azaltmakta ve hem de mereolojik terimlerden kurtulmaktadır. Nihilistlerin savlarına göre bu iki durum nihilizme ontolojik ve ideolojik ekonomi sağlamaktadır.

Nihilizm, sağduyuya fazlasıyla aykırı olduğu eleştirisi karşısında açıklama stratejisi geliştirmektedir. Örneğin, “Masa vardır” cümlesi “Masa düzeninde basitler vardır” olarak çevrilmektedir. Böyle bir yapıda “Masa düzeninde” ifadesi semantik problemlere yol açmaktadır. “Masa düzeninde” ifadesi bir koleksiyona atıf yapıyorsa nihilizm kendisiyle çelişmekte, koleksiyona atıf yapmıyor ise referans problemlerine yol açmaktadır.

Nihilizm, ideolojik ekonomi iddiasında, bütün ve parça gibi primitif ifadelerden kurtulduğunu savunmaktadır. Fakat bu yanıltıcı bir yaklaşımdır. “Masa düzeni” ifadesinde “düzen” kavramı da primitiftir. Halbuki “Masa düzeninde basitler” ve “Masa bacağı düzeninde basitler” arasındaki ilişki bütün ve parça ilişkisidir. Bu nedenle, nihilizm iddia ettiği gibi ideolojik bir ekonomi sağlamamaktadır. Nihilizm özel kompozisyon sorusuna bir çözüm sağlamamakta sadece bu soruyu özel düzen sorusuna çevirmektedir. “Hangi şartlarda kompozisyon oluşur?” sorusunun yerini “Hangi şartlarda düzen oluşur?” sorusu almaktadır. Nihilizm, ilginç bir biçimde belirttiğimiz özel düzen sorusu üzerine hiç durmamakta, bu soruyu yok saymaktadır.

Nihilizm, “basit” kavramı konusunda da sorunlar yaşamaktadır. Dünyanın sadece basitlerden oluştuğu savı gunk olasılığı karşısında metafizik olarak doğruluk iddiasında bulunamamaktadır. Gunk argümanı yalnızca felsefi olarak değil, bilimsel olarak da doğru olma olasılığı yadsınamaz bir argümandır. Nihilizm tüm argümanlarını basitlerin varlığına dayandırmaktadır. Dolayısıyla basitlerin varlığının zorunlu olarak doğru olamaması gerçeği, nihilistler için çok büyük bir sorundur. Gunk bir dünyada da nihilizmin geçerli olabileceğini göstermeye yönelik çabalar bu zorluğu aşamamaktadır.

Kuantum fiziğinde ve bilişsel bilim alanındaki gelişmeler, giderek zuhur eden özelliklerin var olabileceğini dair argümanları artırmıştır. Zuhur eden özellikler ontolojik olarak basitlerin varlığına dayansa da epistemolojik olarak onları aşabilmektedir. Beynin tüm fonksiyonlarını tespit etsek dahi, beyni inceleyen bilim adamının dış perspektifinden, incelenen beyne sahip olan kişinin birinci şahıs bakış açısına geçiş yapılamamaktadır. Bu durum “epistemik aralık (Epistemological Gap) olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu aralığın hiçbir zaman aşılamayacağına dair görüşler yaygındır. Kuantum fiziğinde ise bizzat bilim insanlarının zuhur eden özelliklerin varlığına dair pek çok görüşleri mevcuttur. Bazı metafizikçiler, özellikle dolanıklık olgusunun zuhur eden bir özellik olduğunu savunmakta ve nihilistlerin mevcut konumlarını muhafaza etmektense monizme yönelmeleri gerektiğini belirtmektedirler.

Nihilizm, bileşik nesnelerin olamadığını iddia ederek genelde organizmalar, özelde ise insan dahil tüm bilinçli varlıkların nesneliği konusunda sorunlar yaşamaktadır. Kimi nihilistler, insanın da olmadığını belirterek çok garip pozisyonlara savrulmaktadırlar. Inwagen gibi kimi nihilistler ise basitlerin varlığını savunup organizmaların bileşik nesne olduğunu iddia etmekte, fakat bu durum argümanlarındaki tutarlılığı zedelemektedir. Inwagen neden bazı basitlerin hayatı oluşturduğu konusunda güçlü argümanlar ortaya koyamamakta, tartışmalı analogilere yaslanmaktadır.

Sağduyu ontolojisi ise günlük hayatımızda algıladığımız orta ölçekli nesnelerin kompozisyon kriterlerini ortaya koyamayınca, muğlaklık argümanlarını aşamamakta, bu sebeple ontolojik tartışmaların anlamsız ve dilsel olduğu savına sarılmaktadır. Hirsch’ün ontolojik tartışmaların dilsel olduğuna dayanan görüşü, çok fazla arka plan varsayımının kabulüne dayanmaktadır. Hirsch’ün savlarının, sayıların varlığı konusunda realist ve nominalist tartışma için geçerli olamayacağı gösterilmekte, bu durum karşısında Hirsch “sayıların varlığı” tartışması haricinde, görüşünün geçerli olduğunu belirtmektedir. Aynı şekilde, maddesel kompozisyon tartışmasında, gunk bir dünyada nihilizm ve universalizmin denk doğruluk

koşullarına sahip olmadığı, dolayısıyla dilsel bir tartışma olmadığı ortaya konabilmekte, bu sefer Hirsch , gunk bir dünya haricinde argümanının geçerli olduğunu ifade etmektedir. Bu sebeple, maddesel kompozisyon tartışmasının dilsel olduğu tezi tutarlı değildir.

Sağduyuyu savunan Thomasson'un Kolay Ontoloji tezi kendi içinde ciddi tutarsızlıklar sergilemektedir. Carnap'ın dilsel tavrını ileri boyutlara taşımakta, sözcüğün kullanım koşulları kavramını kullanarak varlık patlamasına yol açmaktadır. Nesnelerin ontolojik kriterini dil içinde kullanım koşullarına bağladığı için “nesne” teriminin kendisini tanımlamakta sorunlar yaşamaktadır. Nesne teriminin varlıksal değil varlıklara eşlik eden bir terim olduğunu savunmaktadır. Fakat böyle bir anlayışla, tüm evreni kapsayan bir U nesnesini red etmek zorunda kalmakta ve yine basitlerin kullanım koşullarını tanımlayamamaktadır. Basitlerin kullanım koşulu tanımlanamayınca basitlerin varlığı tartışılır duruma düşmektedir. Halbuki Thomasson, basitlerin varlığını sağ duyusal, tartışılmaz ve apaçık bir gerçek olarak görmektedir. Bu sebeple kolay ontoloji içsel tutarlılığı olan bir felsefi görüş değildir.

Monizm, iddialarını bağımsız argümanlarla ortaya koymaktan ziyade, minimal ve orta düzey nihilist argümanların eliminasyonuna dayandırmaktadır. Dünyada var olan çeşitli özellikleri “parça” kavramına atıf yapamadığı için açıklamakta zorlanmaktadır. Bu sebeple, Schaffer gibi metafizikçiler öncelik monizmine yönelmektedir. Parçaların varlığını red etmeyen ama öncel olmadıklarını belirten böyle bir pozisyonun ise ne kadar monizm tanımı içerisine girdiği tartışmalı hale gelmektedir. Öncelik monizmi, neyin var olduğuyla değil, neyin öncelikli olduğu sorusuyla ilgileniyor görünmektedir. Dolayısıyla, ontolojik bir görüş olamamaktadır.

Markosian'ın kaba gerçeklik görüşü, sağduyuya en uygun görüş olduğunu iddia etmektedir. Bu iddianın aksine kaba gerçeklik görüşü sağduyuya aykırıdır. Kompozisyonun hangi şartlarda oluştuğu sorusunun cevabının olmadığı, sağduyunun kabul edebileceği bir görüş değildir. Sorunu çözmekten ziyade reddine

dayalı bir pozisyonudur. Kötü bir metafizik anlayışa yol açmaktadır.

Yukarıda belirttiğimiz mereolojik görüşlerin karşılaştığı tüm sorunlara, üniversalizm tutarlı cevaplar üretebilmektedir. Üniversalizm, kompozisyonun muğlaklığı problemini, özel kompozisyon sorusuna “her zaman” yanıtını vererek çözmektedir. Kompozisyon sınırsızdır. Buna göre, nesneler daima başka bir nesneyi oluşturur. Üniversalizmde kompozisyonun, “bazen” olduğu (sınırlı kompozisyon görüşü) kabul edilemez. Böyle bir görüş gerçeklikte muğlaklık olduğunu ima eder. Muğlaklık ise, David Lewis’in pek çok kez vurguladığı gibi, semantik bir kararsızlıktır ve gerçekliğin doğasında bulunamaz.

Üniversalizme, sınırsız kompozisyon anlayışı hususunda yöneltile eleştiri ontolojik fazlalık yarattığı yönündedir. Üniversalizm bu eleştiriyi, parçaların bütüne eşit (CAI) olduğunu vurgulayarak aşar. Dolayısıyla sınırsız kompozisyon ontolojik olarak masumdur.

Bütünün “bir” olduğu, parçaların ise “çok” olduğu bu sebeple CAI’nın Leibniz Kanuna’na aykırı olduğu görüşü, güçlü bir karşı argüman değildir. Çünkü, “bir” dediğimizde çoktan, “çok” dediğimizde birden bahsetmekteyiz. Nesneye “bir” ya da “çok” demek semantik bir karardır. Örneğin bir sınıf, öğrencilerine özdeştir. “Sınıf bir ve öğrenciler çok, bu sebeple özdeş değiller” demek, gerçeklikle uyuşmamaktadır. Çünkü öğrenciler nereye giderse sınıfta oraya gider. Daima aynı mekandadırlar.

Üniversalizm sınırsız kompozisyon anlayışı çerçevesinde, nihilizmin reddettiği sağduyusal nesnelerin varlığını kabul eder. Bu şekilde ekstrem nihilizm için büyük sorun oluşturan organizmanın nesne olup olmadığı sorunu üniversalizm için söz konusu değildir. Organizma, insan, orta ölçekte tüm sağduyusal nesneler, üniversalist bir dünyada içerilir.

Üniversalizm en tutarlı mereolojik pozisyonudur. Hem sağ duyuşal nesnelerin varlığını içermekte hem de nihilizmin, insanı dahi reddeden ontolojik çoraklığına düşmemektedir. Tezimizde tüm mereolojik pozisyonların argümanlarını analiz ederek bu durumu ortaya koymaya çalıştık.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Árnadóttir, S.T. and Crane, T. (2013). *'There is no exclusion problem'*, in S. Gibb and R. Ingthorsson (eds.), *Mental Causation and Ontology*. Oxford University Press: 248-266.

Baker, L.R., (2007). *The metaphysics of everyday life*. Cambridge, Cambridge University Press.

Baker, L. R.,(2008). *A metaphysics of ordinary things and why we need it*. *Philosophy*, 83, 5–24.

Berto, F.&Plebani, M., 2015.*Ontology and metaontology a contemporary guide*. Bloomsbury Publishing Plc.

Bradie, M.2003.Prospect of Scientific Epistemology.*Philosophy, Psychology, and Psychologism: Critical and Historical Readings* . (ed) Dale Jacquette.Kluwer Academic Publishers

Burwood, S. Paul Gilbert, P. & Lennon, K., 1999. *Philosophy of mind*. UK: University of Hull

Campbell, N., 2005. *A brief introduction to the philosophy of mind*.Canada: Broadvier Press

Carnap, R. (1963a). *Intellectual autobiography*. In Schilpp (1963), pp. 3–84.

Carnap, R., 2003.*The Logical Structure of the World*, Pseudoproblems in Philosophy, 301-43. Open Court Classics

Cockburn, D., 2001. *An introduction to the philosophy of mind*. New York: PalgraveCorradini, A. & O'Connor, T. Emergence in science and philosophy. New York: Routledge

Corradini, A & Meixner, U., 2014. *Quantum Physics Meets the Philosophy of Mind*. De Gruyter

Cotnoir A.J. Composition as Identity. Cotnoir A.J. & and Baxter D.L.M, (Ed.) 2014. *Composition as Identity*,. Oxford: Oxford University Press

Chalmers D.J, 1996. *The Conscious mind*. Oxford: Oxford University Press.

Chalmers, D.J., 1997 “Facing Up to the Problem of Consciousness” in Explaining Consciousness: *The “Hard Problem”*, Jonathan Shear (ed), The MIT Press, Cambridge, Mass., 1997, p.12.)

Chalmers, D.J., 2002. *The philosophy of mind*, classical and contemporary readings. Oxford: Oxford University Press.

Crane, T. 2001. *Elements of mind: an introduction to the philosophy of mind*. UK: Oxford University Press

Crane, T., 2015. A Short History of the Philosophy of Consciousness in the Twentieth Century In Amy Kind (ed.), *Philosophy of mind in the twentieth and twenty-first centuries: the history of the philosophy of mind*, Volume 6. London: Routledge

Doko E. 2020. *Metafiziğin Temelleri-Analitik Metafiziğe Giriş*. Mona Yayınevi.

Dorr, C. 2005. What we disagree e about when we disagree about ontology. Mark Eli Kalderon (ed.), *Fictionalism in metaphysics*. Oxford University Press. pp. 234--86

Ebbs, G., 2017. *Carnap, quine, and putnam on methods of inquiry*. New York: Cambridge University Press

Eklund M .2009. Carnap and Ontological Pluralism in Chalmers, Manley and Wasserman (eds.), *Metametaphysics* Published in the United States by Oxford University Press Inc., New York

Frege, G. (1884). *Die grundlagen der arithmetik: eine logisch mathematische untersuchung über den begriff der zahl*. Breslau: Wilhelm Koebner. Translated by D. Jacquette (2007). *The foundations of arithmetic: A logica mathematical investigation into the concept of number*.

Guttenplan, S., 2017. *A Companion to the philosophy of mind* Editor(s): Blackwell Publishing Ltd

Hawthorne J., Sider T, & Zimmerman D. (Ed.) 2008. *The moon and sixpence: a*

defense of mereological universalism in *Contemporary debates in metaphysics* . Oxford: Blackwell, pp. 321-40.

Heil, J., *Philosophy of mind : a contemporary introduction*. Newyork: Routledge

Hempel C.G.,1949. Readings in Philosophical Analysis, ed. H. Feigl and W. Sellars. New York: Appleton-Century-Crofts.

Hirsch, E. ,2011.*Quantifier variance and realism essays in metaontology*,. Newyork: Oxford University Press.

Horgan, T. and Potrc M., 2008. *Austere realism: contextual semantics meets minimal ontology*. Cambridge: The MIT Press

Kim, J., 1998. *Mind in a physical world.an essay on the mind-body problem and mental causation*. MIT Press

Kim, J., 2005. *Physicalism, or something near enough*. Princeton: Princeton University Press

Kim, J. (2007). 'Causation and Mental Causation', in B.P. McLaughlin and J.D. Cohen (eds.), *Contemporary Debates in Philosophy ofMind*. Oxford: Blackwell: 227-242.

Kim, J.,2008. Making Sense of Emergence. *Emergence in contemporary readings in philosophy and science*. Mark A. Bedau and Paul Humphreys. MIT Presss.p.128,

Kim, J., 2010. *Philosophy of mind*. 3.Bask1.Westview Press

Koons, R.C. & Bealer, G. (Ed.), 2010. *The waning of materialism*. Oxford: Oxford University Press

Korman, D.Z. 2015. *Objects: nothing out of the ordinary*. Oxford: Oxford University Press

Koslicki, K., 2008. *The structure of objects*. Oxford: Oxford University Press

Kripke, S. A. (1972). *Naming and necessity*. Cambridge; Massachusetts, Harvard University Press.

Lewis, D., 1986. *On the plurality of worlds*. Oxford: Blackwell

Lewis, D., 1991. *Parts of classes*. Oxford: Blackwell

Lewis, D. (1999). *Papers in metaphysics and epistemology*. Cambridge, Cambridge University Press.

Lewis, S.R., 2015 *Where (in Logical Space) Is God?*. (ed), Loewer B and Schaffer J. *A companion to david lewis (blackwell companions to philosophy)*. Wiley-Blackwell

Markosian, N., 2008. Restricted Composition. In Theodore Sider, John Hawthorne & Dean W. Zimmerman (eds.), *Contemporary debates in metaphysics*. Blackwell. pp. 341--63 (2008)

Mandik, P., *This is philosophy of mind, an introduction*. Wiley-Blackwell

Maudlin T., 1998. Part and whole in quantum mechanics. In Elena Castellani, editor, *Interpreting bodies: classical and quantum objects in modern physics*, Princeton University Press, pages 46–60.

McGinn, C., 2015. *Philosophy of language: The Classics Explained*. MIT Press

Merricks T., 2001. *Object and persons*. Oxford: Clarendon Press

Mumford S. (Ed.), 2003. *Russell on metaphysics*. New York: Routledge

Jaynes, J., 1976, *The origin of consciousness in the break-down of the bicameral mind*. Boston: Houghton Mifflin company

Jaworski, W., 2011. *Philosophy of mind a comprehensive introduction*. Wiley-Blackwell

Orzel C., 2010., *How to teach quantum physics to your dog*. North America: Simon and Schuster

Papineau, D. (2002). *Thinking about consciousness*. Oxford: Oxford University Press.

Putnam, H. 1967a. "Psychological Predicates." In *Art, mind, and religion*. Capitan, W.H. and Merrill, D.D., eds. (University of Pittsburgh Press), 37-48. Reprinted as 'The Nature of Mental States' in Putnam 1975a, 429-40.

Putnam, H. 2005. *Ethics without ontology*. Harvard University Press

Quine, W. V. O. (1948/1953). "On What There Is". In *From a Logical Point of View*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Quine, W. V. O. (1951/1953). "Two Dogmas of Empiricism". In *From a Logical Point of View*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Quine, W. V.O. (1953). *From a logical point of view*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Quine, W. V. O. (1966/1976). *The Ways of Paradox and Other Essays*. 2nd ed. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Quine, W.V.O.,1975 *The nature of natural knowledge*.In Samuel D. Guttenplan (ed.), *Mind and language*. Clarendon Press. pp. 1975--67
- Quine, W.V.,1998. *From stimulus to science*, 2.Baskı. USA: Harvard University Press
- Rea, M., 1997. *Material constitution: a reader* (ed.), Rowman&Littlefield Press
- Richardson, A.W.,1998. *Carnap's construction of the world*.New York:Cambridge University Press
- Rosen, G., & Dorr, C.,2000. Composition as fiction. *The blackwell companion to metaphysics*. Blackwell. pp. 151-174
- Ryle, G., 1949. *The concept of mind*.USA: Routledge
- Russell, B.1914.*Our knowledge of external world*.Opencourt Publishing Company
- Schaffer, J. 2009. On what grounds what. In David J. Chalmers, David Manley and Ryan Wasserman, (ed) *Metametaphysics*. Oxford: Oxford University Press, pp.347-383
- Sider T., 2001. *Four dimensionalism, an ontology of persistence and time*. Oxford: clarendon Press
- Sider, T. 2009.Ontological Realism.in David Chalmers, David Manley, and Ryan Wasser- man, eds., *Metametaphysics* (Oxford: Oxford UniversityPress,): pp. 384–423
- Sider T., 2011. *Writing the book of the world*. Newyork: Oxford University Press.
- Sider T., 2013. Against parthood. Karen Bannett and Dean W.Zimmerman (ed.) *Oxford studies in Metaphysics volume 8* Oxford University Press..
- Simons, P., 1987. *Parts: a study in ontology*. Oxford: Clarendon Press

Thomasson, A.L., 2007. *Objects and persons*. Oxford University Press

Thomasson, A.L., 2015. *Ontology made easy*. Oxford University Press

Van Inwagen, P.,1990. *Material Beings*. Ithaca and London: Cornell University Press.

Van Inwagen, P. (2009). Being, Existence, and Ontological Commitment".*Metametaphysics* (Chalmers, Manley, Wasserman, eds.)

Verhaegh, S. 2018.*Working from within .the nature and development of quine's naturalism*.UK:Oxford University Press

Wallace, M. 2014. Composition as identity, modal parts and mereological essentialism. In Donald Baxter and Aaron Cotnoir (ed) *Composition as identity*. Oxford: Oxford University Press, pp.111-1

Süreli Yayınlar

- Baker, L.R., 1997. Why constitution is not identity. *Journal of Philosophy*. 94, pp.599-621
- Baxter, D. (1988). Identity in the loose and popular sense. *Mind* 97 (388):575-582.
- Baxter, D., 2010. Many-one identity. *Philosophical Papers*. 17, pp.575- 582
- Benovsky, J., 2016. Eliminativism and gunk. *Teorema*.35 (1) pp.59.66
- Bird, G.H., 1975, Carnap and quine: internal and external questions. *Erkenntnis*. 42 (1) pp. 41-64
- Bohn E.D., 2010. The necessity of universalism versus the possibility of junky worlds: a rejoinder. *Analysis*. 70, (2) pp. 296-298
- Bohn E.D., 2009a. An argument against the necessity of unrestricted composition. *Analysis*. 69(1) pp. 27-31
- Bohn E.D., 2009b. Must there be a top level? *The Philosophical Quarterly* 59, no. 235 (2009): 200.
- Brenner, A., 2015. Mereological nihilism and the special arrangement question. *Synthese*.192(5), pp.1295-1314
- Brenner, A., 2018. Science and the special composition question. *Synthese*.195, pp.657-678
- Cameron, R.P., 2012. Composition as identity doesn't settle the special composition question. *Philosophy and Phenomenological Research*.84, pp.531-554
- Carnap, R., 1950. Empiricism, semantics, and ontology. *Revue Internationale de Philosophie*. Vol. 4, No. 11 (Janvier 1950), pp. 20-40
- Caves, R.L.J., 2018. Emergence for nihilists. *Pacific Philosophical Quarterly*. 99 (1) pp.2-28
- Cotnoir, A.J., 2014. Universalism and junk. *Australasian Journal of Philosophy* 92 (4):649-664
- Contessa G., 2012. The junk argument: safe disposal guidelines for mereological universalists. *Analysis*, 72, (3) pp. 455-457
- Cornell D., 2017. Mereological nihilism and the problem of emergence. *American Philosophical Quarterly*, 54 (1)

- Cornell, D.M., 2016. Taking monism seriously..*Philos Stud.* 173, pp. 2397-2415
- Cowling S.,2014. No simples, no gunk, no nothing. *Pacific Philosophical Quarterly.* 95(2) pp.246-260
- Cowling S.,2013. Ideological parsimony. *Synthese.*190, pp.3889-3908
- Dorr, C., (2005) What we disagree about when we disagree about *Ontology, Philosophy Compass*, 3(6): 1113-34
- Donnelly, M., 2009. Mereological vagueness and existential vagueness. *Synthese.* 168 (1), pp.53-79
- Effingham, N., 2011. Universalism and classes. *Dialectica.* 65 (3), pp.451-472
- Effingham, N. 2011 Undermining Motivations for Universalism, *Nous*, 45:696-713
- Eklund, Matti. 2006a. "Neo-Fregean Ontology". *Philosophical Perspectives* 20: 95–121.
- Eklund, Matti. 2006b)"Metaontology". *Philosophy Compass* 1 (3): 317–34.
- Eklund E., 2013. Carnap's Metaontology.*Noûs.* 47(2) pp. 229-249
- Elder C., 2008. Against universal mereological composition. *Dialectica.* 62, (4) pp. 433-454
- Esfeld, M., 1999.Physicalism and ontological holism. *Metaphilosophy* 30 pp. 319–337
- Esfeld, M.,2004. Quantum Quantum entanglement and a metaphysics of relations. *Studies in History and Philosophy of Science Part B: Studies in History and Philosophy of Modern Physics.*35 (4) pp.601-617
- Fine, K.,(1975). Vagueness, truth and logic. *Synthese*, 30, 265-300. 63
- Fine, K., (2003). The non identity of material thing and its matter. *Mind* 112:195-234
- Fitzpatrick M., 2013. The metaphysics of evolution: against ted sider's "against parthood". *Process Studies.* 42 (2)
- Friedman, M., 2006. Carnap and quine: twentieth-century echoes of Kant and Hume.*Philosophical Topics.*34 (1 & 2) pp.35-58
- Goldwater, J.P.B., 2015. No composition, no problem: Ordinary objects as arrangements.*Philosophia.* 43, pp.367-379
- Halady, S.W.,2009. Merriks, causation and objects. *Florida Philosophical Review.*9, (1) pp.14-28
- Healey, R.,1991.Holism and nonseparability. *The Journal of Philosophy.* 88(8) pp.393–421

- Hudson H., 2000. Universalism, four dimensionalism, and vagueness. *Philosophy and Phenomenological Research*, 60 (3), pp. 547-560
- Hudson H., 2003. Alexander's dicta and merricks' dictum. *Topoi* .22 (3), pp. 173-182
- Humphreys P., 1997. How properties emerge. *Philosophy of Science*. 64 (1) pp.1-17
- Kim, J.,1999. Making sense of emergence. *Philosophical Studies*. Netherlands: Kluwer Academic Publishers
- Kitamura, N. 2016. Defending priority views from gunk/junk argument. *Philosophia*. 44, pp.155-165
- Klee, R.L.,1984. Micro-Determinism and Concepts of Emergence. *Philosophy of Science*. 51 (1) pp.44-63
- Korman, D.Z., 2009. Eliminativism and the challenge from folk belief. *Nous*. 42(2), pp.242-264
- Korman, D.Z., 2010. The argument from vagueness. *Philosophy Compass*. 5(10), pp.891-901
- Korman, D.Z., 2015. Fundamental quantification and the language of troom. *Nous*. 49(2), pp.298-321
- Korman, D.Z., 2019. Easy ontology without deflationary metaontology, *Philosophy and Phenomenological Research*. 99(1), pp.236-243
- Koslicki K., 2003. The crooked path from vagueness to four dimensionalism. *Philosophical Studies*. 114 (1/2) pp. 108-134
- Kovacs D.M., ... What do we want to know when we ask the simple question. *Philosophical Quarter*. 64 (255)
- Kriegel, U. 2011. Two defenses of common-sense ontology. *Dialectica*. 65(2) pp.177-204
- Leonard, M. 2018. Enduring through gunk. *Erkenniss*. 83, pp. 753-771
- Lowe E.J., 2003. In defense of moderate-sized specimens of dry goods. *Philosophy and Phenomenological Research*. 67 (3) pp. 704-710
- Lowe E.J., 2005. How are ordinary objects possible?. *The Monist*. 88 (4) pp. 704-710
- Markosian N., 1998a. Brutal composition. *Philosophical Studies*. 92 pp.211-249
- Markosian N., 1998b. Simples. *Australian Journal of Philosophy* 76 pp.213-226
- Markosian N., 2004a. Simples, stuff, and simple people. *The Monist*. 87 (3) pp.405-428
- Markosian N., 2004b. Soc it to me? Reply to mc daniel on maxcon simples. *Australian*

Journal of Philosophy 82 pp.332-340

McDaniel, K.2007. Extended Simples.*Philosophical Studies: An International Journal for Philosophy in the Analytic Tradition*, 133, (1,) *Selected Papers from the 2005 Bellingham Summer Philosophy Conference* pp. 131-141

McDaniel, K., 2008. Against composition as identity. *Mind*, 102 (405), pp.133-146

McDaniel, K., 2010. Parts and wholes. *Philosophy Compass* 5/5 102 (405), pp.133-146

McGrath, M. 1998. Van Inwagen's critique of universalism.*Analysis*. 58 (2), pp.116-121

Meeker K., 2011. Quine on hume and the analytic/synthetic distinction. *Philosophia*.39 pp.369-373

Merricks T. Composition as Identity, Mereological Essentialism, and Counterpart Theory.*Australasian Journal of Philosophy* 77 (1999): 192-195.

Miller, K., 2009. Defending contingentism in metaphysics. *Dialectica*. 63 (1), pp.23-49

Mitchell D.B and Miller K., 2006a. The physics of extended simple. *Analysis*. 66 (3) pp.222-226

Mitchell D.B and Miller K., 2006b. Talking about a universalist world.*Philosophical Studies*. 130 (3) pp.499-534

Morrison, M., 2012 Emergent physics and micro-ontology.*Philosophy of Science*. 79(1) pp.141-146

Moyer M., 2006. Statues and lumps: a strange coincidence?..*Synthese*. 148 (2)

Olson, E.T., 2002. The ontology of material objects. *Philosophical Books*. 43 (4). Pp.292-299

Jackson, F.What Mary Didn't Know. *Journal of Philosophy*. 83 (5):291-295 (1986)

Johansson, J., 2009. Constituted simples.*Philosophia*. 37, pp.87-89

Papineau, D. (1990). 'Why Supervenience?', *Analysis* 50(2): 66-71.

Putnam, H. 1975.The Meaning of "Meaning" Minnesota Studies in the *Philosophy of Science* 7:131

Putnam, H, 1987"Truth and Convention: On Davidson's Refutation of Conceptual Relativ-ism," *Dialectica*,Vol. 41 (1987), 69–77, at p. 71.

Quine, W. V. O. (1991). "Two Dogmas in Retrospect". *Canadian Journal of Philosophy* 21: 265–74.

Rea, M.C., 1995. The problem of material composition. *Philosophical Review*, 104,pp.

525-552

- Rea, M.C., 1998. In defense of mereological universalism. *Philosophy and Phenomenological Research*, 58,(2) pp. 347-360
- Rea, M.C., 1999. McGrath on universalism. *Analysis*, 59,(3) pp. 201-204
- Rettler B., 2018. Mereological Nihilism and the puzzles about material objects. *Pacific Philosophical Quarterly*. 99 pp.842-868
- Rigato J.,2017. Looking for emergence in physics. *Phenomenology and Mind*. 12 pp.174-183
- Russell, B.1905.On denoting.*Mind*.New Series, Vol. **14**, No.(56) pp. 479-493
- Santos, G.C., 2015. Ontological emergence: how is that possible? towards a new relational ontology.*Foundations of Science* 20(4)
- Schaffer, J. 2003a. Is there a fundamental level? *Nous* 37(3) pp. 498–517
- Schaffer, J. 2003b. Overdetermination causes.*Philosophical Studies*. 114, pp.23-45
- Schaffer, J. 2007. From nihilism to monism.*Australian journal of philosophy*. 85, pp.175-191
- Schaffer, J. 2009. The deflationary metaontology of Thomasson's ordinary objects. *Philosophical Books*. 50 (3) July 2009 pp. 142–157
- Schaffer, J. 2010. Monism: priority of the whole.*Philosophical Review*.119, pp.31-76
- Sider, T.,1993. Van Inwagen and the possibility of gunk.*Analysis* 53 pp. 285–9
- Sider, T., 1997. Four dimensionalism. *Philosophical Review* 106: 197-231
- Sider, T. 2003. What's so bad about overdetermination? *Philosophy and Phenomenological Research*. 67 (3), pp.719-726
- Sider, T., 2004. Review of Trenton merricks. *Mind*. 113, pp.195-198
- Sider, T., 2007a. Against Monism. *Analysis* 67 (2007): 1–7.
- Sider, T., 2007b. Parthood. *The Philosophical Review*. 116, (1)pp. 51-91
- Sider, T., 2014. Hirsch's Attack on Ontologese. *Noûs* 48 565–72
- Silberstein M. & McGeever J., 1999. The search for ontological emergence. *The Philosophical Quarterly* 49(195) pp.182-200
- Simons, P. 2004.Extended simples: a third way between atoms and gunk.*The Monist* .87, (3,) Oxford University Press pp. 371-384
- Smart, J.J.C.,1959. Sensations and brain processes. *Philosophical Review*. 68, pp.141-

- Solodkoff, T. 2014. Paraphrase strategies in metaphysics. *Philosophy Compass*. 9/8 pp.570-582
- Spencer, J.2012.All things must pass away. *Oxford Studies in Metaphysics* 7:67 (2012)
- Sperry, R.W., 1986. Macro versus micro determinism. *Philosophy of Science*. 53(2) pp. 265-270
- Tallant, J., 2014. Against mereological nihilism. *Synthese*. 191, pp. 1511-1527
- Thomson J.J., 1998. The statue ad the clay. *Nous*. 32 (2) pp.149-173
- Yablo, S. (1998). Does ontology rest on a mistake?. *In Proceedings of the Aristotelian Society*, supplementary volume 72: 229–61.)
- Yi, B., 2018. Is composition identity. *Synthese*. 1-35
- Unger, P. (1979). There are no ordinary things. *Synthese*, 41(2), pp.117-153.
- Van Inwagen, P., 1987. When are objects parts? *Philosophical Perspectives*. 1,pp.21-47
- Van Inwagen, P., 2014. Dispensing with ontological levels: An illustration. *Disputatio*. 6 (38) pp.25-43
- Watson, D., 2010. An argument against an argument against the necessity of universal mereological composition. *Analysis*, 70, (1) pp. 78-82
- Williams, J.R.G., 2006. Illusions of gunk. *Philosophical Perspectives*. 20, pp.493-513
- Wilson, J. (2009). ‘Determination, realization and mental causation’, *Philosophical Studies* 145: 149-169.
- Zimmerman D.W., 1995. Theories of masses and problems of constitution. *Philosophical Review*. 104, pp. 53-110
- Zimmerman D.W., 1996. Could extended objects be made out of simple parts. *Philosophy and Phenomenological Research*. 56 (1) pp. 1-29
- Zimmerman, D.W (2002). The constitution of persons by bodies: A critique of Lynne Rudder Baker’s theory of material constitution. *Philosophical Topics*, 30,

Diğer Yayınlar

Caves R.L.J. Metaontology, emergence and theory choice: in defence of mereological nihilism. *Thesis for the PhD. Degree*. Leeds: The University of Leeds

Derstine, J., 2014. Backwaters of ontology: the special composition question and its discontents. *Thesis for the PhD. Degree*. New Brunswick, NJ: Rutgers, The State University of New Jersey

Dorr, C. 2002. The simplicity of everything. *Thesis for the PhD. Degree*. Princeton University

Horden, J., 2015. Composition. *Thesis for the PhD. Degree*. Barcelona: University of Barcelona

Irmak, N., 2009. In defense of ordinary objects: a study in common sense ontology. *Thesis for the M.A. Degree*. İstanbul: Boğaziçi University

Irmak, N., 2014. Purpose-relativity and ontology. *Thesis for the PhD. Degree*. Florida: University of Miami

Joll, N. (2010). Contemporary metaphilosophy. Internet Encyclopedia of Philosophy. Retrieved from <http://www.iep.utm.edu/con-meta/>

Korman, Daniel. (2007). The naive conception of material objects: A defense. *Thesis for the PhD. Degree*, University of Texas.

Ksiazek, R., 2011. The spatially restricted theory of composition. *Thesis for the M.A. Degree*. Winnipeg: University of Manitoba

Kuşçu, E.S., 2016. Nesne ve bireyleşim sorunu. *Thesis for the PhD. Degree*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi

Lightfield, C., 2011. Ontological deflationism: plural quantification, mereological collections, and quantifier variance. *Thesis for the M.A. Degree*, Colorado: Colorado State University

Matyasi R., 2014. An argument against causal eliminativism of ordinary objects. *Thesis for the M.A. Degree*, Budapest: Central European University

Nicoară, L., 2017. Drawing the limits of what can be achieved by the internal/external distinction. *Thesis for the M.A. Degree*. Budapeşte: Central

European University Department of Philosophy

Scala, M.2007.Three Dimensionalism. *Thesis for the PhD.*Syracuse University

Swetly, W.2009.Metaontological Skepticism.Inaugural-Dissertation zur Erlangung des *Doktorgrades der Philosophie* an der Ludwigs-Maximilians-Universität München vorgelegt von

Tobiassen T.M, 2014. Eli hirsch's attack on ontology. *Thesis for the M.A. Degree.* Oslo: Oslo Universitesi

Wallace W.B., 1999. Composition as Identity. *Thesis for the M.A. Degree.* Chapel Hill: University of North Carolina

